

JESUSTA KATIKKUNAMANTA KWINTAK KILLKA

Lukas killkarka Jesuspa rimashkanta Yaya Diospa Espiritun shamunanmanta

1 ¹Ñuka Lukas kan Teofilorayku killkani: Munashkayni Teófilo: Ñuka puntiru killkashkaynipi kanta killkarkani Jesuspa tukuy rurashkanta, yachachishkantapas, kallariashkanmanta pacha siluma sikanankama. Kunan kutikashka killkahuni. ²Jesuska manara siluma sikahushpan payta katikkunata akllarka paypa shiminta yachachinankunapa tukuy runakunata. Yaya Diospa Espiritun Jesusta yachachishpan chay akllashkan runankunata kamachirka imatami rurankuna tiyan. Chaymantana Yaya Dioska Wawanta siluma sikachirka.

³Wañushkanwasha kawsarishpan manara siluma sikahushpanra Jesuska chusku chunka punchata runankunata rikurirka. Chasna rikurishpan achka chikan chikan rurashkanwa paykunata riksichirka wañushkanmanta shutipa kawsarishka kananta. Chaymantapas katirkalla rimashpa imashnami Yaya Diospa ali kamachinanka kay allpapi nishpa. ⁴Chasna paypa runankunawa tantaylla kahushpanra Jesuska paykunata rimarka:

Kutishpaykichi Jerusalemama ama llukshinkichirachu. Chayllapi chapaychi Yaya Diospa Espiritun paktanankama,

Yaya Dios ñawpa rimashkanshina, maykantami ñukapas kankunata rimarkani. ⁵Bawtisak Juanka yakuwa runakunata bawtisarka. Ashwan shuk punchakunamantami Yaya Dioska kankunata paypa Espiritunta kushpa shunkuykichita aliyachinka.

Jesuka siluma sikarka

⁶Shuk puncha runankunaka kutikashka Jesuswa pakta kahushpankuna tapurkakuna:

Yaya Jesús, ¿kunanchu kanka Israel allpanchipi atun apunchi tukunki? Imashnami ñawpa atun apunchikuna ñukanchikunata tukuy kuntranchikunata winsishpa alita kamachipayarkakuna, chasnallatata ¿kunanchu ñukanchikunata kishpichishpa kamachinki?

⁷Chasna tapushpankuna Jesuska aynirka:

Kankunaka chaytaka mana yachanaykichi tiyanchu. Yaya Diosmi yachayninwa ñukata atun aputa rurawanka, ima punchachari pay munan. ⁸Chasna kashpanpas Yaya Diospa Espiritun shamushpan kankunata ashwan yachayta kunka sinchi kanaykichipa, ñukamanta rimakkuna. Chasna kashpaykichimi Jerusalén llaktapi tukuy Judea allpapipas ñukamanta rimankichi. Chaymanta *Samaria allpama tukuy parti kay allpapi ñukamanta rimak rinkichi.

⁹Chasna rimashkanwasha paykuna rikuhushkankunallapi Jesuska kallarirka awayanata siluma. Rikuhushkankunapi puyuka arkarka payta, manana atiparkakunanachu rikunata. ¹⁰Chasna sikahushkanta rikuhushpankuna kunkaymanta ishkay runakuna yura churarishkakunaka kuchunkunapi rikurirkakuna. ¹¹Chaypina rimarkakuna: Galileamanta runakuna, ¿imaraykuta awama rikurayahunkichi? Ñami Jesuska siluma sikashka. Chay Jesusllata, maykantami Yaya Dioska siluma sikachishka, imashna rihushkanta rikushkankichi, chasnallatatami kuti shamunka kay allpama.

Matiasta akllarkakuna Judasranti

¹²Chaypina Jesuspa akllashkan *apostol-kunaka Olivos urkumanta kutimurkakuna Jerusalén llaktama. Chay urkuka Jerusalén kuchupi karka, *samana pucha purina tupullapi. ¹³Jerusalenpi paktashpankuna shuk wasipi yaykurkakuna, awaniru kawitupi sikashpankuna tantarirkakuna. Chaypi kahurkakuna Pedro, Juan, *Santiago, Andrés, Felipe, Tomás, Bartolomé, *Mateo, Alfeopa wawan Santiago, Simón, maykantami rimapayanahun *Selote, chaymanta Santiagopa wawan Judas.^a ¹⁴Tukuy paykuna shuk yuyayllawa tantaripayanahun Yaya Dioswa kwintanankunapa. Chasnallatata paykunawa tantarishka karkakuna Jesuspa wawkin-kuna, maman Mariapas, ashwan shuk warmikunapas.

¹⁵Chay punchakunapi shuk pachak ishkay chunka Jesusta kirik runakuna tantarishka kahurkakuna Yaya Dioswa kwintanankunapa. Shuk pucha Pedroka shayarirka rimananpa:

¹⁶Wawkinikuna paninikuna, ñawpa killkarishkaka paktarinan karka. Yaya

Diospa Espíritun ñawpa atun apunchi Davidta Judasmanta killkachirka, maykanmi Jesusta apichirka. ¹⁷Judaska ñukanchiwa pakta Jesuspa akllashkan karka Yaya Diospa shiminta rimashpa purinanchipa. ¹⁸Jesusta apichishkan-rayku apishkan kullkita kutichishpan chaywa shuk allpata rantirkakuna. Chaymanta Judaska wañuchirinayashpan awamanta uray sinka partikta chunchulin shikwakta urmashpan wañurka. ¹⁹Jerusalemanta runakuna chayta yachashpankuna Judaspa kutichishkan kullkiwa rantishkankuna allpata Yawar Allpa nishpa shutiyachir-kakuna. Paykunapa shiminkunapi Aséldama ninahun.

²⁰Salmos killlkapi Judasmanta kasna killkarishka kan:

Chay mana ali rurakpa wasinka chusha kiparinka. Nima pi chaypi kawsankachu.

Chaymantapas riman:

Shuk runana chay wañushka runapa tarawananta ruranan tiyan nishpa.

²¹⁻²²Chasna kashpan kay kirikkunamanta shuk runa yaykunan tiyan Judasranti ñukanchishina Jesuspa kachashkan runan tukunanpa. Payka kanan tiyan shuk runa, maykanmi Juan Jesusta bawtisashkanmanta pacha ñukanchiwa pakta tukuy Jesuspa rurashkankunata rikushka, tukuy yachachishkankunata uyashka, chaymantapas maykanmi Jesuspa wañushkanta, kawsarishkanta, siluma sikashkantapas rikushka. Chay runaka Jesuspa kawsarishkanta ñukanchishina rikushkanrayku ñukanchiwa pakta runakunata rimak tukunan tiyan.

²³Pedro chasna rimashpan chay tantarishka runakunaka ishkay runaku-

nata akllarkakuna paykunamanta shuklla akllarishka kananpa. Shuk karka José, paypa shuk shutinka Barsabás, shuk shutinpas Justo karka. Chaymanta shukka karka Matias. ²⁴⁻²⁵Chasna shutinkunata killkashkankunawasha Yaya Diosta mañarkakuna kasna nishpa:

Yaya Dios, kanmi tukuy shunkunchita rikunki. Ñukanchita rikuchiy kay ishkey runakunamanta maykantata akllashkanki Judasranti shimikita yachachik runa tukunanpa. Judaska uchata rurashkanrayku manana ñukanchiwa pakta kanmanta yachachinnachu. Wañushpan rirka maypimi parisinka wiñaypata.

²⁶Mañashkankunawasha ishkey rumistukunawa swirtinkunata kamarkakuna yachanankunapa maykantami Yaya Dioska akllashka. Chasna rurashpankuna Matiaska akllarishka karka. Chay punchamanta pacha Matiaska chay chunka shuk Jesuspa shiminta yachachik apostolkunawa pakta apostollatata tukurka.

Yaya Diospa Espiritun shamurka

2 ¹Pichka chunka puncha Jesuspa kawsarishkanmanta israel runakunapa *Pentekostés shutiyu puncha karka. Chay punchapi tukuy Jesusta kirikkuna tantarishka kahurkakuna shuk wasillapi. ²Kunkaymanta sinchita silumanta uyarimuhukta uyarkakuna sinchi wayratashina. Chay tantarishka kahushkankuna wasipi tapakta uyarkakuna. ³Chaypi kunkaymanta rikurkakuna karan shukpa umanpi nina sintihuktashina. ⁴Chaypina Yaya Diospa Espiritun paykunata tukuy yuyachishpan kallarrirakuna rimanata chikan chikan shimikunata, mana yachashkankunata, Yaya Diospa Espiritun paykunata atipachishkanshina.

⁵Chay Pentekostés punchapi achka Yaya Diosta kasuk israel runakuna tukuy allpakunamanta shamushpankuna

Jerusalenpi kahurkakuna. ⁶Chay sinchita uyarimuhukta uyashpankuna achka runakuna mancharishpankuna tantarirkakuna. Chaypina uyarkakuna Jesusta kirikkunata karan shukpa shiminkunapi rimahukkunata. ¿Imashnataya paykunaka shiminchikunata yachakushkakuna? nishpa mancharirkakuna.

⁷Yapa mancharishpankuna paykunapura tapunakurkakuna:

Kay rimak runakunaka ¿manachuya Galileamanta kanahun? ⁸¿Imashnataya uyanchi karan shuk ñukanchikunapa wawamanta pacha rimananchi shimita rimahukkunata? ⁹Kaypika tukuy allpakunamanta runakuna achka tantarishka kahunchi. Shukkunaka Partia allpamanta kanahun, shukkunaka Media allpamanta, Elam allpamantapas, Mesopotamia allpamantapas, Judea allpamantapas, Kapadosia allpamantapas, Ponto allpamantapas, chasnallatata shukkuna Asia allpamantapas shamushkakuna. ¹⁰Shukkunaka Frigia allpamanta, Panfilia allpamantapas, Egipto allpamantapas, Libia allpamantapas Sirene allpa mayanmanta shamushkakuna. Chasnallatata *Roma llaktamantapas runakuna kayma shamushkakuna Yaya Diosta mañanan-kunapa. Shukkunaka kikin israel runakunami kanahun, shukkunaka israel runakunapa yachachishkanta kasukkunami kanahun. ¹¹Shukkunaka Kreta islamanta kaypi kahunkuna. Arabia allpamanta runakuna kaypillatata kahunkuna. Chasna kashpanpas karan shuk uyanchi kikin shiminchita rimahushkankunata. Tukuy paykuna Yaya Dios suma atun yachayninwa rurashkankunata kwintahushkankunata uyanchi.

¹²Tukuy mancharishpankuna mana yacharkakunachu imatami yuyarinkakuna. Chaypi tapunakurkakuna:

¿Ima ninayantaya kay tukuy shiminchikunata yachashkankunaka?

¹³Chasna kashpanpas shukkunaka asichirkakuna:

Kaykunaka machashkami kahunkuna, chayrayku chikan shimikunata rimahun-kuna nishpa.

Pedro Yaya Diospa rimashkanka paktarishkanmanta yachachirka

¹⁴Chaymanta chay chunka shuk *apostolkunawa pakta Pedroka shayarishpan sinchita rimarka:

Tukuy allpakunamanta israel masinikuna, Jerusalenpi kawsakkunapas alita uyaychi. Kay pasashkakunamanta asirtachishkaykichi. ¹⁵Mana machashkachu kahunchi, imashnami kankuna yuyarihunkichi. Tutamantarami kahunchi. Chay uraska nima maykan machanchu. ¹⁶Ashwan Yaya Diospa yachayninwa yachachik Joelpa ñawpa rimashkanmi paktarishka. ¹⁷Joel kasna killkarka:

Yaya Dioska riman: Allpa tukurinan punchakunapi Espirituynita tukuy runakunama kachasha. Chasna Espirituynita kachashpayni kari wawaykichikunata, warmi wawaykichikunatapas yuyachishpayni shiminita rimankakuna. Musu wawaykichikuna muskuypishina rikuchinaynita rikunkakuna. Yaya rukuykichikunatapas muskuy-ninkunapi rimasha. ¹⁸Chaymantapas chay punchakunapi tukuy ñukata kasuk karikunama warmikunamapas Espirituynita kachasha. Chaypimi paykunaka kwintashkaynita rimankakuna. ¹⁹⁻²⁰Manara atun yachaynita rikuchinayni puncha paktarishpan allpapi silupi manchaypatami rikuchisha.

Allpapi runakuna wañunakunankunamanta yawar tiyanka, atun ninakuna tiyanka, chaymanta puyushina kushni. Intika amsayanka, killaka pukayanka yawarshina.

²¹Chasna kashpanpas maykanpas rimawashpan Yaya Dios, uchaynikunamanta llakichipay nishpa, ñukaka llakichishpa kishpichishami nishpa.

²²Israel masinikuna, uyaychi kay rimanaynita. Yachankichimi Yaya Dios yanapashpan chay Nasaret llaktamanta Jesús atun yachaywa achka ruranakunata, achka suma mana atipaypakunata, Yaya Diospa yachayninwa nima uras rikushkanchita rurashkanta. Chaykunawa rikuchirka Yaya Diosmanta shamushkanta. ²³Chasna kashpanpas Yaya Dios rimashkanshina chay Jesusta apishpaykichi pusharkanchi *romano apukunama. Kankuna millaypata rurak runakunata kamachishpaykichi Jesusta kruspi klabashpa wañuchichirkankichi. ²⁴Chasna wañuchishpaykichipas Yaya Dioska payta atun parisinamanta kishpichishpa wañushkanmanta kawsachirka. Mana munashkachu wañushka kiparinanpa, chayrayku payta kawsachirka. ²⁵Chayta atun apunchi David wañu Jesuspa kuti kawsarinanmanta ñawpa killkarka kasna:

Tukuy uras Yayayni Diosta rikushkani puntaynipi ñukawa kahukta. Ñukawa kusayni parti kashpan nima imapas manchachiwanchu.

²⁶⁻²⁷Wañushpayni kanka almaynitaka mana sakinkichu wañushkakunata wakaychapani. Ñuka munashkayki runa kashpayni wañushpayni nima

aychaynika ismunkachu. Chay-rayku yapa kushilla kahuni, tukuy shunkuynimanta pacha kushilla takihuni. Wañushpay-nipas alita samasha, yachash-payni shutipa kawsarinaynita. ²⁸Yachachiwashkanki kanwa kawsanaynita. Kanmi ñukawa kahushpayki kushichiwanki nishpa.

²⁹Wawkinikuna, shutipa rimashkaykichi yayanchi ruku Davidmanta. Pay wañurka. Wañushkanwasha paypa aychanta allarishka urku uchukupi churashpa taparkakuna. Chay tapashka uchkuta kunankama rikunchi. ³⁰Chasna kashpan David chay Salmos killkapi mana kwintashkachu pay kikinmanta. Payka Yaya Diospa yachayninwa yachachik kashpan manara wañuhushpan Yaya Dios shutipa paktachinanta riksichik shimikunawa payta rimashpan kay paktachinan shimita rimarka:

Miraykimantami shukta churashka kanshina israel runakunapa atun apu kananpa nishpa.

³¹Davidka ñawpamanta pacha rikuhukshina yacharka chay apuka Yaya Diospa Kachanan Kishpichik kananta. Chaymantapas yacharka chay Yaya Diospa Kachanan Kishpichik kuti kawsarinanta. Chasna yachashpan paymantami rimarka: Payka manami kiparinkachu wañushkakunata wakaychanapi, nima aychan ismunkachu nishpa.

³²Chay Jesustaka Yaya Diosmi wañushkanmanta kawsachirka. Tukuy ñukanchi chayta rikushpanchi paymanta kankunata rimahunchi.

³³Kunan Yaya Dios paytaka sikachishpan paypa kuskan partima churashka,

paywa pakta tukuyta kamachinanpa. Ñawpa rimashkanshina Yaya Dios payta Espiritunta kushpan Jesusna ñukanchita kushka, imashnami rikushkankichi uyashkankichi. ³⁴⁻³⁵David mana rimarkachu pay kikinmanta. Mana Davidpa aychanka siluma sikarkachu. Chasna kashpan Davidka Salmos killkapi^b nirka:

Yaya Dioska kamachiwakta rimarka: Tiyariy kuskayni parti kamachinaykipa ñukawa pakta, tukuy kanta chiknik runakunata winsinaynikama kanta kasunankunapana nishpa.

³⁶Kunanka tukuy kankuna israel masinikuna sumakta yachanaykichi tiyan, chay kruspi klabashpa wañuchishkaykichi Jesusta Yaya Dioska atun apu kananpa churashka, chaymantapas ñukanchita Kishpichik kananpa.

³⁷Chasna Pedrota rimashkanta uyashpankuna runakuna shunkunukunapi musyarkakuna sinchita waktay tukushkatashina, atun uchata rurashkankunarayku. Chasna kashpan Pedrota, shuk apostolkunatapasp tapurkakuna:

Wawkinikuna, kunanka ¿imatata ruranchi tiyan Yaya Dios ñukanchita llakichinanpaka?

³⁸Chasna tapushpankuna Pedroka aynirka:

Karan shuk kankunamanta mana ali rurashkaykichita yuyarishpaykichi sakiychi Yaya Diosta kasushpa kawsanaykichipana. Jesukristuta katik tukushpa bawtisariychi. Chasna rurashpaykichimi runakunata rikuchinkichi Yaya Dios uchaykichita llakichishkanta. Chaymanta payka Espiritunta kankunata kunkami. ³⁹Chasnami ñawpa

^b Rikuy kastellano Bibliapi Salmos 110.1, chaymanta inkapi Markuspa Killkashkan Killkapi 12.36

kankunata rimarka. Kunanmi chay rimashkanka paktarihun. Kankunata, kankunapa miraykichikunatapapas, karupi kawsakkunatapapas, maykankunatami Yayanchi Dioska kayanka paypa wawankuna kanankunapa, chaykunatapapas Espiritunta kunkami.

⁴⁰Chasna nishpan ashwan shuk rimanakunawapas Pedroka paykunata yachachirka. Chasnallatata paykunata kunarka:

Anchuriyichi kay mana ali kawsak runakunamanta nishpa.

⁴¹Chasna Pedro yachachishpan chay punchalla kimsa waranka runakuna rimashkanta kirishpankuna bawtisarikakuna. Chaypina chay puntiru kirik tukushkakunawa tukuy uras tantarirkakuna. ⁴²Tukuy chay kirikkunaka apostolkunapa yachachishkankunata uyashpa paktachishpa kawsapayanahun. Shukwa shukwa yanapanakushpa kawsapayanahun. Yaya Diosta mana sakishpa mañapayanahun. Tantarishpankuna Jesús paykunarayku waiushkanmanta kawsarishkanmantapas yuyarishpa panta pakishpa mikupayanahun.

Imashnami puntiru kirikkunaka kawsapayarkakuna

⁴³Chay uras *apostolkunaka achka suma mana atipaypakunata, Yaya Diospa yachayninwa runakuna nima ima uras rikushkankunata rurarkakuna. Yaya Dios paykunata yanapashpan rurashkankunata rikushpankuna tukuy runakuna yapa mancharirkakuna. ⁴⁴Tukuy kirikkunaka parihu shuk yuyayllawa kawsapayanahun. Paykunapa charishkaka tukuyrayku kapayan. ⁴⁵Shukta pishihushpan shukka paypa tiyapushkanta rantichishka chay mana tiyapuhukta yanapananpa. Chasna paykunapura yanapanakurka-

kuna maykantachari pishipayan.

⁴⁶Karan puncha Yaya Diosta mañanan-kunapa paypa wasinpi tantaripayana-hun. Chasnallatata paykunapa wasinku-napi tantaripayanahun Jesús paykuna-rayku waiushkanta yuyarishpa panta pakishpa mikunankunapa. Ali yuyaywa kushikushpa shuk mikunakunatapapas tantaylla mikupayanahun. ⁴⁷Yaya Diosta atunyachishpa kushichishpa kawsapayanahun. Chasna kashpan tukuy Jerusalenpi kawsak runakunaka paykunamanta yuyarirkakuna ali kanankunata. Karan puncha Yaya Dioska ashwan runakunata kishpichishpa kirikkunata achkayachirka.

Mana purinata atipak runata Pedro Juanwa ampirkakuna

3¹⁻²Karan puncha Pedroka Juanwa ishikaymanta ripayanahun *Yaya Diospa wasinma mañananakunapa. Shuk puncha ña chishiyahushkapi rihushpankuna tarirkakuna shuk mana purinata atipak runata. Chay runaka wawayarishkanmanta pacha chasna karka. Karan puncha ayllunkunaka tiyachipayanahun Yaya Diospa wasin Suma shutiyu punkupi yaykuhuk runakunata kullkita tapunanpa, chaywa atipananza kawsanata. ³Pedroka Juanwa Yaya Diospa wasinpi yaykuhushkankunapi chay mana purinata atipakka paykunatapapas kullkita tapurka. ⁴Chaypi payta alita rikushpankuna Pedroka rimarka: Rikuy ñukananchita.

⁵Chasna Pedro nishpan chay unkushka runaka paykunata rikuhushpan yuyarirka kullkitachari kuwahunkuna nishpa.

⁶Chaypi Pedroka rimarka:

Mana tiyawanchu kullkinika. Ashwan ñuka kanta yanapashkaykimi. Nasaretmanta Jesukristu kamachiwashpan kanta rimani: Atariy puriyana.

⁷⁻⁸Chasna rimashpan kuska makinmanta apishpan chay runata atarichirka. Chayllapi chakin mukuka aliyashpan saltashpa shayarirka, kallariirka purinatana. Unkushka kashkanmanta ampirishpan Pedrowa Juanwa Yaya Diospa wasinpi yaykurka. Kushilla musyashpan salta salta rurashpan purirka. Yaya Diosta atunya-chishpa kushichishpa puririrka. ⁹⁻¹⁰Tukuy chaypi kahukkunaka chasna ampirishkanta Yaya Diosta atunya-chishpa kushichishpa purihukta rikushpankuna mancharirkakuna.

¿Manachu kay runaka mana purinata atipak kashpanra Yaya Diospa wasin Suma shutiyu punkupi tiyariyayarka kullkita tapunanpa? nishpa rimarkakuna.

¹¹Chay ampirishka runaka mana sakirkachu Pedrota Juantapas. Yaya Diospa wasinpi Salomón shutiyu wasipi kahushpankuna tukuy runakuna chayta yachashpankuna mancharishpankuna chayma kallparkakuna paykunata rikunankunapa.

**Pedro runakunata yachachirka
Yaya Diospa wasinpi Salomón
shutiyu wasipi**

¹²Pedro chay achka runakunata rikushpan kallariirka yachachinata: Israel masinikuna, ¿imaraykutaya kay ampirishka runata rikushpaykichi mancharinkichi? ¿Imaraykutaya ñukanchita rikunkichi yuyarishpa kikin yachayninchiwa kay runata ampishkan-chitashina? Mana kikin yachayninchiwachu, nima Yaya Diosta mañak kashkanchiraykuchu kay runaka ña ampirishka, ashwan Yaya Dios kikinmi aliyachishkanrayku ña purihun. ¹³Chay Yaya Diosninchi, maykantami yaya rukunchikuna wañu Abraham, Isaak, Jakob kushichinahun, chaymi Wawan

Jesusta tukuyipi kamachikta rurarka. Chasna kashpan Wawanpa yachayninta ñukanchita rikuchirka, payta kirishkan-chirayku yanapashka chay unkushkata ampinanchipa. Chay Jesustami kankunaka apunchikunata kurkankichi wañuchichinaykichipa. *Romano apu *Pilato Jesusta kacharichinayashpan kankunaka mana munarkankichichu kacharichinanpa. ¹⁴Jesuka Yaya Diospa munashkan ali kawsak runami karka, mana uchata rurak. Chasna kashpantata mana munarkankichichu Pilato payta kacharichinanpa, ashwan tapushkankichi payranti shuk wañuchik runatana kacharichinanpa. ¹⁵Chasna rurashpaykichi wañuchirkankichi maykanmi ñukanchita kawsayta kun. Chasna wañuchishpaykichipas Yaya Dioska payta wañushkanmanta kawsachirka. Chayta rikushpanchimi kankunata rimanchi.

¹⁶Chasna kashpanmi chay Jesuspi sinchikushpanchi kay riksishkaykichi rikuhushkaykichi runata aliyachishka. Jesús yanapashpan paypi sinchikushpanchi kay runaka sumakta ampirishka, imashnami kunan payta rikuhunkichi.

¹⁷Ña yachani, kankuna wawkinikuna, apunchikunapas mana alita yachashpaykichi Jesusta wañuchirkankichi.

¹⁸Chasna rurashkaykichiwa Yaya Dioska ñawpa rimashkanta paktachirka. Payka ñawpa yachayninwa yachachikkunata yuyachishpan kasna rimashkanta killkarkakuna: Kachanayni Kishpichikta parisichishpa wañuchinkakuna nishpa. Chay shimimi kunan paktarishka.

¹⁹Chasna kashpan kuti yuyariychi. Uchata rurashkaykichita sakishpaykichi Jesustana kirishpa kasuychi. Chasnashpaykichimi Yaya Dioska kankunata llakichishpan uchaykichimanta pichanka. ²⁰Chasna tukushpaykichi Yaya Dioska kankunata shunkuykicipi

samachishpa sinchikuchinka. Chaymantapas Jesusta kachanka kankunarayku Kishpichik kananpa, imashnami ñawpa rimarka chasna. ²¹Kunan Jesuska silupira kiparinan tiyan Yayan Dios tukuyta alichanankama, chay ñawpa paypa yachayninwa yachachikkuna rimashkankunashina. ²²Moisés wañupas ñawpa Jesusmanta rimarka yaya rukunchi wañukunata kasna:

Yaya Diosmi kachanka shuk ñukashina paypa yachayninwa yachachikta. Payka israel masinchi kanka. Paypa tukuy rimashkanta kasunaykichi tiyan. ²³Maykanmi mana chay Yaya Diospa yachayninwa yachachikta kasunchu, Yaya Diospa aklashkan runakunamanta wiñayparayku anchuchiy tukunka nishpa.

²⁴Chaymantapas Samuelmanta pacha tukuy Yaya Diospa yachayninwa yachachikkuna manara paktarishpan ña rimarkakuna kay kawsahushkanchi punchakunapi pasahushkamanta.

²⁵Kankunarayku Yaya Diospa yachayninwa yachachik yaya rukunchi wañukunapa rimashkankunaka ñami paktarishka. Kankunama Yaya Dioska chay kishpichikta kacharka ñawpa rimashkantashina. Yaya rukunchi wañukunata Yaya Diospa ñawpa alichanan rimashkanka kankunarayku karka. Kasnami yaya rukunchi Abraham wañuta rimarka:

Shuk kanpa miraymanta runawa yanapasha tukuy kay allpapi kawsak runakunata nishpa.

²⁶Kunanka Yaya Dioska Wawanta wañushkanmanta kawsachishpan puntiru kankunama kacharka yanapananpa, ucha rurashkaykichita sakishpaykichi Yaya Diostana kasunaykichipa.

Apukuna Pedrota Juanta apirkakuna

4 ¹Pedro Juanwa yachachishpa kahushkankunapi paykunapa *saserdotenkuna, Yaya Diospa wasinta kuyrakkunata kamachikpas, shuk *saduseokunapas shamurkakuna. ²Pedroka Juanwa runakunata yachachurkakuna, Jesús kuti kawsarishkanrayku tukuy wañushka runakunapas kuti kawsarinkakuna nishpa. Chasna yachachihushkankunarayku apukunaka yapa piñarishpankuna Pedrokunama shamurkakuna. ³Chasna piñarishpankuna paykunata apirkakuna. Ña chishiyahushkanrayku apukuna mana tutapi tantarinayashpankuna karsellapina satirkakuna chaypi pakarinankunapa. ⁴Manara karselpi churashpankuna Pedropa yachachihushkanta uyashpankuna achka runakuna Jesuspi sinchikurkakuna. Chasna kirikkunaka achkayashpankuna karikunalla pichka waranka parti karkakuna.

Pedro mana manchashpachu Jesusmanta rimarka

⁵Chay kayantimana Jerusalenpi israel runakunapa apunkuna, israel masinkunata kamachik rukukuna, Moisespa killkashkanta yachachikkunapas tantarirkakuna Pedrokunata tapunankunapa. ⁶Chaypi kahurkakuna *saserdotenkunapa atun apu Anás, chaymanta ayllunkuna Kaifás, Juan, Alejandro, tukuy shuk ayllunkunapas. ⁷Chasna tantarishpankuna kacharkakuna pushak rinankunapa Pedrota Juantapas karselmanta. Pushashpankuna puntankunapi shayachirkakuna tapunankunapa:

¿Pita kankunata kamachishka chasna ruranaykichipa? ¿Ima yachaywata ampishkankichi chay unkushkata? nishpa.

⁸⁻⁹Chasna piñarishpa tapuhushpankuna Pedroka Yaya Diospa Espiritun payta tukuy yuyachishpan mana manchashpa paykunata aynirka:

Apukuna, ñukanchita kamachik israel masinchi rukukunapas, ñukanchita tapunkichi alita rurahushkanchimanta ¿imashnata chay mana purinata atipakta ampishkankichi? nishpa.

¹⁰Tukuy kankuna, israel masinikuna, puntaykichipi rimahushkaynita uyaychi. Nasaretmanta Jesukristumi kaypi shayahuk runata aliyachishka, mana ñukanchichu aliyachishkanchi. Kankuna chay Jesusta kruspi klabashpa wañuchirkankichi. Chasna kashpanpas Yaya Dioska payta kawsachirka.

¹¹Ñawpamanta pacha killkarishka kan kasna: Wasita rurakkunaka shuk rumita wichushpankuna chayta wasi amuka kutikashka apirka churananpa chay wasinta tukuy rumikunamanta sinchikuchik rumi kananpa. Chay Jesuska chay tukuy rumikunamanta sinchikuchik rumishinami kan. Kankunami kankichi wasita rurakkunashina. Wañuchishkankichi Jesusta, imashnami chay wasita rurakkunaka wichushkakuna chay ali rumita. Chay Jesustami Yaya Dioska akllashka atun apunchi kananpa.

¹²Jesusllami ñukanchita Kishpichik kan. Ashwan shukka mana tiyanchu tukuy uchanchikunamanta pichakka. Jesusllami ñukanchita atipan kishpichinata wiñaypa wañuymanta.

Apukunaka mana yacharkakunachu imatami rurankakuna Pedrowa Juanwapas

¹³Chasna Pedro Juanpas mana manchashpa rimahushpankuna apukunaka yuyarirkakuna: Kay runakuna mana yapa yachakushkachu kanahun. ¿Imashnataya chay tukuyta yachanahun? Paykunaka yapa suma

yachakkunami kanahun nishpa. Chasna mancharishpankunapas yacharkakuna Jesuspa runankuna kashkankunata.

¹⁴Chay ampirishka runapas paykunawa kahukta rikushpankuna manana atiparkakunachu nima imata rimanata.

¹⁵Chasna kashpan chay apukunaka kamachirkakuna Pedrokunata llukshichinankunapa chay tantarishka kahushkankunamanta. Chaywasha paykunapura kwintarkakuna:

¹⁶¿Imatataya kunanka rurashunchi chay runakunataka? Tukuy Jerusalemni kawsakkuna yachanahun paykuna chay suma mana atipaypata rurashkankunata. Mana atipanchichu rimanata kankunaka llullachiyisiki kankichi nishpa. ¹⁷Chasna kashpan manana ashwan runakuna Jesusmanta uyanankunapa, chay apishkanchi runakuna manana nima pita chay Jesusmanta rimanankunapa akuychi manchachishpa rimashunchi: Rimashpalla katishpaykichika kankunata sinchitam kastigachishunchi nishpa.

¹⁸Chasna yuyarishpankuna Pedrokunata kuti kayachirkakuna. Paktashpankuna rimarkakuna:

Manana nima ima uras kuti runakunata Jesusmanta rimankichichu, nima yachachinkichichu.

¹⁹Chasna nihushpankuna Pedroka Juanwa aynirkakuna:

Yuyariychi kankuna kikin. ¿Alichu kama Yaya Diosta kasuhushkanchita sakishpa kankunatana kasunanchipa? Manami alichu kama. ²⁰Mana atipanchichu sakinata rimananchita maykankunatami rikushkanchi uyashkanchi Jesuspa yachachishkankunata rurashkankunatapas.

²¹Chaypina apukunaka rimarkakuna: Chasnalla rimashpa katishpaykichika kankunata kastigashunchimi nishpa.

Chaypina chasnalla kacharirkakuna. Tukuy runakuna chay runata ampish-

kankunarayku Yaya Diosta atunya-chishpa kushichishpankuna mana atiparkakunachu paykunata kastiganata. ²²Chay Jesuspa yachayninwa ampirishka runaka chusku chunka pasa watayu kashpan wawayarishkanmanta pacha unkushka kashkanmanta ampirishkanka yapa suma manchariypa karka.

**Jesukristuta kirikkuna
mañarkakuna Yaya Dios paykunata
sinchikuchinapa**

²³Pedro Juan kachariy tukushkankunawasha rirkakuna kirik masinkunama *saserdotekunapa apunkunapa, kamachik israel masin rukukunapapas rimashkanta kwintak rinankunapa.

²⁴Chasna kwintashkankunata uyashpankuna tukuy shuk yuyayllawa Yaya Diosta ñañarkakuna kasna:

A Yaya Dios, kanmi kanki yapa atun. Kan tukuyta rurashkanki, siluta, allpata, atun yaku martapas, tukuy chaykunapi tiyashkakunatapas. ²⁵Kanmi ñawpa Espirituykiwa kanta kasuk atun apunchi David wañuta yuyachishpayki rimarka kasna:

¿Imaraykutaya Yaya Diosta mana kasunayak runakunaka sinchita piñarinahun? ¿Imaraykutaya tukuy llaktakunapi kawsak runakuna yanka yuyarishpa kawsanahun ruranankunapa, maykantami mana atipankakunachu paktachinata? ²⁶Kay allpapi kamachik apukuna tantarishpankuna kanta chiknishpankuna piñarinahun. Chaymantapas akllashkayki chapahushkanchi Kachanayki Kishpichiktapas piñarinahun nishpami Davidka ñañarka.

²⁷A Yaya Dios, kunanka chay Davidpa rimashkanka ña paktarishka. Apu

*Herodes, apu *Pilatos, israel masinchikuna, mana israel runakunapas kay llaktapi tantarirkakuna chay akllashkayki kanta kasuk wawayki Jesusta chiknishpa parisichinankunapa. ²⁸Chasnami rurarkakuna tukuyta ñawpa rimashkaykitashina. ²⁹Yaya Dios, kunanka rikuy imashnami ñukanchitapas manchachishpa rimanahun: Rimashpalla katishpaykichika sinchitami kankunata kastigachishunchi nishpa. Chayrayku ñukanchi kanta kasukkunata sinchikuchiy mana manchashpa shimikita rimananchipa. ³⁰Chasnallatata Yaya Dios, ñukanchita yanapay chay akllashkayki kanta kasuk wawayki Jesuspa yachayninwa unkushkakunata ampiananchipa, chasnallatata suma mana atipaypakunata, kanpa yachaykiwa runakuna nima ima uras rikushkankunata rurananchipa.

³¹Chasna Yaya Diosta ñañashkankunawasha chay tantarishkankuna wasika kuyurirka. Chay wasi kuyurihushkanpi Yaya Diospa Espiritun tukuy paykunata tukuypi yuyachishpan sinchikuchirka. Chasna tukushpankuna mana manchashpa Yaya Diospa shiminta yachachirkakuna.

**Tukuy Jesusta katikkuna shuk
yuyayllawa yanapanakushpa
kawsarkakuna**

³²Chasna tukuy chay achka Jesusta mushu katikkunaka parihu shuk yuyayllawa yanapanakushpa kawsapanahun. Nima maykan rimarkachu pay kikinpa charishkanta chayka ñukapallami. Ashwan nirkakuna ñukanchipa charihushkaka tukuy pami nishpa.

³³Chay *apostolkunaka Yaya Diospa atun yachayninwa yachachipayahun Jesukristu wañushkanmanta kawsarishkanta. Chasna alita yachachishpankuna Yaya Dioska tukuy paykunata suma ali

yuyayninwa yanaparka. ³⁴⁻³⁵Maykanpachari tiyapayan achka chakrankuna, wasinkunapas, chaykunata rantichipayanahun pishihukkunata yanapanankunapa. Chay rantichishkankunamanta tukuy kullkita apostolkunata kupayanahun chay pishihukkunata kunankunapa. Chasna paykunapura yanapanakushkan-kunarayku nima pipa pishirkachu.

³⁶Shuk paykunamanta Leví wañupa ayllunmanta José shutiyu karka. Chipre islapi wawayarishka karka. Chay runaka kushillayachik sinchikuchik kashpan apostolkunaka payta shutiyachirkakuna Bernabé, chayka ninayan llakirishkata sinchikuchik. ³⁷Chay runaka shuk chakranta rantichirka. Chay rantichishkanmanta kullkita apamushpan apostolkunata kurka, paykunana pishihukkunata kunankunapa.

**Ananias warmin Safirawa
apostolkunata
llullachinayarkakuna**

5 ¹Chasnallatata shuk paykunamanta Ananias shutiyu, warmin Safirawa rantichirkakuna shuk chakrankunata. Paykunapas kirikkunapa rikushkanpi ali tukunayashpankuna kullkinkunata apamurkakuna. ²Chasna rurashpankunapas chay Ananiaska rantichishkankunamanta kullkita chawpita sakimurka wasinpi. Warminpas arí nirka chasna ruranankunapa. Chawpillata apashpan *apostolkunata kurka tukuyta kuhukshina.

³Pedroka Ananias llullachihushkanta riksishpan rimarka:

Ananias, ¿imaraykutaya chasna llullachinki yanka nishpa Yayanchi Diospa Espiritunta? ¿Imaraykuta supayta shunkuykipi yaykuchishkanki payta kasushpa ñukanchita llullachinayanaykipa? Rantichishkaykimanta chawpita wasikipi sakimushkanki kan

kikinrayku. Kaymi tukuy apishkayni kullkika nishpa rimashkanki. ⁴Manara rantichishpayki chay chakraka kanpa karka. Rantichishkaykiwashapas kay kullkika kanpa karka munashkaykita ruranaykipa. ¿Imashna yuyarishpaykita chasna rurashkanki? Mana runallatachu llullachinayashpa rimashkanki, ashwan Yaya Diostapas.

⁵Pedropa chasna rimashkanta uyashpan Ananiaska wañushka allpama urmarka. Chasna Ananiaspas wañushkanta yachashpankuna tukuy runakuna yapa sinchita mancharirkakuna.

⁶Chaypina shuk musukunaka chay wañushkata llachapawa wankushpankuna llakta kanchama aparkakuna allarishka urku uchukupi churashpa tapanankunapa.

⁷Ña kimsa ura Ananias wañushkanmanta warmin Safiraka mana yachashpan ima pasashkanta yaykuk rirka chay wasi ukuma. ⁸Pedroka rikuchishpan chay Ananiaspas kushkan kullkita, warminta tapurka:

Rimaway ¿kay tupu kullkiraykuchu chakraykichita rantichishkankichi?

Payka aynirka:

Ari, chay tupumi rantichishkanchimanta apishkanchi kullkika.

⁹Chaymanta Pedroka nirka:

¿Imaraykutaya kusaykiwa shuk yuyayllawa Yaya Diospa Espiritunta llullachinayashkankichi? Uyay, kunanka kusaykita urku uchukupi churanapa rishkakunaka shamuhunkuna, chasnallatami kantapas apanakuna urku uchukupi churashpa tapanankunapa.

¹⁰Chasna rimahushkanllapi chay warmipas wañushka urmarka Pedropa puntanpi. Chay musukuna yaykumuhushpankuna wañushkata tarirkakuna. Chaymanta paytapas surkushpankuna aparkakuna urku uchukupi churashpa tapak rinankunapa kusanpa kuchunpi.

¹¹Chasna tukushkata yachashpankuna tukuy Jesusta kirikkunaka, tukuy chaypi kawsak runakunapas yapa mancharirkakuna.

Chay apostolkunaka nima ima uras rikushkanchita Yaya Diospa yachayninwa rurarkakuna

¹²Chay *apostolkunaka yachachihushpankuna achka suma mana atipaypakunata, Yaya Diospa yachayninwa nima ima uras rikushkankunata runakuna chawpipi rurarkakuna. Tukuy uras tantaripayanahun *Yaya Diospa wasinpi, Salomón shutiyu wasipi. ¹³Chay mana Jesusta kasukkunaka manchashpankuna mana munarkakunachu rimanata kirikkunami kanchi nishpa. Pakta Yaya Dios ñukanchitapas kastigama nirkakuna. Chasna chay kirikkunawa mana tantaylla kanayashpankunapas tukuy runakuna paykunata yapa yuyapayanahun. Suma ali Yaya Diospa shiminta katikkunami kanahun nishpa rimarkakuna. ¹⁴Chasnapi puntirumanta ashwan achka runakuna Jesusta kirirkakuna, achka karikuna, achka warmikunapas. Chay shuk kirikkunawa tantarishpankuna achka tukurkakuna. ¹⁵Runakuna rikushpankuna yachachikkuna achka unkushkakunata Yaya Diospa yachayninwa ampishushkakunata unkushkakunata apamurkakuna churanankunapa maytami Pedro pasanka chay wasi mayanpi. Llanhamapi churarkakuna, Pedroka pasahushpan makinwa llankashpan paykunata ampinanpa. Mana makinwa llankashpa ampishpanpas Pedropa llantuyachihushkanllawa ampichun nishpa yuyarirkakuna. ¹⁶Chasnallatata kuchu llaktakunamanta achka runakuna unkushkakunata apamushpankuna Jerusalem shamurkakuna. Chaymantapas supay

yaykushka runakunata apostolkunama pushamurkakuna ampichinankunapa. Tukuy chay unkushka runakuna ampirishka kiparirkakuna.

Pedrota Juanta Jesusranti parisichirkakuna

¹⁷Tukuy runakuna Pedrokunata kasuhushkankunarayku *saserdotekunapa atun apu, tukuy kamachik *saduseokunapas paykunata chiknirkakuna. ¹⁸Chayrayku *apostolkunata apishpankuna karselpi churarkakuna. ¹⁹Chasna rurashpankunapas chay tutalla Yaya Diospa kachashkan *angelka karsel punkuta paskarka Pedrokunata llukshichinanpa. Llukshichishpan rimarka:

²⁰*Yaya Diospa wasinpi tukuy runakunata yachachik riychi Jesús mushu kawsayta Yaya Dioswa kunanta nishpa.

²¹Chayta uyashpankuna paykunaka kayantima tutamanta Yaya Diospa wasinma rirkakuna. Chaypi runakunata yachachirkakuna.

Chay punchallatata israel runakunapa saserdotenkunapa atun apu, paywa kahukkunapas kayarkakuna tukuy israel kamachik rukukunata tantaylla yuyarishpa kwintak atun apukunapura kwintanankunapa. Chasna tantarishka kahushpankuna Yaya Diospa wasinta kuyrakkunata kacharkakuna apostolkunata karselmanta pushak rinankunapa. ²²Chay kachashkankuna kuyrakkunaka paktak rishpankuna mana tarirkakunachu paykunata karsel ukupi. Mana tarishpankunana kutirkakuna kwintanankunapa apunkunata kasna nishpa:

²³Karselpi paktashpanchi tukuy punkukuna sumakta taparishkata tarishkanchi, chaymantapas punku mayanpi kuyrakkuna kuyrashpa kahukkunata. Chaypi punkuta paskash-

panchi ukuma rikushpanchi mana nima pita tarishkanchichu.

²⁴Chayta uyashpankuna Yaya Diospa wasinta kuyrakkunapa apu, saserdotekunapa apunkunapas, tukuy paykunapura tapunakurkakuna:

¿Imashnata kishpishkakuna chay runakunaka? ¿Kunanka imashnata rurashunchi? nishpa.

²⁵Chasna rimahushkankunallapi shuk runa paktamushpan paykunata rimarka:

Chay karselpi churashkaykichi runakunaka Yaya Diospa wasinpimi runakunata yachachishpa kahunkuna nishpa.

²⁶Chaymanta chay apuka chay kuyrakkunawa kuti paykunata apik rirkakuna. Yapa piñarishka kahushpankunapas mana makashpachu pusharkakuna. Makashpa pushahushpanchika runakunami rumiwa tuksishpa ñukanchita wañuchinahuma nishpa yuyarirkakuna. ²⁷Chasna apishpankuna pusharkakuna apunkuna tantarishka kahushkankunama. Chaypi paykunapa puntankunapi shayachishpankuna saserdotekunapa atun apuka piñashpa tapurka:

²⁸¿Manachu kankunata rimarkanchi Jesumanta mana yachachinkichinachu nishpa? ¿Imaraykuta yachachishpalla katinkichi? Tukuy kay Jerusalenpi runakuna yachachihushkaykichita uyahunkuna. Chaymantapas ñukanchita uchachinkichi chay runa wañuchiy tukushkanmanta.

²⁹Chasna nishpankuna Pedroka shuk apostolkunawa pakta aynirkakuna:

Ñukanchika Yaya Diosta kasunanchi tiyan. Chayrayku runakunata mana atipanchichu kasunata. ³⁰Kankunaka Jesusta kruspi klabashpa wañuchirkanchi. Chasna kashpanpas Yaya Dioska, maykantami yaya rukunchi wañukunapas kushichinahun, paymi chay Jesusta

kawsachirka. ³¹Chaymanta payta sikachirka paypa kuskan partima churananpa. Payta churarka ñukanchi israel runakunata kamachinanpa kishpichinanpapas. Chasna kishpichik kashpan ñukanchita yanapan millaypa rurashkanchita amirishpa sakishpanchi Yaya Diostana kasunanchipa, payka uchanchikunamanta llakichinanpa.

³²Ñukanchi tukuy chaykunata yachashkanchiraykumi chaykunamanta rimanchi. Chaymantapas Yaya Diospa Espíritun, maykantami payta kasukkunapa shunkunkunapi churarka, paymi chaykunata riksichin.

³³Pedropa rimashkanta uyashpankuna apukunaka yapa piñarishpankuna wañuchishunchi nishpa rimarkakuna paykunapura. ³⁴Chasna rimahushkankunallapi paykunamanta shuk apu Gamaliel shutiyu shayarishpan rimarka: Paykunata shuk ratu kanchama llukshichiychi nishpa.

Chay Gamalielka *fariseo karka, chaymantapas Moisespa killkashkanta yachachik. Tukuy runakuna payta yapa yuyashpankuna alita uyarkakuna.

³⁵Pedrokunata llukshichishpankuna Gamalielka apu masinkunata rimarka:

Israel masinikuna, alita yuyariychi manarapas kay runakunata imanachihushpaykichi. ³⁶Yuyariychi imashnami Teudaswa pasarka. *Romano runakunata winsishpa atun apu tukunanta rimarka. Chusku pachak runakuna payta katirkakuna. Chaypi romanokuna payta wañuchishpankuna tukuy payta katikkunaka shikwarirkakuna. ³⁷Chaywasha runakunapa shutinkunata killkachina punchakunapi Galileamanta runa Judas shutiyu achka runakunata tantachirka romano runakunata piñarishpa llaktankunamanta wichunankunapa. Paytapas wañuchirkakuna. Chasna wañuchishpankuna tukuy payta

katikkunaka shikwarirkakuna. ³⁸Chayrayku rimashkaykichi: Chay Jesusta katikkunata mana wañuchinkichichu. Paykunapa rurahushkankuna yachachihushkankunapas paykuna kikin yuyayninkunamantalla kashpanka tukurinkami. ³⁹Yaya Diosmanta kashpanka chay yuyayninkunata mana atipankichichu winsinata. Yuyaywa kaychi. Tukuchishu nishpa yuyarihushpaykikichika Yaya Diosmanta kashpanka paywami kuntrayankichi. Chayrayku paykunata kachariychi.

Chasna rimashkanta uyashpankuna apu masinkunaka shuk yuyayllawa rimarkakuna:

Ari, kacharishunchimi paykunata nishpa.

⁴⁰Chaymanta kayarkakuna apostolkunata. Chasna kayashpankuna asutichirkakuna. Kuti kamachirkakuna manana runakunata Jesusmanta yachachinankunapa. Chaymanta kacharirkakuna. ⁴¹Chay apostolkunaka apukuna tantarishkankunamanta kushilla llukshirkakuna. Paykunaka kushikurkakuna Jesús rimashkanshina payranti parisishkankunarayku.

⁴²Chaymantapas mana sakirkakunachu yachachinata. Karan puncha Yaya Diospa wasinpi, paykunapa wasinkunapipas chay ali shimita yachachirkakuna Jesús Yaya Diospa Kachashkan Kishpichikimi kan nishpa.

**Jesusta kirikkuna kanchis kirik
masinkunata akllarkakuna
yanapakkuna kanankunapa**

6 ¹Chay punchakunapi ashwan ashwan runakuna Jesusta kirik tukurkakuna. Chaypi shuk llaktakunamanta *griego shimita rimak israel runakuna *hebreo shimita rimak israel runakunawa rimanakurkakuna. Rimankuhushpankuna griego shimita rimak israel runakuna nirkakuna:

Karan puncha mikunata imatapas kuhushkaykichipi ñukanchimanta mashintukunata mitsankichi, kankunamanta mashintukunataka alita yuyashpa kunkichi.

²Chasna nihushkankunapi *apostolkunaka tukuy kirikkunata tantachishpankuna rimarkakuna:

Wawkinikuna paninikuna, mana alichu kan sakinanchipa Yaya Diospa shiminta yachachinata mikunata munahukkunata kunanchiranti.

³Chayrayku wawkinikuna, akllaychi kankunapuramanta kanchis runakunata ali yachak, suma yuyayyu, Yaya Diospa Espiritun tukuyi yuyachishkakahukunata. Ñukanchi chay kanchis akllashkaykichi runakunata churashu kankunata yanapakkuna kanankunapa.

⁴Ñukanchika Yaya Diosta mañashpa paypa shiminta yachachishpa katishunchi.

⁵Chasna nishkata uyashpankuna tukuy alimi nishpa kushikurkakuna. Chaypina akllarkakuna Estebanta, alita kirik, Yaya Diospa Espiritun tukuyi yuyachishka kahukta. Chaymanta akllarkakuna Filipeta, Prokorota, Nikanorta, Timonta, Parmenasta, chaymanta Antiokiamanta Nikolastapas. Chay Nikolaska mana israel runa kashpanpas ña unay paykunapa yachachishkankunata kasuk karka.

⁶Chay akllarishka runakunata pusharkakuna apostolkunama paykunarayku mañanankunapa. Chasna mañahushpankuna umankunapi makinkunata churarkakuna, Yaya Dios, kay tarawanapi yanapay paykunata nishpa.

⁷Chay uras ashwanta ashwanta Jesukristumanta yachachihushpankuna ashwan runakuna Yaya Diospa shiminta kirirkakuna. Chasna kirikkunaka Jerusalenpi yapa achkayarkakuna. Israel runakunapa *saserdotenkunamantapas

achka kirirkakuna Jesukristumanta yachachishkata.

Chiknik runakuna Estebanta apukunama pushashpankuna uchachirkakuna

⁸Yaya Dios Estebanta tukuyipi yanapashpan suma mana atipaypaku-nata, Yaya Diospa yachayninwa manchariypa nima ima uras rikushkan-kunata runakunapa chawpinpi rurarka. ⁹Chaypi shuk runakuna kallarirkakuna Estebanwa rimanakunata. Paykunaka kamachirishka kashkankunamanta kacharishka kashpankuna paykunapura tantarinankuna wasita shutiyachirka-kuna Kacharishkakunapa Tantarinan-kuna. Paykunawa pakta karkakuna shukkuna Sirene llaktamanta, Alejandria llaktamanta, Silisia allpamanta, Asia allpamantapas. Chaykuna tantarirkakuna Estebanwa rimanakunankunapa. ¹⁰Estebanwa rimanakuhushpankuna mana atiparka-kunachu payta nima imata ayninata. Yaya Diospa Espiritun payta yuyachish-pan ali yuyaywa, atun yachaywa yachachirka. ¹¹Chasna mana atipash-pankuna ayninata Estebanta, shuk runakunatana pakalla pagarkakuna llullashpa paymanta rimanankunapa kay Estebanka Moisesmanta Yaya Diosmantapas millaypata rimashkanta uyashkanchi nishpa.

¹²Chay llullak runakunapa rimashkan-kunata uyashpankuna tukuy runakuna, israel runakunata kamachik rukukuna, Moisespa killkashkanta yachachikkuna-pas Estebanta sinchita piñarirkakuna. Chasna piñarishpankuna payta apirkakuna. Pushashpankuna tantaylla kwintak atun apu masinkunawa tantarishpankuna puntankunapi churarkakuna. ¹³Chaymanta llullashpa rimakkunatapas pusharkakuna. Chaypi

chay llullak runakunaka Estebanmanta rimarkakuna:

Kay runaka mana chunllayanchu millaypa shimikunata rimanata *Yaya Diospa wasinmanta, Moisespa killkash-kanmantapas. ¹⁴Chaymanta uyashkan-chi chay Nasaretmanta Jesuska kay Yaya Diospa wasinta urmachinka nishpa rimashkanta. Chaymantapas Jesús rimarka Moisespa killkashkan kamachishkakunata amana kasuychina-chu. Ashwan kay mushu yachachishkay-nitana kasushpa kawsaychi nishpa Estebanka nishkanta uyashkanchi.

¹⁵Chaypina tukuy tantarishka kahukkunaka Estebanta rikushpankuna uyanta shuk *angelpatashina rikurka-kuna.

Esteban apukunapa puntanpi sumakta yachachirka

7 ¹Chasna rimashkankunawasha israel runakunapa *saserdotenkunapa atun apuka Estebanta tapurka: ¿Shutipachu paykunapa rimashkanka? nishpa.

²Chasna tapushpan Estebanka aynirka:

Wawkikuna, yachayyu rukukunapas, uyaychi rimahushkaynita. Ñukaka mana millaypa shimikunatachu rimahurkani, nima Yaya Diosmanta, nima Moisespa killkashkanmanta. Tukuymanta ashwan atun Yaya Dioska rikurishka yayanchi ruku wañu Abrahamta Mesopotamia allpapi, manara Harán llaktama kawsak rihushpanra. ³Chasna rikurishpan rimarka: Sakiy aylluykikunata, allpayki-manta llukshiy. Shuk allpama riy, maykantami rikuchishkayki. Chay allpama kawsakriy.

⁴Yaya Dios chasna nishpan Abrahamka Kaldea runakunapa allpanmanta llukshishpan rirka Harán llaktapi kawsananpa. Chaypi

kawsahushpan yayanka wañurka. Yayan wañushkanwasha Yaya Diospa kamachishkanta kasushpan kay allpama kawsak shamurka, maypimi ñukanchika kunan kawsahunchi. ⁵Chasna kawsashpanpas Yaya Dioska manara Abrahamta kurkachu kay allpata amun tukunanpa, nima shuk chushastuta. Ashwan payta shuk paktachinan shimita rimarka: Wañushkaykiwasha kay allpata kanpa miraykunatami kusha amunkuna kanankunapa nishpa. Abrahamka chay uras nima shuk wawayu kashpanpas Yaya Dioska payta chasna rimarka. ⁶Chaymantapas Yaya Dioska shuk paktachinan shimita Abrahamta rimarka: Kanpa miraykunaka chikan runakunapa allpankunapi kawsankakuna shuk allpamanta runakunashina. Chay allpapi kawsahukkunaka kanpa miraykunata tarawachishpa parisichinkakunami, chiknishpa kamachinkakuna chusku pachak watakama nishpa. ⁷Chaymanta rimarka: Ñukami paykunata kastigasha, kanpa miraykunata yanka nishpa tarawachishkankunarayku. Chaywasha kishpichishpayni chay allpamanta paykunata llukshichisha. Chasna llukshichishpayni chay kushkayni allpapi kanpa miraykunaka munashkaynita rurashpa kawsankakuna.

⁸Chaymanta Abrahamta kamachirka: Pitinayki tiyan karipa ishpanan kara puntata. Chaymi kanka rikuchinaykichipa akllashkayni runakuna kanaykichita. Tukuy kanpa miraykunapas kari wawankunawa chasnallatata ruranakuna tiyan wiñayparayku. Chasna Yaya Dios rimashpan Abrahamka wawan Isaakta pusak puncha wawayarishkanmanta ishpanan kara puntata pitirka. Isaakpas wawan Jakobta chasnallatata rurarka. Jakobka chasnallatata rurarka chunka ishka wawankunata, maykan-

kunamantami ñukanchikuna mirashkanchi.

⁹⁻¹⁰Chay Jakobpa wawankuna ñawpa yaya rukunchi wañukuna shuk wawkinakuna Joseta chiknishpankuna wawkin kashpantata shuk runakunata rantichirakuna. Chay runakunaka Joseta yanka nishpa tarawashpa kawsananpa Egipto allpama aparkakuna. Chasna kashpanpas Yaya Dioska Joseta kishpichirka karan parisichiy tukushkanmanta. Pay Joseta yanapashkanrayku ali yuyayyu yachak karka. Chasna kashpan egipto runakunapa atun apu payta kishpichishpan tukuy Egiptopi kamachik kananpa churarka. Chasnallatata wasinpipas Joseta kamachik kananpa churarka.

¹¹Chay uras tarpukuna mana wiñashkanrayku atun yarkay tiyarka. Tukuy Egipto allpapi, Kanaán allpapipas kawsak runakuna yapa sinchi yarkaywa karkakuna. Yaya rukunchi wañukuna mana atiparkakunachu tarinata mikunata. ¹²Josepa yayan Jakobka Egiptopi achka mikuna tiyashkanta yachashpan wawankunata kacharka rantinankunapa mikunankunarayku. Chaymi karka puntiru rishkankunaka. ¹³Chay puntiru mikuna apamushkankunaka tukurishpan Jakobka kutikashka wawankunata kacharka rantik rinankunapa. Paktashpankuna Joseka wawkinakunata rikushpan rimarka: Ñukami kani wawkikichi José. ¿Manachu riksiwankichi? nishpa. Joseka rikuchirka paykunata egipto runakunapa atun aputa. Kaykunami kikin wawkinikuna kanahun nishpa. Chasna chay atun apuka yacharka maykan runakunamantami Joseka karka.

¹⁴Chaymanta Joseka yayan Jakobta kayarka tukuy ayllunkunawa pakta Egiptopi kawsak shamunankunapa. Chaypi yayan Jakobka tukuy ayllunkunawa pakta kanchis chunka pichka

runakuna Egipto allpama kawsak rirkakuna. ¹⁵Unayta chaypi kawsahushpankuna yayanka wañurka. Chaymanta pas wawankuna chaypillatata wañurkaku, maykankunami ñukanchipa yaya rukunchikuna karkakuna. ¹⁶Chasna wañushpankuna Sikem shutiyu llaktama Kanaán allpapi aparkakuna, allarishka urku uchukupi churashpankuna tapanankunapa. Ñawpa Abrahamka chay allpata rantirka Sikem llaktapi kawsak Hamorpa wawankunamanta.

¹⁷Yaya Dioska ñawpa Abrahamta kay paktachinan shimita rimarka: Kanpa miraykunaka chikan runakunapa allpankunapi kawsankakuna chusku pachak watata nishpa. Chay chusku pachak wata tukurihushpan yaya rukunchi wañukuna chay Egipto allpapi achka mirashka karkakuna. ¹⁸Chay uras shuk mushu atun apu yaykurka Egiptopi kamachinanpa. Chay mushu apuka mana yacharkachu Josemanta, ña unay wañushkanrayku. ¹⁹Chay apumi yaya rukunchi wañukunata llullachishpa parisichipayarka. Mana munashpan yaya rukunchikuna miranankunapa, chay apuka kamachirka tukuy mushu wawayarishka kari wawaykichikunata sakiychi wañunankunapa nishpa.

²⁰Chasna chay apuka kamachihushkan uras Moiseska wawayarirka. Chay llullu wawastuta Yaya Dioska yapa yuyarka. Mana munashpankuna wañunanpa, yayan mamanwa Moisesta kimsa killata wasinpi pakalla kuyrarkakuna. ²¹Manana ashwanta pakanata atipashpankuna mamanka shuk kanuwastupi churashpan yakupi wampuchishpa kacharirka. Chasna sakirishkata atun apupa warmi wawan tarishpan pushashpan kikin wawantashina wiñachirka. ²²Chaypi Moiseska yachakurka tukuy egipto runakunapa yachashkankunata. Chasna kashpan

payka yapa yachak karka rimanankunapi, tukuy rurashkankunapi.

²³Ña chusku chunka watayu kashpan yapa munarka kikin ayllunkunata, israel masinkunata rikuk rinata. ²⁴Chasna yuyarishpa purihushpan shuk egipto runa shuk israel runata yankamanta piñashpa asutihushkanta rikurka. Chaypi Moiseska asutirishkata kishpichishpan chay makak egipto runatana waktashpa wañuchirka. ²⁵Chayta rurashpan Moiseska yuyarirka, israel masinikuna rurashkaynita yachashpankuna asirtankakuna Yaya Dios kachawashkanta paykunata chay chiknik runakunamanta kishpichinaynipa nishpa. Chasna kashpanpas paykunaka mana asirtarkakunachu.

²⁶Kayantima Moiseska rihushpan ishkey israel masinkuna makanakuhukunata tarik rirka. Payka makanakuhukunata sakichinayashpan rimarka: ¿Imaraykuta wawkipura piñanakushpa makanakuhunkichi? ²⁷Chasna rimahushpan chay israel masinta makahuk runaka Moisesta tankashpan piñarishpa aynirka: ¿Imaraykuta satirik shamunki? ¿Pita kanta kachashka kaypi shuk apushina kanaykipa, rurahushkanchimantapas tapunaykipa? ²⁸¿Ñukatapasa wañuchiwanayankichu egipto runata kayna wañuchishkaykitashina? ²⁹Chasna rimahushkanta uyashpan Moiseska karuma mitikurka. Egiptomanta mitikushpan Madián allpapi kawsak rirka. Chaypi chikan runakuna chawpipi kawsapayarka. Chay allpapi warmiyashpan warminka ishkey kari wawata wawayarka.

³⁰Chusku chunka watamanta Moiseska Sinaí urku mayanpi chunlla chakishka allpapi purihushpan shuk allpalla kaspistu sintihushkanpi shuk *angel rikurirka. ³¹Chayta rikushpan Moiseska mancharirka ¿imanahuntaya

chay kaspika? nishpa. Kayllayahushpan rikunanpa, Yaya Diospa rimahushkanta uyarka: ³²Ñukami kani Yaya Dios, maykantami yaya rukuykikuna wañukuna Abraham, Isaak, Jakob kushichiwanahun. Chasna nihushkanta uyashpan Moiseska mancharishpan chukchurirka, manana rikunayarkachu ashwanta. ³³Chaypina Yaya Dioska payta rimarka: Atun kashpayni chakikipi churarishkaykita surkuy. Kay allpaka ñukapami. ³⁴Ñukaka rikushkanimi Egipto allpapi akllashkayni runakunata yapa parisichihushkankunata. Paykunapa wakahushkankunatas uyashkanimi. Wakashpa mañawahukunata llakirishpayni kishpichik risha nishpayni kanta Egiptoma kachashkayki.

³⁵Chay Moiesta paykuna ñawpa chiknishpa rimarkakuna: ¿Pita kanta kachashka shuk apushina kanaykipa, rurahushkanchimantapas tapunaykipa? nishpa. Chasna mana munashpankunapas Yaya Dios chay Moiestaka kacharka apunkuna tukunanpa, chaymanta paykunata kishpichik kananpa. Chasna kananpa Yaya Dios payta rikuchirka shuk sintihuk kaspipi rikurik angelwa. ³⁶Chasna kishpichik tukushpan chay Moiseska yaya rukunchi wañukunata Egiptomanta llukshichirka. Chay Egipto allpapi kallarihsa, atun yaku Puka Mar shutiyuta chimpashpa, chunlla chakishka allpapi purihushpankuna yaya rukunchi wañukunata chusku chunka watata suma mana atipaypakunata, Yaya Diospa yachayninwa nima ima uras rikushkankunata rikuchirka. ³⁷Chay Moiesllatata yaya rukunchi wañukunata rimarka: Shuk puncha Yaya Dios ñukanchi israel runakunamantalla shuk runata kachanka, ñukashina paypa yachayninwa yachachik kananpa nishpa.

³⁸Chay Moiestami Sinaí urkupi angelka rimarka yaya rukunchi wañukunawa chunlla chakishka allpapi kahushpankuna. Chaymanta Moiseska paykunata chay angelpa rimashkanta yachachirka, imashna rurashpami wiñaypa Yaya Dioswa kawsankakuna nishpa. Chaymanta chay shimillatata killkarka ñukanchipas yachananchipa.

³⁹Yaya rukunchi wañukuna Moiesta mana kasunayarkakunachu. Ashwan payta piñarishpankuna Egiptoma kutinayarkakuna. ⁴⁰Chasna yuyarishpankuna Moisés Sinaí urkupi yapa unayashpan paypa wawkin Aronta rimarkakuna: Mana yachanchichu imashnami tukushka Moiseska, chay ñukanchikunata Egiptomanta llukshichimushkaka. ¿Imaraykuta chasna unayahun? Chayrayku ruray ñukanchirayku shuk mushu dioskunata chaykunatana katinanchipa nishpa. ⁴¹Chasna rimashpankuna shuk wakra kari wawata oromanta rurarkakuna diosninkunarayku. Chaymanta shuk wiwakunata wañuchirkakuna chay oromanta yanka nishpa rurashkata kushichinankunapa. Kikin makinkunawa rurashkankunata rikushpankuna kushikurkakuna kaymi diosninchika nishpa. ⁴²Chayta rurashkankunarayku Yaya Dioska sakirka chayllatana mañashpa kawsanankunapa. Mana kikin Yaya Diosta kunkurishpa mañanankunaranti, intita, killata, istrillakunata mañapayanahun. Imashnami ñawpa Yaya Diospa yachayninwa yachachikkuna killkarkakuna kasna nishpa:

Yaya Dios riman: Israel runakuna, alita uyawaychi. Chay chunlla chakishka allpapi chusku chunka watata purihushpaykichi ¿ñukatachu kushichinayashpa wañuchirkanchi shuk wiwakunata?

⁴³Manami chasnachu. Ñukata

mañanaykichiranti, Molok shutiyu yanka diospa karpa wasinta aparkankichi, Refán shutiyu yanka diospa istrillantapas. Chaymanta ñukata mañahukshina chaykunata mañashpa purirkankichi. Kankuna kikin rurashkaykichikunata mañashpa purirkankichi. Chayrayku allpaykichimanta llukshichishkaykichi, Babilonia allpamanta ashwan karuma kachashkaykichi chaypi parisishpa kawsanaykichipa nishpa.

⁴⁴Kankunami rimawarkankichi *Yaya Diospa wasinmanta mana alita rimashkaynita. Alita uyawaychi. Ñawpa yaya rukunchi wañukunaka chunlla chakishka allpapi purihushpankuna mana tiyarkachu Yaya Diospa wasinka. Paykunaka charirkakuna shuk karpa wasita, maypimi Yaya Dios paykunawa kahushkanta rikuchirka. Manara chayka tiyashpanra Yaya Dios Moiesta yachachirka imashnami chay karpa wasita ruranka chay ukupi payta mañanankunapa.

⁴⁵Moisés wañushpan kawsak yaya rukunchi wañukunana chay karpa wasita charirkakuna. Josué paykunata kamachishpan Yaya Dios paykunata kunata rimashkan allpata amuyashpankuna chay karpa wasita aparkakuna. Chaypi Yaya Dioska paykunawa kiparirka. Chay allpapi kawsahuk runakunata kallpachirka yaya rukunchi wañukunana kawsanankunapa. Chaypina Yaya Diosta chay karpa wasipi mañapayarkakuna David atun apunkuna tukunankama. ⁴⁶Chay atun apu Davidka Yaya Dios yapa payta yuyashkanta yachashpan tapurka: Kanrayku ruranayani shuk atun suma wasita ñukanchi Jakobmanta mirashka runakuna chaypi kanta mañananchipa. ¿Ima ninkita? nishpa. ⁴⁷Yaya Dioska mana munashpan aynirka: Mana kanchu rurapanki wasinita.

Wawayki Salomonmi ruranka nishpa.

⁴⁸Chasna chay suma wasita rurashpanpas yachanchi Yaya Dios ashwan atun tukuyunta kashkanrayku mana runa rurashka wasipi kawsananta. Chasna ñawpa Yaya Diospa yachayninwa yachachik Isaiaska killkarka:

⁴⁹⁻⁵⁰Yaya Dioska kasna riman: Ñukaka awa silupi tiyarishpayni kamachini tukuy allpapi kawsak runakunata. ¿Manachu ñuka rurashkani tukuy siluta allpatapas? ¿Imashnata atipaynima kawsanata runa rurashka wasipika? Manami atipankichichu ñukarayku shuk wasita ruranata nishpa.

⁵¹Kankuna Yaya Diospa wasinmanta, Moiesepa killkashkanmantapas mana alita rimashkaynita niwankichi. Ashwan kankunaka mana Yaya Diosta kasunayakkuna kankichi. Yaya Diosta mana riksikkunashina kashpaykichi tukuy uras Yaya Diospa Espiritunta arkankichi mana kankunata shutipata kashkanta riksichinanpa. Ñawpa yaya rukunchi wañukunashinallatata kankunapas katihunkichi. ⁵²Paykunaka ñawpa Yaya Diospa yachayninwa yachachikkunata tukuyta wañuchinayarkakuna. Shukkunataka chay ali rurak Jesupa shamunanmanta rimakkunata wañuchirkakuna. Kunanka chay Jesús paktashpan kankunaka apichishpa payta wañuchichirkankichi. ⁵³Kankunaka Yaya Dios angelkunata kachashpan kamachishkankunata kuy tukushpaykichipas mana chayta kasushkankichichu nishpa Estebanka rimarka.

Estebanta wañuchirkakuna

⁵⁴Estebanpa rimashkanta uyashpankuna chay apukunaka sumakta piñarishpankuna kirunkunata kanirirkakuna.

⁵⁵Estebanka Yaya Diospa Espiritun payta tukuyipi yuyachishpan siluma

rikushpan Yaya Diospa suma chuyahlla punchayachishkanta rikurka. Chasnallata Jesusta rikurka Yayan Diospa kuskan parti shayahukta. ⁵⁶Chasna rikushpan rimarka:

Rikuychi, siluka paskarishka kahukta rikuhuni. Chasnallata rikuhuni Jesusta Yaya Diospa kuskan parti shayahukta.

⁵⁷Chasna rimahushkanta uyashpankuna apukunaka rinkrinkunata tapashpankuna sinchita kaparishpankuna shuk yuyayllawa kallpa payta apik rirkakuna. ⁵⁸Llaktamanta tankashpa llukshichishpankuna rumiwa tuksishpa wañuchirkakuna. Manara rumiwa tuksihushpankuna churarishkankunata llatanachishpa Saulo shutiyu musuta kurkakuna wakaychananpa. ⁵⁹Rumiwa tuksihushpankuna ña wañuhushpan Estebanka Jesusta mañashpa nirka:

Yayayni Jesús, ña wañuhuni. Kaykaya, kaypi kahuni kawsanaykipi yaykuchiwanaykipa.

⁶⁰Chasna nishpan kunkurishpan sinchita Yaya Diosta mañashpa kaparirka:

¡Yaya Dios, ama kastigankichu kay wañuchiwak runakunata!

Chasna mañashpa wañurka.

Sauloka Jesusta kirikkunata yapa parisichirka

8 ¹⁻²Sauloka Estebanta wañuchihushkankunata rikushpan alimi nirka. Yaya Diosta shuk sumakta kirik runakuna Estebanpa aychanta urku uchukupi churashpa tapak rirkakuna. Chasna churashpankuna achka llakirishpa sinchita wakashpa karkakuna.

Esteban wañuchiy tukushman punchamanta pacha chiknik runakuna Jerusalenpi Jesusta kirik runakunata wañuchinayashpa katirkakuna. Chasna rurashpankuna kirikkunaka llampu

shikwarirkakuna tukuy Judea allpapi, *Samaria allpamapas. *Apostolkunalla Jerusalenpi kiparirkakuna. ³Sauloka chay chiknik runakunamanta kashpan yapa munarka Jesukristuta kirikkuna manana tiyananpa. Karan wasikunapi yaykurka kirikkunata apinanpa. Apishpan karikunata warmikunatapas apukunama aparka karselpi churanankunapa.

Kirikkuna yachachirkakuna suma ali shimita Jesukristu runakunata kishpichinanmanta

⁴Jesukristuta kirikkunaka Jerusalenmanta shikwarishpankuna tukuy partima Yaya Diospa suma ali shiminta Jesukristu runakunata kishpichinanmanta rimashpa purirkakuna. ⁵Chasnallata Felipepas Jerusalenmanta llukshirka. *Samaria allpapi tukuymanata atun llakta Samariamarishpan Jesús Yaya Diospa Kachashkan Kishpichik kananta yachachishpa purirka. ⁶Chaypi yachachihushpan tukuy runakuna nima ima uras rikushkankunata Yaya Diospa yachayninwa rurahushkanta rikuhushpankuna paypa yachachishkanta alita uyarkakuna. ⁷Felipe achka runakunamanta supaykunata llukshichihushpan sinchita kaparishpa llukshirkakuna. Achka aycha chakirishka runakuna, mana alita purinata atipakkunapas ampirirkakuna. ⁸Chasna ampirishpankuna tukuy chay llaktapi kawsak runakuna yapa kushikurkakuna.

Puruho Simón Jesukristuta kirik tururka

⁹Chay *Samaria llaktapi shuk runa tiyarka Simón shutiyu. Payka puruhu kashpan manara Jesukristuta kirikkuna tiyashpan sinchi yachayyu bankumi kani nishpa tukuy Samaria allpapi

kawsak runakunata yachayninwa rikuchishpa manchachipayan. ¹⁰Tukuy runakuna, apukunapas payta kasupayarakuna. Paymanta rimarkakuna Yaya Diosmi payta atun yachayta kushkanishpa. ¹¹Unaymanta pacha chay puruhuka yachayninwa rikuchishpa paykunata manchachipayarka. Chayrayku payta alita kasukkuna kapayarkakuna. ¹²Felipeka yachachishpan Yaya Diospa suma ali shiminta paypa ali kamachinan kay allpapi ña kallarithkanmanta, chaymantapas Jesukristu ñukanchita Kishpichik kananta nishpa, manana puruhuta kasurkakunanachu. Chaymanta achka runakuna, karikuna warmikunapas, yachachishkanta riksishpa, Jesukristuta kirishpa bawtisarirakuna. ¹³Chay puruhu Simonpas Jesukristuta kirishpan bawtisarirka. Chaymanta Felipepa pakta purirka. Simonka suma mana atipaypakunata, Yaya Diospa yachayninwa ima uras rikushkanta Felipe rurahushkanta rikushpan yapa mancharirka.

Yaya Diospa Espiritun samaritano runakunama shamurka

¹⁴Jerusalenpi kahuk *apostolkuna *Samarita allpapi kawsak runakuna Yaya Diospa shiminta kirihushkankunamanta yachashpankuna Pedrota Juanta chayma kacharkakuna. ¹⁵Paykuna Samariapi paktashpankuna Yaya Diospa shiminta kirik runakunarayku mañarkakuna, Yaya Diospa Espiritun shunkunkunapi yaykuchun nishpa. ¹⁶Paypa Espiritunka manara paykunama shamurkarachu. Chay runakuna Jesusta kirishkankunarayku bawtisarithkalla karkakuna. ¹⁷Chaypina Pedroka Juanwa pakta makinkunata chay kirikkunapi churashpankuna Yaya Diospa Espiritunka paykunapa shunkunkunapi yaykurka.

Pedro Simonta rimarka mana ali yuyayyu kananta

¹⁸Simonka rikurka *apostolkuna makinkunata churashpankuna kirikkunapi Yaya Diospa Espiritun yaykuhukta. Chasna rikushpan kullkita apamurka apostolkunata kunanpa. ¹⁹Chay kullkita rikuchishpan rimarka:

Ñukatapas kuwaychi chay yachayta, ñukapas makinata maykanpipas churashpayni Yaya Diospa Espiritun yaykunanpa.

²⁰Chasna nishpan Pedroka aynirka:

Yaya Diospa kushkan yachayta rantisha nishpaykika chay nina mana wañukma rinayki tiyan kullkikiwa pakta. ²¹Kanka mana atipankichu ñukanchishina Yaya Diospa yachayninwa kawsanata. Shunkuykika Yaya Diospa rikushkanpika manami alichu. ²²Millaypata yuyarihushkaykimanta llakirishpayki sakiy Yaya Dios munashkanshinana yuyarinaykipa. Chaymantapas Yaya Diosta mañay shunkuykipi yuyarishkaykita pay munashpanka llakichinanpa. ²³Yapa tukuymanta atun yachayyu kanayashpaykimi millaypa yuyayllawa watarishka kahuktashina rikuni kanta.

²⁴Chasna Pedro rimashpan Simonka aynirka:

Kankuna Yaya Diosta ñukarayku mañapaychi mana rimashkaykishina pasanayni.

²⁵Pedroka Juanwa Jesusmanta sumakta yachachishkankunawasha chasnallata Yaya Diospa shiminta yachachishpa Jerusalem kutirakakuna. Kutihushpankuna *Samarita allpapi achka llaktakunapi Yaya Diospa shiminta yachachishpa rirkakuna.

Felipe Etiopia allpamanta kamachik runata yachachirka

²⁶Chaywasha Yaya Diospa shuk *angel Felipepa rimarka:

Atarishpayki Jerusalemanta urayma riy, Gasa llaktama rina ñampita.

Chay ñampika chunlla chakishka allpa chawpita rin.

²⁷Chasna rimashkanta kasushpan Felipeka rirka. Chaypi shuk Etiopiamanta runata tinkurka. Payka kaparishka karka. Etiopiapi kamachik atun apu warmi Kandase shutiyupa kamachinan karka. Paypa churashkan shuk atun kamachik karka. Chasnallata chay warmi apupa kullkinta wakaychak karka. Chay runaka Jerusalemipi Yaya Diosta mañanapa rishkanwasha kutihurka. ²⁸Kaballu aysashka karronpi tiyarishpan Yaya Diospa shimin killkarishkata leyishpa kutihurka. Chay killkaka ñawpa Yaya Diospa yachayninwa yachachik Isaiaspa killkashkan karka.

²⁹Chaypi Yaya Diospa Espiritun Felipeta rimarka:

Kayllayay chay karrota.

³⁰Chasna nishpan Felipeka kayllayak rirka chay karrota. Kayllayashpan Isaiaspa killkashkanta leyihukta uyashpan tapurka:

¿Leyihushkaykita alita asirtankichu?

³¹Chasna Felipe tapushpan Etiopiamanta runaka aynirka:

Nima pi yachachiwashpanka imashnata atipasha asirtanata.

Chasna nishpan Felipeta sikachirka karronpi paypa kuchunpi tiyarinanpa.

³²Chay runa leyihushkan killkapi shuk parti kasna nin:

Payta obehatashina wañuchinankunapa pusharkakuna. Imashnami willmanta pitihushpankuna obehaka mana kuchparinchu, nima kaparinchu, chasnallatami paypas chunlla kipurirka. ³³Payta asichishpankuna pinkachirkakuna. Mana uchayu kashpanpas kastigarkakuna. Wañuchishkanku-

narayku mana tiyanchu paymanta mirashka runakunaka nishpa.

³⁴Chayta leyishkanwasha chay Etiopiamanta runaka Felipeta tapurka: Rimaway ¿pimantata kay killkak runaka chasna riman, pay kikinmanta-chu, shuk runamantachu?

³⁵Chasna tapushpan Felipeka chay killkashkamanta kallarishpa yachachirka Jesús Kishpichik kananta.

³⁶Chasna ñampita rihushpankuna shuk yakupi paktarkakuna. Paktashpankuna chay Etiopiamanta runaka nirka:

Rikuy kay yakuta. ¿Manachu kay yakupi bawtisawankima?

³⁷Chaypina Felipeka aynirka:

Tukuy shunkuykimanta pacha Jesukristuta kirishpaykika bawtisashkayki.

Chaypi chay runaka ari nirka. Kirinimi Jesukristuta, pay Yaya Diospa Wawan kananta.

³⁸Chasna nishpan Etiopiamanta runaka karrota aysahuk kaballukunata shayachirka. Chaypi ishkanti yakupi uraykushpankuna Felipeka chay Etiopiamanta runata bawtisarka.

³⁹Bawtisashkanwasha ishkanti yakumanta sikahushkankunapi kunkaymanta Yaya Diospa Espiritun Felipeta pusharka shuk partima. Etiopiamanta runaka Felipeta manana ashwan rikurkanachu. Chasna kashpanpas kushilla ñampita rirka.

⁴⁰Yaya Diospa Espiritun Felipeta Asoto llaktama pusharka. Chaymanta tukuy chay ñampipi kahuk llaktakunapi purishpan Jesús Kishpichik kananta yachachishpa rirka Sesarea llaktapi paktanankama.

Saulo Jesukristuta kirik tukurka

(JKK. 22.6-16; 26.12-18)

9¹Chay uras Sauloka mana sakirkarachu Jesukristuta kirikkunata chikninata. Paykunata manchachishpa

rimapayarka: Mana sakishpaykichika Jesukristuta kirinata kankunata sinchitami kastigachisha nishpa. Chaymantapas paykunata wañuchinayashpa kawsarka. Chasna kashpan *saserdotekunapa atun apuma rirka. ²Chay aputa tapurka kamachina killkata Damasko llaktapi tantarinankuna wasikunapa apunkunata rikuchinanpa. Chay tantarina wasikunapi yaykushpan munarka apinata chay mushu yachachina Jesukristupa yachachishkanta katihukkunata. Chaypina chayta katik karikunata warmikunatapas makinkunata watashpa Jerusalemna pushanayarka kastigachinanpa.

³Chasna rurananpa rihushpan ña Damasko llakta kuchupi paktahushpan silumanta chuyahlla ilampashina paypi muyukta rikurirka. ⁴Chayta rikushpan Sauloka allpama urmarka. Chaypi shuk payta rimahushkata uyarka:

Saulo, Saulo, ¿imaraykuta chiknishpa parisichiwahunki?

⁵Chasna tapuy tukushpan Sauloka aynirka:

¿Pitaya kanki? nishpa.

Chaypi silumanta rimahukka aynirka: Parisichiwahushkayki Jesusmi kani.

⁶Kunanmanta pacha manana parisichishpa katiychu katiwakkunata. Atarishpayki chay Damasko llaktama riy. Chaypi shuk runaka kanta rimanka imatami ruranayki tiyan nishpa.

⁷Chay Saulowa rihukkunaka payta rimahuk shimita uyashpankuna mancharirkakuna. Chay shimita uyashpankunapas nima shuk runata rikurkakunachu, mancharishpa chunlla shayarirkakuna. ⁸Sauloka atarishpan manana atiparkachu rikunata. Chasna wisku kashpan paywa rihukkunaka makinmanta apishpa Damasko llaktama pusharkakuna. ⁹Chaypi kimsa punchata nima imata rikunata atiparkachu.

Chaymantapas mana mikurkachu, mana upyarkachu nima imata.

¹⁰Chay Damasko llaktapi kawsarka shuk runa Ananias shutiyu Jesukristuta kirik. Muskuypishina rikurishpan Jesuska payta kayarka:

Ananias.

Chasna nishpan Ananiaska aynirka: Amuyuni, ¿imatata niwanki?

¹¹Jesuka rimarka:

Atarishpayki Kuska shutiyu ñampita riy. Chaypi Judaspa wasinpi Tarso llaktamanta Saulo shutiyu runata maskakriy. Payka kunan Yaya Diosta mañashpa kahun. ¹²Payta muskuypishina rikuchishkani, kan Ananias, payma rihushkaykita. Chaymanta makikita umanpi churahushkaykita kuti rikunanpa rikuchishkani.

¹³Chasna Jesús rimashpan Ananiaska aynirka:

Amuyuni, achka runakuna kwintawashkakuna chay Saulo Jerusalemni kanta kirishpa kawsahukkunata yapa parisichihushkanta. ¹⁴Kunanka kaymapas shamushka saserdotenchikunapa apunkunapa kamachishkawa kanta mañahuk runakunata apishpa kastigachinanpa.

¹⁵Chaypi Jesuska payta aynirka:

Riylla. Saulotaka ñukami akllashkani ñukamanta rimanpana mana israel runakunata, atun apunkunatapas, kankuna israel runakunatapas. ¹⁶Chasna kashpan payta asirtachisha imashna achkatami parisinan tiyan runakunata ñukamanta yachachihushpan.

¹⁷Jesupa chasna nishkanta kasushpan Ananiaska Saulota rikuk rirka. Chay tiyahushkan wasipi paktashpan yaykurka. Chaymanta makinta Saulopa umanpi churashpan rimarka:

Wawkini Saulo, shamuhushkayki ñampipi rikurik Jesukristumi ñukata kachawashka. Payka munan kanta

yanapanaynipa kuti mushumanta rikunaykipa, chaymantapas paypa Espiritun shunkuykipi yaykushpan tukuyipi paypa yuyachishkan kanaykipa.

¹⁸Chay ratulla challwa karashina Saulopa ñawinmanta wicharishpan kuti mushumanta atiparka rikunata. Chaywasha Sauloka atarishpan bawtisaririk rirka. ¹⁹Bawtisarishkanwasha mikushpan kuti sinchikurka. Chaymanta kiparirka shuk punchakunata chay Damasko llaktapi Jesukristuta kirikkunawa.

Saulo kallarirka yachachinata Jesukristumanta

²⁰Chaypina Sauloka tantarinankuna wasikunapi kallarirka yachachinata Jesusmi Yaya Diospa Wawan kan nishpa. ²¹Chasna rimahushkanta uyashpankuna tukuy uyahukkunaka mancharishpankuna nirkakuna: ¿Manachu kay runaka Jerusalenpi Jesusta mañahukkunata parisichishpa purik karka? ¿Manachu kaymapas kirikkunata apishpa *saserdotekunapa apunkunama pushanapa shamushka? ²²Chasna rimashpankunapas Sauloka Yaya Diospa shiminta ashwan sinchita yachachirka Jesuska chapashkanchi Yaya Diospa Kachanan Kishpichikmi kan nishpa. Damasko llaktapi kawsak israel runakuna kunkaymanta chasna rimahushkanta mana asirtarkakunachu. Chaypina paykunapura tapunakurkakuna ¿alichu manachu? nishpa. Mana yacharkakunachu.

Saulo israel masinkunamanta kishpirka

²³Chasna achka punchakunata yachachihushpan israel masinkunaka yuyarirkakuna Saulota wañuchinata. ²⁴Chay runakunaka tutapi punchapipas llakta kincha punkupi chapapayanahun

Saulota apishpankuna wañuchinankunapa. Chaypi Sauloka chasna yuyarihushkankunata yacharka. ²⁵Chayrayku shuk tuta Saulota shuk atun tasapi churashpankuna kirikkunaka llakta kincha washama uraykuchishpankuna kacharkakuna. Chasna Sauloka kishpirka israel masinkunamanta.

Saulo Jerusalenpi kiparirka yachachinanpa

²⁶Chasna Damasko llaktamanta llukshishpan Sauloka Jerusalenma rirka. Paktashpan chaypi kirik masinkunawa tantarinayarka. Paykunaka mana kirishpankuna Saulo Jesukristuta kirik tukushkanta, tukuy mancharkakuna payta. ²⁷Chasna kashpanpas Bernabeka Saulota amiguyarka. *Apostolkunama pushashpan paykunata kwintarka: Amunchi Jesusmi ñampipi rikurishpan paywa kwintashka. Chasna kashpan Damasko llaktapi payka mana manchashpa Jesukristumanta yachachirka nishpa. ²⁸Chasna Bernabé kwintashpan Jesukristuta kirikkunaka Saulota yaykuchirkakuna paykunawa pakta tantarinanpa. Chaymanta pacha mana manchashpa Jerusalenpi Jesukristumanta yachachishpa purirka. ²⁹Chasna yachachishpa purihushpan *griego shimita rimak israel masinkunawa kwintarka. Chaymanta paykunawa rimanakushpa yachachirka. Mana kirinayashpankuna paykunaka Saulota wañuchinayarkakuna. ³⁰Chayta yachashpankuna Jesukristuta kirik masinkuna Saulota Seserea llaktama pusharkakuna. Chaymanta kacharkakuna Tarso llaktanma.

³¹Chasna Saulo kirik tukushpan Jesukristuta kirik runakuna tukuy Judea, Galilea, *Samaria allpakunapi parisishpa kawsahushkankunamanta kushillana kawsarkakuna. Jesukristupa

yachachishkanta ashwan alita
yachakushpankuna sinchikurkakuna.
Payta yuyashpa munashkanta rurashpa
kawsarkakuna. Yaya Diospa Espiritun
paykunata yanapashpan ashwan
runakuna Jesukristuta kirirkakuna.

Pedro Eneasta ampirka

³²Chay uras Pedroka tukuy partima
kirik masinkunata rikunanpa rirka.
Chaypi Lida llaktapi kawsak kirik
masinkunamapas paktarka. ³³Chay
llaktapi tarirka Eneas shutiyu runata.
Chay runaka pusak watata kawitupi
sirishpa kawsapayan. Mana atarinata
atipapayanchu, aychan chakirishka
kashkanrayku. ³⁴Chaypi Pedroka chay
runata rikushpan nirka:

Eneas, Jesukristumi kanta ampihun.
Atariy, puñunaykita alichashpayki.

Chay ratulla Eneaska ampirishka
atarirka. ³⁵Chay ampirishkata rikushpan-
kuna tukuy Lida llaktapi kawsakkuna,
Sarón llaktapi kawsakkunapas ñawpa
yanka kirinankunata sakishpankuna
Jesukristutana kirirkakuna.

Pedro Dorkasta kawsachirka

³⁶Chay uras Jope llaktapi shuk warmi
Jesusta kirik tiyarka. Paypa shutinka
Tabita karka, *griego shimipi Dorkas. Chay
warmika alita rurashpa nima imayu
runakunata yanapashpa kawsak karka.
³⁷Pedro Lida llaktapi kahushpan Dorkaska
unkushpan wañurka. Chaypi aychanta
mayllashpankuna pillurkakuna. Chaymanta
awaniru kawitu kwartupi churarkakuna.
³⁸Jope llaktaka Lida llakta mayanpi karka.
Chaypi kawsak Jesukristuta kirik runakuna
yachashpankuna Pedro chay Lida llaktapi
kahushkanta, ishkay kirik masinkunata
kacharkakuna payta kayak rinankunapa,
Jope llaktama utkalla shamuy nishpa.

³⁹Chasna rimashpankuna Pedroka
paykunawa pakta rirka. Jopepi paktash-

pankuna payta pusharkakuna maypimi
wañushkata churashkakuna. Chaypi
yaykushpan mashintukunaka Pedrota
kayllayarkakuna rikuchinankunapa,
Dorkas kawsa kahushpanra paykuna-
rayku churarinankunata sirashkanta.
⁴⁰Chasna wakashpa rikuchishpankuna
Pedroka tukuyta kwartumanta
kanchama llukshichirka. Paylla
kiparishpan kunkurishpan Yaya Diosta
mañarka. Chaywasha chay wañushka
warmita rikushpan nirka:

Tabita, atariy.

Chaypi chay wañushka warmika
ñawinta paskarka. Pedrota rikushpan
tiyarirka. ⁴¹Chasna tiyarishkanta
rikushpan Pedroka makinmanta
apishpan atarichirka. Chaywasha kirik
masinkunata, mashintukunatapas
kayashpan kawsarishkata rikuchirka.
⁴²Chasna rurashkanta tukuy Jopepi
kawsakkuna yachashpankuna achka
Jesukristuta kirirkakuna. ⁴³Chaymanta
Pedroka achka punchakunata Jopepi
kiparirka karakunata timplashpa
chakichik Simonpa wasinpi.

Pedro Korneliota yachachik rirka

10 ¹Sesarea llaktapi kawsarka shuk
runa Kornelio shutiyu. Payka
shuk waranka Italia allpamanta suntalu-
kunata kamachik kapitanmi karka.

²Chay Kornelioka tukuy wasinpi
kawsakkunanti Yaya Diosta
kushichishpa kawsapayan. Israel
runakunata yanapananpa achka kullkita
kupayan. Tukuy uras Yaya Diosta
mañashpa kawsapayan.

³Shuk puncha ña chishiyahushpan
muskuypishina Yaya Diospa kachashkan
*angelta rikurka. Chay angelka wasinpi
yaykushpan Kornelio nishpa kayarka.

⁴Chaypi Kornelioka angelta alita
rikushpan manchaywa aynirka:

¿Imatata rimawanki, Señor? nishpa.

Chay angelka rimarka:

Yaya Dioska mañashkaykita uyashkami. Nima imayu runakunata kullkikita kushkaykitapas rikushpan yapa kushikun. ⁵Kunanka shuk runaykunata Jope llaktama kachay shuk runa Simón Pedro shutiyuta pushamunankunapa kayma. ⁶Chay Simón Pedroka shuk Simón tokayunpa wasinpimi kahun. Chay tokayunka karakunata timplashpa chakichikmi. Chay wasika atun yaku mar mayanpimi. Chay Pedromi kanta rimanka imatami ruranayki tiyan nishpa.

⁷Chay angel llukshishkanwashwa Kornelioka ishkey runankunata kayarka, chaymanta alita Yaya Diosta kasuk shuk suntaluntapas. ⁸Tukuy rikushkanta uyashkantapas kwintashkanwashwa paykunata kacharka Jope llaktama.

⁹Kayantima paykuna ña Jopema kayllayahushkankunapi, chawpi puncha kahushkapi, Pedroka wasi awama sikarka Yaya Diosta mañananpa. ¹⁰Yarkayta musyashpan mikunayarka. Shukkuna mikunata yanunankunakama payka mañahushkanpi muskuypishina silu paskarihushkanta rikurka. ¹¹Chay silu paskarishkamanta shuk anchu mantanashina rikurirka chuskunti puntanmanta watarishka uraykumuhushkata. ¹²Chay mantana ukupi rikurirka tukuy israel runakunapa mana mikunankuna aychakuna. Shukkuna chusku chakiwa purik, shukkuna aysarishpa purik, shukkuna pawakkuna karkakuna. ¹³Chasna rikuhushkanpi Pedroka Yaya Diospa kasna rimahushkanta uyarka:

Pedro, atariy. Apishpa wañuchishpayki mikuy.

¹⁴Chasna rimashkata uyashpan Pedroka aynirka:

A Yaya Dios, manami chaykunataka mikushanchu. Nima ima uras chasna millaypa aychakunata mikushkanichu.

¹⁵Chaypi Yaya Dioska kutikashka payta rimashpan nirka:

Ñuka ali mikunami nishkaynita ama yanka rimaychu manami mikunachu nishpa.

¹⁶Chasnalatata kimsa kuti rikurirka. Chaywasha chay mantanaka silumallatata sikarka.

¹⁷Pedroka chay rikushkanta mana yachashpan yuyarishpa tiyahushkanllapi Korneliopa kachashkan runankunata Simonpa wasinta maskashpa tapushpa paktarkakuna. ¹⁸Chay wasipi paktashpankuna tapurkakuna:

¿Kaypichu kahun shuk runa Simón shutiyu, maykantami ninahun Pedro? nishpa.

¹⁹Pedro rikushkanta yuyarishpanra Yaya Diospa Espiritun payta rimarka:

Rikuy, kimsa runakunami kanta maskahunkuna. ²⁰Atariy, kaymanta uraykuy. Paykunawa pakta mana manchashpa riy. Ñukami paykunata kachashkani kanta pushanankunapa.

²¹Chasna Yaya Diospa Espiritun rimashpan Pedroka uraykushpan Korneliopa kachashkan runankunata rimarka:

Ñukami kani maskahushkaykichi runaka. ¿Imaraykuta shamushkankichi?

²²Chay runakunaka aynirkakuna:

Shamushkanchimi kapitanchi Kornelio kachashkanrayku. Payka Yaya Diosta sumakta mañashpa kawsan. Chayrayku tukuy payta riksik israel masikikuna yunanahun. Yaya Diospa angel payta rimashka: Kachay runaykunata Pedrota pushamunankunapa wasikima. Pay rimahushkanta uyanayki tiyan. Chasna chay angel rimashkanrayku Kornelioka ñukanchita kachashka kanta pushananchipa nishpa.

²³Chasna kwintashpankuna Pedroka paykunata wasi ukuma yaykuchishpan chayllapi chay tutaka puñurkakuna.

Kayantima Pedroka chay runakunawa Sesarea llaktama rirka. Shuk kirik wawkikunapas Jope llaktamanta Pedrowa pakta rirkakuna. ²⁴Kayantima Sesareapi paktashpankuna Kornelioka ayllunkunata, yapa yuyashkan runakunatapas tantachishpan wasinpi Pedrota chaparka. ²⁵Pedroka chay wasipi paktashpan Kornelio tiyahushkanmanta atarishpan payta tinkuk rirka. Tinkushpan Pedropa puntanpi kunkurik rirka payta kushichishpa saludanapa. ²⁶Chaypi Pedroka Korneliota atarichihushpan rimarka:

Atariy. Ñukapas kanshina runallata-tami kani nishpa.

²⁷Korneliowa kwintahushpan Pedroka wasi ukuma yaykushushpan achka tantarishka runakunata rikurka.

²⁸Chasna rikushpan chay runakunata rimarka:

Kankunaka ñami yachankichi, ñukanchi israel runakunata Moisespa kamachishkanka nin, shuk mana israel runakunata mana kayllayankichichu. Chasna kashpantata Yaya Dioska ñukata yachachiwashka nima maykan runata Yaya Diospa rikushkanpi manami alichu kanki nishpa yanka rimanaynipa.

²⁹Chayraykumi kayawashpayki mana killashpa chay ratulla shamushkani. Kunanka yachanayani imaraykumi kayachiwashkankichi nishpa.

³⁰Chasna Pedro tapushpan Kornelioka aynirka:

Ñami chusku punchana kasna uras chishipi nima imata mikushpayni Yaya Diosta mañahurkani wasinipi. Chaypi kunkaymanta shuk suma chuya churarishka runa puntaynipi shayahukta rikurkani. ³¹Chay runaka kayawarka Kornelio nishpa, Yaya Dioska mañahushkaykita uyashkami. Nima imayu runakunata kullkiwa yanapashkaykitapas Yaya Dios rikushkami.

³²Kunanka Jope llaktama runaykikunata kachay Simón Pedrota pushamunankunapa. Payka aycha karata chakichik Simón shutiyupa wasinpi kahun. Chay wasika atun yaku mar mayanpimi kahun. Chaypi kahuk Pedromi shamunka kanwa kwintananpa nishpa rimawarka chay angelka. ³³Chaypina utkalla runaynikunata kacharkani kanta maskanankunapa. Alimi shamushkaykika ñukanchima. Kunanka tukuy tantarishka kahunchi Yaya Diospa puntanpi. Tukuy Yaya Dios kanta rimashkanta uyanayanchi nishpa.

Pedro chay tantarishka runakunata Jesukristumanta yachachirka

³⁴Chaymanta Pedroka kallarrirka yachachinata kasna nishpa:

Kunanka alita yachani Yaya Dioska mana ñukanchi israel runakunallatachu yuyashkanta, ashwan tukuy runakunatami yuyan. ³⁵Maykan llaktamantapas Yaya Diosta manchashpa alita rurak runataka Yaya Dioska shutipami yuyashpan alita rikun, israel runata, mana israel runatapas. ³⁶Yaya Dioska ñukanchi israel runakunata rimarka, Jesukristuta kirik runakunata uchankunamanta llakichinanta, kushilla paywa pakta kawsananchipa. Chay Jesuska tukuyapa apunmi kan. ³⁷Kankuna alita yachankichi Juan runakunata yachachishkanta mana ali rurahushkan-kunata sakishpankuna bawtisarinkunapa. Chaywasha Jesuska kallarrirka runakunata yachachinata Galilea allpapi. Chaymanta tukuy Judea allpapas yachachishpa purirka. ³⁸Ña yachankichi Yaya Dioska chay Nasaretmanta Jesusta Espiritunta atun yachaynintapas kushkanta. Chasna Yaya Dios payta yanapashpan maytapas purishpan yapa alikunata rurarka, supay yaykushka runakunamantapas supayta

llukshichirka. ³⁹Ñukanchimi rikushkanchi Jesús Jerusalén llaktapi, tukuy Judea allpapipas alita rurashkanta, chayraykumi kankunata chayta rimanchi. Chasna alikunallata rurashpanpas apunchikunaka kruspi klabachishpa wañuchichirkakuna. ⁴⁰Paytaka Yaya Dios kimsa punchamanta kawsachirka. Chasna kawsarishkataka ñukanchi rikushkanchi. ⁴¹Payka mana tukuy runakunatachu rikurishka, ñukanchillatami payka rikurishka. Kawsarishkanwasha upyarkanchi mikurkanchi paywa pakta. Yaya Diosmi ñukanchita ñawpamanta pacha akllarka chasna kawsarishkanmanta kwintananchipa. ⁴²Ñukanchita kamachirka tukuy runakunata rimananchipa Yaya Dioska payta aputa rurashkanta, tukuy kawsakunata wañushkakunatapas rurashkankunata tapushpan rimananpa pimi kishpinka, pimi kastigarinka nishpa. ⁴³Ñawpamanta pacha tukuy Yaya Diospa yachayninwa yachachikkunaka chay Jesusmanta kwintarkakuna: Maykanpas payta kirishpanka Yaya Diosmi tukuy ucha rurashkankunamanta pichanka nishpa.

Yaya Diospa Espíritu mana israel runakunapipas yaykurka

⁴⁴Pedro chayra rimahushkanllapi Yaya Diospa Espiritunka tukuy uyahukunapa shunkunkunapi yaykurka. ⁴⁵⁻⁴⁶Chaypi chay mana israel masinikuna nima pi yachakushkan Yaya Dioslla yachashkan shimipi rimashpa Yaya Diosta kushichirkakuna. Chayta uyashpankuna Pedrowa kahuk Jesusta kirik israel masinkuna mancharishpa rikunakurkakuna kasna nishpa: ¿Imashnataya yaykushka Yaya Diospa Espiritunka kay mana israel runakunapipas?

⁴⁷Chaypina Pedroka rimarka:

¿Manachu ali kama yakupi bawtisananchipa kay runakunata? Paykunapipas Yaya Diospa Espiritunka yaykushkami ñukanchipishina.

⁴⁸Chasna nishpan Pedroka paykunata rimarka Jesukristuta kasukkuna tukushkankunata rikuchinankunapa bawtisaychi nishpa. Bawtisarishkankunawasha paykunaka Pedrota tapurkakuna shuk punchakunata paykunawa kiparinanpa.

Jerusalenpi Pedro kirikkunata kwintarka

11 ¹Chaymanta *apostolkuna, tukuy Judeapi Jesukristuta kirikkunapas yacharkakuna ñukanchi mana israel runakunapas Yaya Diospa shiminta kirishkanchita. ²Chayrayku Pedroka Jerusalenma kutishpan kirik israel masinkunaka payta piñarishpa tapurkakuna:

³¿Imaraykuta rishkanki pasyanapa mana israel runakunata? ¿Imaraykuta paykunawa mikushkanki? nishpa.

Israel runakunaka mana tantanakupayashpankuna nima mikupayashpankuna mana israel runakunawa chasna tapurkakuna.

⁴Chasna tapushpankuna Pedroka tukuyta kallarishkanmanta pacha kwintarka kasna:

⁵Ñuka Jope llaktapi Yaya Diosta mañashpa kahushkaynipi muskuypishina shuk mantanataashina rikurkani. Karan puntanmanta watarishka karka. Silumanta uraykumurka ñukakama.

⁶Alita rikushpayni tukuy allpapi kawsak chusku chakiyu animalkunata, manchaypa piña animalkunata, aysarishpa purik animalkunata, tukuy pawakkunatapas rikurkani. ⁷Chaymanta Yaya Diospa shiminta uyarkani: Pedro, atariy. Apishpa wañuchishpayki mikuy.

⁸Chasna uyashpayni aynirkani: Ay

Yayayni, manami chaykunata mikushanchu. Nima ima uras chasna millaypa aychakunata mikushkanichu. ⁹Yaya Dioska kuti silumanta rimawashpan nirka: Ñuka ali mikunami nishkaynitaka ama yanka rimaychu manami mikunachu nishpa. ¹⁰Chasna kimsa kuti rikuchiwashkanwasha kuti siluma sikachiy tukurka. ¹¹Chay ratulla kimsa runakuna Sesareamanta, Korneliopa kachashkan runakunaka paktamurkakuña ñukata maskawanankunapa. ¹²Chasna paktamushpankuna Yaya Diospa Espiritun rimawarka: Mana manchashpa paykunawa riy nishpa. Ñukawa pakta rirkakuna sokta kirik masinchikuna. Paykunawa chay Sesareapi chay runapa wasinpi yaykurkanchi. ¹³Chaypi yaykushpanchi chay runa Kornelio shutiyu ñukanchita kwintarka: Shuk *angel wasinipi shayahukta rikurkani. Chay angelka rimawarka: Jope llaktama runaykikunata kachay Simonta pushamanankunapa, maykantami ninahun Pedro. ¹⁴Paymi kanta aylluykikunawa pakta shuk shimita yachachinka kastigarina kashkaykichimanta tukuy kankuna kishpishka kanaykichipa. ¹⁵Chasna kwintawashkanwasha ñuka yachachushkaynillapi Yaya Diospa Espiritun paykunapi shamurka, imashnami puntiru ñukanchikunapipas shamurka. ¹⁶Chaypi yuyarirkani Yaya Jesús kay allpapira kashpanra ñukanchita rimashkanta: Bawtisak Juan runakunata bawtisarka yakuwa, ashwan ñukaka kankunata Yaya Diospa Espiritunta kushpami shunkuykichita aliyachisha nishpa. ¹⁷Chayrayku Yaya Dios paykunatapas Espiritunta kushka, imashnami ñukanchita kurka Amunchi Jesukristuta kirishpanchi. ¿Imatayaya ruraynima karka? Ñukaka Yaya Diosta mana atipanichu arkanata.

¹⁸Chasna Pedro rimahushkanta uyashpankuna Jerusalenpi Jesusta kirik israel masinkunaka mana ashwanta payta rimarkakunanachu. Ashwan Yaya Diosta kushichishpa rimarkakuna:

Tukuy mana israel runakunatapas Yaya Dioska yanapashka uchankunata sakishpa mushu kawsayta tarinankunapa.

Antiokia llaktapi achka runakuna Jesukristuta kirirkakuna

¹⁹Estebanta wañuchishkankuna uras Jesusta kirikkunata apinata munahushpankuna mitikushpa shuk llaktakunama kawsak rirkakuna. Chasna purihushpankuna Fenisia allpama, Chipre islama, Antiokia llaktamapas paktarkakuna. Chaypi israel masinkunallata Jesús kishpichik kananta yachachirkakuna. ²⁰Paykunamanta shukkunalla, Chipremanta, Sirenemanta, Antiokiapi paktashpankuna *griego mana israel masinkunatapas yachachirkakuna chay suma ali shimita Jesukristu runakunata kishpichinanmanta. ²¹Jesukristu paykunata yanapashpan achka runakuna yachachishkankunata uyashpankuna ñawpa yanka kirinankunata sakishpankuna Jesukristutana kirirkakuna.

²²Antiokiapi runakuna chasna kirishkankunata yachashpankuna Jerusalenpi kirikkuna Bernabeta Antiokiama kacharkakuna. ²³Bernabeka Antiokiapi paktashpan Yaya Dios paykunata atunta yanapashkanta rikushpan yapa kushikurka. Chaypi paykunata kunarka:

Jesusta tukuy shunkuykichimanta pacha kasushpa, mana sampayashpa katiychi nishpa.

²⁴Bernabeka alita rurak runa karka. Yaya Diospa Espiritun payta tukuypi yuyachishkanrayku alita kirik karka.

Pay yachachishpan yapa achka runakuna Jesukristuta kirik tukurkuna.

²⁵Chaywasha Bernabeka Tarso llaktama rirka Saulota maskananpa. ²⁶Payta tarishpan Antiokiama pusharka. Chaypi paykunaka shuk watata Jesukristuta kirikkunawa kawsarkakuna. Achka runakunata Yaya Diospa shiminta yachachirkakuna. Chay Antiokiapi puntiru Jesukristuta kirikkunata shutiyachirkakuna Kristianukuna nishpa. Chayka ninayan *Kristuta katikkuna.

²⁷Bernabé Saulowa pakta Antiokiapi yachachihushkankunapi Yaya Diospa yachayninwa yachachikkuna Jerusalemanta Antiokiama rirkakuna. ²⁸Chaypi Yaya Diospa yachayninwa shuk yachachik Agabo shutiyuka tantarishkankunapi shayarirka. Yaya Diospa Espiritun payta yuyachishpan rimarka tukuy llaktakunapi sinchi yarkay tiyananta. Chasna nishkanshina paktarishpan tukuymanata atun apu *romano Klaudio kamachik kashkan uras sinchi yarkay tiyarka. ²⁹Chayta yachashpankuna Antiokiapi kawsak kirikkunaka Judea allpapi kawsak kirik masinkunarayku karan shuk atipashkanchi tuputa kachashu paykunata yanapananchipa nishpa yuyarirkakuna. ³⁰Chasna yuyarishkankunashina rurarkakuna. Bernabewa Saulowapas kullkita kacharkakuna kirikkunata sinchikuchik wawkikunata kunankunapa Judeapi kawsak kirikkunarayku.

Chiknik runakuna Santiagota wañuchirkakuna, Pedrota karselpi churarkakuna

12 ¹Chay uras atun apu *Herodes kirikkunata parisichinata kallariirka. ²Chasnapa payka Juanpa wawkin *Santiagota sabliwa wañuchi-

chirka. ³Chasna wañuchichishpan israel runakunapa apunkuna kushikurkakuna. Herodeska kushikushkankunata yachashpan Pedrotapas kastigananpa apichirka. Chayta rurarka israel runakuna mana punkirishka panta mikunankuna punchakunapi *Paskua shutiyupi. ⁴Pedrota apishpankuna karselpi churachirka. Pedro mana kishpinanpa Herodeska chunka sokta suntalukunata churarka, chuskumanta tutapi punchapipas kuyranankunapa. Payka yuyarirka chay Paskua punchakunawasha payta llukshichishpan runakunapa puntanpi tapunanpa, chaymanta kastigananpa. ⁵Chasna kashpan Pedroka karselpi taparishka alita kuyrarishka kahurka. Chaypina tukuy kirikkunaka Yaya Diosta sinchita payrayku mañarkakuna.

Yaya Dios Pedrota karselmanta llukshichirka

⁶*Herodeska kayantima runakunapa puntanpi churana kashpan chay tuta Pedroka ishkay suntalukuna chawpipi puñuhurka ishkay kadenawa watarishka. Chaymantapas shuk suntalukuna karsel punkupi kuyrahurkakuna. ⁷Chaypi Pedro puñushpa sirihushkanpi kunkaymanta Yaya Diospa *angelka shamurka. Chay karsel kwartupi punchahlla rikurirka. Chaypina chay angelka Pedrota kushtillanpi tupachishpa likhachirka kasna nishpa:

Pedro, utkalla atariy.

Chasna rimashkanllapi Pedropa makinmanta kadenakunaka paskarishpan urmarkakuna. ⁸Chaypi angelka rimarka:

Atariy, churarinaykita churariy. Sapatuykitapas churariy.

Pedro chasna rurashpan angelka kuti rimarka:

Awaniru churarinaykitapas churarish-payki katiway.

⁹Chaypina Pedroka angelpa washanta katishpa llukshirka. Mana yacharkachu shutipa chay angelka payta llukshichihushkanta. Ashwan yuyarirka ¿musparihunichu imataya? nishpa. ¹⁰Chasna rihushpankuna chay karsel ukupi kuyrahuk suntalukunata pasarkakuna, chaymanta shuk punkupi kuyrahuk suntalukunatapas. Chaymanta chay llaktama llukshina karselpa punkun fierromanta rurarishkapi paktarkakuna. Chaypi paktashpankuna chay punkuka pay kikinlla paskarirka. Chaypina karselmanta llukshishpankuna shuk ñañu ñampita rirkakuna. Chayllapi kunkaymanta angelka Pedrota sakishpan rirka. ¹¹Chay ratu Pedroka yuyarishpan rimarka:

Kunan shuti yachani Yaya Dioska angelta kachamushkanta kishpichiwananpa apu Herodes wañuchinata munawahushkanmanta, ñukanchi israel runakunapa apunchikunamantapas.

¹²Chasna yuyarishpan Pedroka rirka Mariapa wasinma. Chay Mariaka Juan Markus shutiyupa maman karka. Chaypi achka runakuna Yaya Diosta mañanan-kunapa tantarishka kahurkakuna.

¹³Pedroka chaypi paktashpan kanchapi shayarishpan punkuta waktarka. Shuk yanapak shipas Rode shutiyu atarishpan ¿pitaya? nishpa rikuk rirka. ¹⁴Chay Rodeka Pedropa shiminta uyashpan sumakta kushikurka. Mana punkuta paskashpan ukumallatata kallparka.

Pedroka punkupimi shayahun nishpa rimak rirka.

¹⁵Rode chasna rimashpan paykunaka rimarkakuna:

¿Musparihunkichu imataya? nishpa.

Chasna rimashpankunapas Rodeka ashwan rimarka:

Shutipami rimahuni nishpa.

Chaypi aynirkakuna:

Mana Pedrochu, almanchari nishpa.

¹⁶Paykuna chasna rimahushkankunapi Pedroka punkuta waktashpalla katirka. Chasna uyashpankuna punkuta paskarkakunana. Pedrota rikushpankuna yapa mancharirkakuna. ¹⁷Pedroka yaykushpan makinwa rikuchirka chunlla tukunankunapa. Chunllayashpankuna kwintarka imashnami Yaya Dios karselmanta payta llukshichishka. Chayta kwintashkanwasha nirka:

Tukuy chayta rimaychi *Santiagota, chaymantapas chay shuk kirik masinchi-kunata.

Chasna rimashkanwasha llukshishpan rirka shuk partima.

¹⁸Ña punchayahushpan Pedro illa kashkata rikushpankuna suntalukunaka yapa mancharirkakuna. Mana yacharkakunachu imashnami llukshishka.

¹⁹Apu Herodes Pedrota maskachishpanpas nima tarirkakunachu. Chasna mana tarishpankuna Herodeska chay kuyrak suntalukunata tapurka:

¿Pedroka imashnata tukushka? nishpa.

Paykunaka mana atiparkakunachu nima imata ayninata. Chasna kashpan Herodeska kamachirka chay suntalukunata wañuchinankunapa. Chaywasha Judea allpamanta llukshishpan Sesarea llaktama rirka chaypi kawsananpa.

Apu Herodeska wañurka

²⁰Chay uras apu *Herodeska Tiro llaktamanta runakunata, Sidón llaktamanta runakunatapas yapa piñarishpa kawsapayan. Chay ishky llaktakunapi kawsak runakuna Herodespa kamachinan allpakunamanta mikunata rantishpa kawsak kashkankunarayku Herodeswa alichanayarkakuna mana mitsananpa mikunata rantinankunapa. Chasna kashpan Herodespa

wasinma rirkakuna kwintanankunapa. Tukuy parihi rishpankuna Herodespa yuyashkan runan Blasto shutiyuwa kwintarkakuna Herodesta alita kwintanapa paykunarayku.

²¹Chaymanta Herodeska kamachirka paykunata rimashkan puncha shamunankunapa. Chay rimashkan puncha paktarishpan Herodeska atun apu churarinanta churarishpan atun apupa tiyarinanpi tiyarishpan paykunata kunanata kallarikka.

²²Chasna rimahushkanpi tukuy chaypi kahuk runakunaka Herodesta kushichinayashpankuna kaparishpa rimarkakuna:

Kanka diosmi kanki, manami runachu.

²³Chasna rimashpankuna Herodeska mana rimarkachu manami dioschu kani nishpa. Chayrayku chay ratulla Yaya Diospa *angelka payta unkuchirka. Lumbriskuna mikushpankuna wañurka.

²⁴Chay uras Jesusta kirikkunaka tukuy partipi Yaya Diospa shiminta yachachishpa purirkakuna. Chasna yachachihushpankuna achka runakuna Jesukristuta kirirkakuna. ²⁵Bernabé Saulowa chay tantachishkankuna kullkita Jerusalenpi kawsak kirikkunata sinchikuchik wawkikunata kushpankuna Juan Markus shutiyuta pushashpa Antiokiama kutirkakuna.

**Bernabé Saulowa achka
llaktakunapi Yaya Diospa shiminta
yachachishpa purirkakuna**

13 ¹Antiokiapi Jesukristuta kirik runakuna tantarishkapi Yaya Diospa yachayninwa yachachikkuna tiyarka. Paykuna karkakuna: Bernabé, shukka Simón, maykantami rimapayanahun Yana, shukka Sirenemanta Lusio, shukka apu *Herodeswa pakta wiñashka Manaén shutiyu, chaymantapas Saulo.

²Shuk puncha tukuy Jesukristuta kirikkuna tantarishka kahurkakuna, chay puncha mana mikushpa Yaya Diosta mañashpa pasanankunapa. Chasna kahushkankunapi Yaya Diospa Espiritun rimarka kasna:

Nuka Bernabeta Saulotapas akllashkani shuk partima ñukamanta yachachik rinankunapa. Chayrayku paykunata mana mitsashpa kachaychi munashkaynita ruranankunapa.

³Chasna nishkata uyashpankuna kirik wawkikunaka chay puncha mana mikushpa Yaya Diosta mañashpankuna makinkunata umankunapi churashpankuna paykunata kacharkakuna Yaya Diospa shiminta yachachinankunapa.

**Bernabé Saulowa Chipre islapi
yachachirkakuna**

⁴Chasna Yaya Diospa Espiritun rimashkanshina Bernabeta Saulowa pakta kacharkakuna Seleusia llaktama atun yaku mar mayanpi. Chaymanta lanchapi atun yaku marta chimpashpa Chipre shutiyu islapi paktarkakuna.

⁵Chay islapi paktashpankuna Salamina llaktama rirkakuna. Chaypi israel masinkunapa tantarina wasikunapi Yaya Diospa shiminta yachachirkakuna. Juan Markus shutiyupas paykunawa pakta purirka yanapananpa.

⁶Tukuy chay Chipre islapi purishkan kunawasha Pafos llaktama paktarkakuna. Chaypi tarirkakuna shuk israel masinkuna Barjesús shutiyuta. Payka Yaya Diospa shiminta rimani nishpa rimak karka. Chasna rimashpanpas yanka llullachik puruhumi karka. Chay puruhu *griego shimipi Elimas shutiyachirishka karka. ⁷Chay puruhu Elimaska Chipre islapi atun apu Sergio Paulo shutiyuta yanapak karka. Chay Sergio Pauloka yapa yuyayyu runami karka. Chasna kashpan Yaya Diospa shiminta

uyanayashpan Bernabeta Saulotapas kayanankunapa kacharka. Saulopa shuk shutin Pablo karka. ⁸Shamushpankuna chay puruhu Elimaska mana munashpan apunka Jesukristuta kirinanpa, yachachihushkankunata waklichinayashpan sinchi shimiwa paykunata aynirka. ⁹Chaypina Pabloka Yaya Diospa Espiritun tukuyupi yuyachishpan chay puruhuta alita rikushpan rimarka:

¹⁰Yapa llullaysiki, yapa waklichiyisiki kanki, tukuy imata rurashpaykipas mana alitachu ruranki, tukuyupi supayta kasuk runami kanki. Mana munankichu nima pi alita rurashpa kawsanapa. ¿Imaraykuta mana sakinkichu Yaya Diosta katinayahukkunata pantachichinata? ¹¹Kunanka Yaya Diosmi kanta kastiganka. Masna punchakunata wisku tukushpayki mana atipankichu punchata rikunata.

Chasna Pablo nishkanllapi kunkaymanta chay puruhuka wisku tururka. Chasna wisku tukushpan shuk runata maskarka makinmanta apishpa purichinanpa. ¹²Chayta rikushpan apu Sergio Pauloka Jesukristuta kirirka. Pablopa rurashkanta rikushpan Jesukristumanta yachachishkanta uyashpan sumakta mancharirka.

Pablo Bernabewa Pisidia allpapi yachachirkakuna

¹³Chaymanta Pabloka paywa pakta purikkunawa lanchapi uraykushpankuna Pafos llaktamanta Perge llaktamantirka. Chay Perge llaktaka Panfilia allpapi karka. Chaypi Juan Markuska paykunata sakishpan Jerusalemka kutirka. ¹⁴Pabloka Bernabewa Perge llaktata pasashpankuna shuk Antiokia llaktapi Pisidia allpapi paktarkakuna. Chaypi paktashpankuna *samana puncha israel masinkunapa tantarinankuna wasipi yaykushpankuna tiyarirka-

kuna. ¹⁵Chaypi shuk runa Moisespa killkashkanmanta shuk ñawpa Yaya Diospa yachayninwa yachachikkunapa killkashkankunamantapas leyirka. Chay killkarishkata leyishkanwasha tantarina wasipa apunkunaka Pablokunata kayarkakuna:

Wawkikuna, kankunapa shuk yachachina tiyashpanka kay tantarishka kahukkunata yachachiychi sinchikurinankunapa.

¹⁶Chasna chay apu rimashpan Pabloka atarirka. Makinwa rikuchirka chunlla tukunankunapa, chaymanta kallarrirka yachachinata kasna:

Israel masinikuna, chikan runakunamanta Yaya Diosta kasuk runakunapas, alita uyawaychi. ¹⁷Ñukanchi israel runakuna kushichinanchi Yaya Diosmi yaya rukunchikuna wañuta akllarka. Egipto allpapi shuk allpamanta runakunashina kawsahushpankunara paykunata mirachirka achka runakuna tukunankunapa. Chaymanta Yaya Dioska sinchi yachayninwa yanapashpan chay allpamanta llukshichirka.

¹⁸Chasna llukshichishpan chusku chunka watata chunlla chakishka allpapi purichirka. Payta achka kuti piñarishpankunapas Yaya Dioska awantashpa paykunata kuyrarka chay tukuy watakunata. ¹⁹Kanaán allpapi paktashpankuna paykunata yanaparka chaypi kanchis allpakunapi kawsak chikan shimita rimak runakunata kulluchinankunapa. Chaymanta chay allpata paykunata kurka chaypi kawsanankunapa. ²⁰Chaykama karka chusku pachak pichka chunka wata yaya rukunchi wañukuna Egiptopi kawsashkankunawa pakta. Chaymanta Yaya Dioska paypa yachayninwa yachachik Samuel kawsanankama alichak apukunata churarka yaya rukunchi wañukunata yanapananku-

napa. ²¹Chasna chay alichak apunku-nawa kawsashkankunawasha Samuel kawsahushpanra Yaya Diosta mañarkakuna:

Shuk atun aputa churay tukuy ñukanchikunata kamachinanpa nishpa.

Chasna mañashpankuna Yaya Dioska Saula churarka, atun apu tukushpan paykunata kamachinanpa. Pay apu tukushpan chusku chunka watata yaya rukunchi wañukunata kamachishpa kawsarka. Saulpa yayan karka Sis, Benjaminpa miraymanta. ²²Chaymanta Yaya Dioska Saula llukshichirka atun apu kananmanta. Payranti Davidtana churarka atun apu tukunanpa. Chay Davidmanta Yaya Dioska rimarka:

Isaipa wawan Davidta akllashkani.

Payka sumakta kushichiwak runami kan. Tukuy munashkaynita ruranka nishpa.

²³Chay David wañupa miraymanta karka Jesuska. Yaya Dios ñawpa rimarka Davidpa miraymanta shuk kishpichikta kachananta. Chay ñawpa rimashkanshina Jesusta kacharka ñukanchi israel runakunata kishpichinanpa. ²⁴Jesuska manara yachachishpa purihushpan Bawtisak Juan puntiru ñukanchi israel runakunata yachachirka kasa nishpa: Kunanmanta pacha millaypa rurashkaykichita amirishpa sakiychi. Yaya Diospa rimashkanta kasushpa kawsaychi. Chayta rurashpa bawtisariychi. ²⁵Ña wañunan pucha paktarihushpan Juanka tukuy runakunata rimarka:

¿Pimi nishpata yuyarinkichi ñukamanta? ¿Yaya Diospa Kachashkan Kishpichikchu kani? Mana ñukaka kishpichikchu kani. Ñukamanta washami chay kishpichikka shamunka. Paymantaka ñukaka mana yachayyuchu

kani. Paypa puntanpi nima imata atipanichu rimanata nishpa.^c

²⁶Wawkinikuna, yaya rukunchi Abraham wañumanta miray masinikuna, chaymanta kankuna chikan runakunamanta Yaya Diosta kasukkuna alita uyawaychi. Tukuy ñukanchirayku kay shimika paktamushka, Jesuska Yaya Diospa Kachashkan Kishpichikmi kan nishpa. ²⁷Jerusalenpi kawsak runakuna apunkunapas mana asirtarkakunachu chay Jesuska Yaya Diospa Wawan kananta. Karan samana punchapi ñawpa Yaya Diospa yachayninwa yachachikkuna Jesusmanta killkashkata uyashpa kawsashpankunapas Jesusta mana riksirkakunachu pimi karka. Chayrayku chay ñawpamanta pacha killkarishka kashkata paktachishpa payta wañuchirkakuna. ²⁸Paykuna mana millaypata Jesuspa rurashkanta tarishpankunapas apu *Pilatota tapurkuna wañuchichinanpa. ²⁹Chasna chay Jesusmanta killkarishka kashkata paktachirkakuna. Chayta paktachishkankunawasha Jesuspa aychanta krusmanta uraykuchishpankuna allarishka urku uchcupi churashpa taparkakuna. ³⁰Chasna churashpankunapas Yaya Dios Jesusta wañushkanmanta kawsachirka. ³¹Kawsarishkanwasha achka kuti Jesuska payta katikkunata rikurirka. Jesús manara wañuhushpan paykunaka Galileamanta Jerusalemna payta katirkakuna. Kunanka paykunami tukuy runakunata yachachihunkuna Jesuska kawsarishkami nishpa.

³²⁻³³Ñukanchipas chasnallatami chay suma ali shimita yachachihunchi. Yaya Dios yaya rukunchi wañukunata ñawpa rimashkanta kunan ñukanchikunapi paktachishka. Ñawpa rimashkan-

c Rikuy Markuspa Killkashkan Killkapi 1.7

shina Jesusta kawsachirka. Salmos killkapi ishkaynin kapitulopi kasna Jesumanta killkarishka kan:

Kanka wawaynimi kanki, ñuka kanta kunan puncha kawsayta kushkaynirayku.^d

³⁴Chaymantapas shuk killkapi Yaya Dios rimarka Jesús wañushkanmanta kuti kawsachinanta aychan mana ismunanpa. Kasna nin:

Davidta rimashkaynishina sumaruranaynikunata kankunapi paktachisha.^e

³⁵Chasna David yachashpan shuk Salmopi Yaya Diosta Jesumanta rimarka:

Yachani kanta sumakta kushichik wawaykipa aychanta mana sakinkichu ismunanpa.^f

³⁶Wawkinikuna, yachanchi Davidka mana pay kikinmanta chasna rimashkanta. Paypas Yaya Dios munashpan runa masinkunata yanaparka. Chasna Yaya Diosta kushichishpan wañurka. Wañushpan maypimi yaya rukunkunata urku uchkupi churarkakuna, chaypimi paypa aychantapas churashpankuna taparkakuna. Churashkankunawasha aychanka ismurka. ³⁷Ashwan Jesuspa aychanka mana ismurkachu, Yaya Dios payta kawsachishkanrayku.

³⁸⁻³⁹Munashkayni wawkinikuna, rimashkanchita alita uyaychi. Chay Jesús wañushkanmanta kawsarimushkanraykulla uchata rurashkanchikunamanta llakichiy tukunchi. Chaytami kankunata rimahunchi. Moisespa killkashkanka mana yanapanchu uchanchikunamanta llakichiy tukunanchipa. Ashwan Jesuspi sinchikushpanchillami uchanchikunamanta kishpichiy

tukushunchi. ⁴⁰Chayrayku yachachishkaynikunata alita kasuychi, mana kastigay tukunaykichipa ñawpa Yaya Diospa yachayninwa yachachikkuna rimashkanshina. Paykunaka ñawpa Yaya Diospa rimashkanta killkarkakuna kasna:

⁴¹Alita uyawaychi kankuna mana munawak asichiwak runakuna. Kawsahushkaykichi uras rurahushkaynita rikushpaykichipas mana kirinkichichu. Shuk runa kankunata rimashpanpas mana kirinkichichu. Chayrayku mancharishpami wañunkichi, tukuyimi chinkarinkichi nishpa.^g

⁴²Chasna yachachishkanwasha Pablo paywa pakta purikkunawa chay tantarina wasimanta llukshihushkankunapi payta tapurkakuna kuti samana puncha paktarishpan chasnallata yachachinanpa.

⁴³Chay tantarishkankunamanta llukshishpankuna achka runakuna Jesukristuta kirishpankuna Pablowa Bernabewa rirkakuna. Karkakuna israel runakuna, chaymanta chikan runakunamanta israel runakunashina Moisespa killkashkan kamachishkakunata kasushpa kawsak runakuna. Chasna tantaylla rihushpankuna Pablokunaka ashwanta kwintashpa yachachirkakuna:

Yaya Dios kankunata llakichishkanta yuyarishpaykichi mana sakishpa paypi sinchikuychi nishpa.

⁴⁴Samana puncha paktarishpan tukuy chay llaktapi kawsakkuna tantarirakuna Pablo Yaya Diospa shiminta yachachihushkanta uyanankunapa.

⁴⁵Achka runakuna Pabloma rimahushkanta uyanankunapa tantarishka

^d Rikuy Biblia kastellanopi Salmos 2.7; chaymanta inkapi Hebreo Kirikkunarayku Killkapi 1.5
^e Rikuy Biblia kastellanopi Isafas 55.3 ^f Rikuy Biblia kastellanopi Salmos 16.10 ^g Rikuy Biblia kastellanopi Habacuc 1.5

kahushkankunata rikushpankuna israel runakunapa apunkunaka piñarirkakuna. Chaypina Pablo Jesukristumanta yachachihushpan llullami nishpa chaymantapas asichishpa mana alikunata rimarkakuna. ⁴⁶Chasna piñarihushpankunapas Pablota Bernabewa mana manchashpachu aynirkakuna:

Yaya Dios ñukanchita kamachirka puntiru kankuna israel masinchikunata chay paypa shiminta yachachinanchipa. Kankuna yachachishkanchita mana munashpaykichi kankuna kikinlla rikuchinkichi mana munahushkaykichita Yaya Dios kay mushu wiñaypa kawsayta kankunata kunayashkanta. Chayrayku kunanka mana israel runakunama yachachik rihunchi. ⁴⁷Chasnami Yaya Dios ñukanchita kamachirka killkachishkanpi kasna rimashpa:

Kanta akllashkani tukuy runakunarayku lamparinshina kanaykipa. Yachachik rinki tukuy llaktakunapi kawsak runakunata kay suma ali shiminita ñuka paykunata kishpichinaynimanta nishpa.

⁴⁸Chayta uyashpankuna chay mana israel masinikunaka yapa kushikurkakuna. Yaya Diospa shimin yapa alimi nishpankuna Yaya Diosta kushichirkakuna. Chaypina kirirkakuna tukuy, maykankunatami Yaya Dios kay mushu wiñaypa kawsayta kunayashka. ⁴⁹Chaymanta tukuy chay llaktakunapi runakuna Yaya Diospa shiminta Jesús Kishpichik kananmanta yacharkakuna. ⁵⁰Israel apukuna mana kirishpankuna Pablokunata piñarkakuna. Chasna kashpan paykunaka chay llaktapa apunkunata, maykan yachak Yaya Diosta mañak warmikunatapas rimak rirkakuna paykunapas Pablokunata

piñanankunapa. Chaypi paykunapas piñarishpankuna Pablota Bernabetapas chay llaktankunamanta allpankunamantapas kallpachirkakuna. ⁵¹Pablokunaka llukshihushpankuna chakinkunamanta pulbuta chawsirkakuna. Chasna rurashpankuna llaktapi kawsakkunata rikuchirkakuna uchayu kanankunata, Yaya Diospa shiminta mana munashkankunarayku. Chaymanta Ikonio llaktama rirkakuna. ⁵²Chay Antiokiapi kawsak kirikkunaka yapa kushikurkakuna. Yaya Diospa Espiritun paykunata tukuypi yuyachishpan sumakta sinchikuchirka.

Pablo Bernabewa Ikonio llaktapi unayta kiparirkakuna

14 ¹Pablo Bernabewa Ikonio llaktapi paktashpankuna israel masinkunapa tantarina wasipi yaykurkakuna. Chaypi Yaya Diospa shiminta alita yachachishpankuna achka israel runakuna, mana israel masinikunapas Jesukristuta kirirkakuna. ²Chasna achka kirishpankuna chay mana kirinata munak israel runakunaka chay mana israel masinikunata llullachishpa millaypata yuyachirkakuna, kay kirikkunaka mana alitachu yachachinahun nishpa. ³Chayrayku Pablokunaka chay llaktapi unayta kiparirkakuna. Jesukristupi alita sinchikushpankuna mana manchashpa shutipa rimarkakuna Yaya Dios Jesukristuta kachashkanta ñukanchita uchanchikunamanta llakichinanpa. Yaya Dios paykunata yanaparka mana atipaypakunata ruranankunapa. Chaywa runakunata rikuchirka Pablokunapa yachachihushkankunaka shutipa kananta. ⁴Chasna kashpan runakunaka ishkay muntun tukurkakuna, shukkunaka mana kirik israel runakunawa shuk yuyayllawa karkakuna, shukkunaka Jesukristuta

kirishpankuna *apostolkunawa shuk yuyayllawa karkakuna. ⁵Chaypina tukuy mana kirikkuna, israel runakuna, mana israel masinikunapas apunkunawa tantaylla yuyarirkakuna, aku paykunata makashunchi, rumiwa tuksishunchi nishpa. ⁶Chayta yachashpankuna Pablokuna Likaonia allpapi Listra llaktama, Derbe llaktamapas, chay llaktakuna muyukta kahuk allpakunamapas miturkakuna. ⁷Tukuy chay llaktakunapipas Yaya Diospa suma ali shiminta Jesukristu runakunata kishpichinanmanta yachachishpa purirkakuna.

Listra llaktapi Pablota rumiwa tuksishpa wañuchinayarkakuna

⁸Chay Listra llaktapi shuk runa mana purinata atipak kawsarka. Payka wawayarishkanmanta pacha mana purinata atiparkachu. ⁹⁻¹⁰Chay runaka Pablopa yachachihushkanta uyashpan Jesusmi ampiwama nishpa yuyarirka. Chay yuyarihushkanta Pablo riksishpan payta alita rikushpan sinchita rimarka: Atariy, kuskata shayariy.

Pabloka chasna nishpan chay runaka shuk saltaywa shayarishpan purirka.

¹¹Tukuy runakuna Pablopa rurashkanta rikushpankuna Likaonia shimipi sinchita kaparirkakuna:

¡Dioskuna runashina tukushpankuna ñukanchima silumanta uraykumushkaku! nishpa.

¹²Bernabeta *Seus shutiyu diosninchi nishpa rimarkakuna. Pablota rimahuk runa kashpan *Hermes diosninchi nishpa rimarkakuna. ¹³Chay llakta yaykunapi tiyarka shuk wasi Seus shutiyu diosta mañanankuna. Chay Seusta mañak saserdote wakrakunata apamurka, chaymanta suma watarishka sisakunatapas. Payka tukuy runakunawa munarka chay wakrakunata

wañuchishpa *apostolkunata diostashina kushichinankunapa.

¹⁴Chasna ruranayahushkankunata yachashpankuna Pablo Bernabepas yapa mancharirkakuna. Yapa llakirishkankunarayku kamisankunata liki liki rurashpankuna kaparishpa runakunapa chawpinkunapi yaykurkakuna kasna nishpa:

¹⁵Likaonia runakuna ¿imaraykuta chasna rurahunkichi? Ñukanchika mana dioskunachu kanchi, kankunashina runallatatami kanchi. Suma ali shimita kankunata rimak shamushkanchi. Kankuna chay yanka dioskunata mana mañanaykichipana, ashwan kawsa Yaya Diosta kushichinaykichipa rimak shamushkanchi. Payka siluta, kay allpatapas, atun yaku martapas, tukuy chaykunapi tiyakkunatapas rurarka. ¹⁶Ñawpa Yaya Dioska tukuy runakunata sakirka paykuna kikin munashkankunata ruranankunapa. ¹⁷Chasna sakishpanpas yachayninwa alikunata rurashpan ñawpamanta pacha tukuy runakunata rikuchin paylla atun yachak Yaya Dios kananta. Awamanta tamyata kachamun, tarpukunata alita wiñachin. Tukuy mikunanchita kun, shunkunchipi kushillayachin.

¹⁸Pablokuna chasna rimashpankunas chay runakunaka chasnalla munarkakuna wakrankunata rupachishpa paykunata kushichinata. Pablokuna ashwan rimashpa katishpankunara ruranayahushkankunata sakirkakunana.

¹⁹Chasnapi Antiokiamanta Ikoniomantapas shuk israel runakuna Listrama shamurkakuna. Pablokunata piñarishpankuna yankamanta runakunata piñachirkakuna. Chasna piñarishpankuna Pablota rumiwa tuksirkakuna. Tuksishkankunawasha wañushkami nishpankuna aychanta llakta kanchama

aysashpa aparkakuna. ²⁰Pablo chasna sirihushkanpi, Jesukristuta kirik masinkunaka paypa kuchunpi muyukta tantarirkakuna. Chaypina Pablota atarishpan kuti chay llaktamallata kutirka. Kayantima Bernabewa Derbe llaktama rirkakuna.

²¹Chay Derbe llaktapipas Yaya Diospa suma ali shiminta Jesukristu runakunata kishpichinanmanta yachachishpankuna achka runakuna Jesukristuta kirirkakuna. Chasna yachachishkankunawasha Listra, Ikonio, Antiokia llaktakunamallata kutirkakuna.

²²Chay llaktakunapi kirikkunata sinchikuchishpa purirkakuna, chaymantapas kunashpa rimarkakuna:

Ama sakinkichichu Jesukristuta kirinata. Achkata parisinanchi tiyan Yaya Diospa kamachinan mushu mundupi yaykunanchipa nishpa.

²³Chaymanta tukuy Jesukristuta kirikkuna tantarishkankunamanta Pablokunaka shuk ali unay kirikkunata akllarkakuna, kirik masinkunata yachachishpa sinchikuchik kanankunapa. Chaypi alita Yaya Diosta mañanankunapa mana mikushpankuna paykunarayku mañarkakuna: Amunchi Jesús, kay kanta kirikkunata alita kuyray nishpa. Chaypina sakirkakuna.

**Pablo Bernabewa Siria allpapi
kahuk Antiokia llaktama
kutirkakuna**

²⁴Chasna rishpankuna Pisidia allpata pasashpankuna Panfilia allpapina paktarkakuna. ²⁵Chaypi Perge llaktapi Jesukristumanta yachachirkakuna. Chaymanta Atalia llaktama rirkakuna.

²⁶Chaypi lanchapi uraykushpankuna atun yaku marpi rishpa Antiokia llaktama kutirkakuna. Chay Antiokiapi kawsak kirikkunami Pablokunata kachashka karkakuna chay rishkankuna

partikunama, chay uras paykunarayku Yaya Diosta mañashpankuna munashkanta ruranankunapa. Ña tukuyta paktachishkankunawasha Pablokunaka chaymallata kutimurkakuna. ²⁷Antiokiapi paktashpankuna kirikkunata tantachishpankuna kwintarkakuna imashnami Yaya Dioska paykunata tukuyti yanapashpa purichishka.

Chaymantapas imashnami ñukanchi mana israel runakunata yanapashka ñukanchipas Jesukristuta kirinanchipa.

²⁸Chaymanta Pablota Bernabewa chay Antiokiapi Jesukristuta kirikkunawa unayta kparirkakuna.

**Jerusalén llaktapi achka
yachachikkuna tantarirkakuna**

15 ¹Chay uras shuk runakuna Judea allpamanta Antiokia llaktama rirkakuna kirikkunata yachachinankunapa kasna:

Kankuna Moisespa killkashkantashina mana ishpanaykichi kara puntata pitishpaykichika Yaya Dioska kankunata mana kishpichinkachu nishpa.

²Chasna yachachihushpankuna Pablota Bernabewa mana chasnachu kan nishpa chay shamushkakunawa rimanakurkakuna. Mana alichanata atipashpankuna Pablota Bernabetapas shuk kirikkunawa pakta Jerusalemka kacharkakuna. Chaypi kahuk *apostolkunata, kirikkunata sinchikuchik wawkikunatapas tapushunchi, Yaya Dios munanchi manachu tukuy ñukanchi Jesukristuta kirikkuna ishpananchi kara puntata pitichirishka kananchipa nishpa yuyarishpankuna kacharkakuna.

³Chasna chay Antiokiamanta Jesukristuta kirikkuna Pablokunata kachashpankuna Fenisia allpata *Samaria allpatapas pasashpa rirkakuna.

Chay llaktakunapi kirik wawkikunata kwintarkakuna, imashnami ñukanchi mana israel runakunamantapas achka ñawpa yanka kirinankunata sakishpankuna kikin Yaya Diostana kirirkakuna. Chasna kwintashkankunata uyashpankuna tukuy chay llaktakunapi kawsak kirikkunaka yapa kushikurkakuna.

⁴Pablokuna Jerusalenpi paktashpankuna tukuy kirikkuna, sinchikuchik wawkikunapas, apostolkunapas paykunata kushikushpa saludarkakuna. Chasna alita yaykuchishpankuna Pablokunaka kwintarkakuna Yaya Dios paykunata sumakta yanapashkanta.

⁵Chasna kwintahushkankunapi shuk kirikkuna Moisespa killkashkanta alita kasuk *fariseokunamanta atarishpankuna rimarkakuna:

Chay mana israel runakuna Moisespa killkashkan kamachishkatashina ishpanan kara puntata pitinankuna tiyan, chaymanta shuk Moisespa killkashkan kamachishkakunatapas paktachinankuna tiyan nishpa.

⁶Chasna chay fariseokuna rimashpankuna apostolkunaka kirikkunata sinchikuchik wawkikunawa tantarirkakuna tantaylla yuyarinankunapa alichu manachu chay fariseokunapa rimashkankunaka nishpa. ⁷Achkata rimanakushkankunawasha Pedroka atarishpan rimarka:

Wawkinikuna, alitami yachankichi Yaya Dios ñawpa tukuy ñukanchikunamanta ñukata akllawashkanta chay mana israel runakunata paypa suma ali shiminta Jesukristu runakunata kishpichinanmanta yachachinaynipa. Chasna yachachihushpayni paykunaka Jesukristuta kirirkakuna. ⁸Yaya Dios shunkunkunata alita riksishpan alita kirishkankunata rikushpan Espiritunta paykunama kacharka ñukanchipishina. ⁹Yaya Diospa rikushkanpika mana

chikan chikan runakunachu kanchi. Chayrayku payka shunkunkunata picharka, Jesukristuta kirishkankunarayku. ¹⁰Kunanka ¿imaraykuta chay wawkinchikunata rimankichi Moisespa killkashkanta paktachinankuna tiyan nishpa? Nima yaya rukunchi wañukuna chaykunata atiparkakunachu paktachinata, ñukanchipas manami atipashunchichu paktachinata. Chayrayku ñukanchika mana atipanchichu kamachinata chayta ruranankunapa.

¹¹Ashwan yachanchi Jesukristu ñukanchita llakichishkanraykulla kastigarina kashkanchimanta kishpichiy tukushkanchita. Chasnallatata paykunapas kishpichiy tukushkakuna.

¹²Chasna Pedropa rimahushkanta uyashpankuna chunlla uyarkakuna. Chaypina Pabloka Bernabewa paykunata kwintarkakuna imashnami ñukanchi mana israel runakunapa llaktanchikunapi purihushpankuna Yaya Dios paykunata yanaparka. Yaya Dios yanapashpan paypa yachayninwa nima ima uras rikushkankunata, suma mana atipaykunata rurashkanchi nishpa kwintarkakuna.

¹³Pablokuna ña tukuchishpankuna rimanata *Santiagoka rimarka:

Wawkinikuna, alita uyawaychi.

¹⁴Wawkinchi Simón Pedroka ñukanchita kwintashka imashnami Yaya Dioska mana israel runakunamanta shukkunata akllarka payta kushichik wawankuna kanankunapa. ¹⁵Chasna rurashpan kunan paktarishka ñawpa Yaya Diospa yachayninwa yachachikuna paypa rimashkanta killkashkankunaka. Kasnami nin:

¹⁶Atun apu David wañupa miraymanta unay manana nima pi kamachik kashpanna ñuka Yaya Dios akllashkayni runakunata llakichishpayni kutikashka

yanapasha. Davidpa miraymanta runata churasha akllashkayni runakunata Davidshina kuntrankunamanta kishpichishpan alita kamachinanpa.

¹⁷ Chasna kashpan israel runakuna, mana israel runakunapas akllashkayni runakuna kashpankuna maskawashpankunami kiriwankakuna.

¹⁸ Chay ñawpamanta pacha runata rimashkaynita paktachishami nishpa.^h

¹⁹ Chasna Yaya Dios killkachishkanpi rimashpan chay kirik tukushka mana israel runakunata mana killachishunchichu kamachinanchikunawa.

²⁰ Akuychi paykunarayku kasna killkashunchi: Ñawpa kirishkaykichikunata sakiychi. Yanka dioskunata kushichinankunapa puntanpi churashka aychata ama mikuychichu. Ama musayanakuychichu. Sipirishpa wañushka animalkunata wiwakunata ama mikuychichu, nima yawarta upyaychichu nima mikuychichu nishpa.

²¹ Ñawpamanta pacha Moisés chasna killkashkanta uyapayanahun. Chay killkashkanta leyishpa rimakkuna karan llaktakunapi karan *samana punchapi tantarina wasikunapi yachachipayahun.

Jerusalenpi yachachikkuna mana israel runakunamanta kirikkunata shuk kartata killkarkakuna

²² *Santiagopa rimashkanta uyashpankuna chay *apostolkunaka, kirikkunata sinchikuchik wawkikunapas, tukuy kirikkunawapas tantaylla rimarkakuna: Alimi. Kunanka akuychi akllashunchi tantarishkanchimanta pikunatami kachashunchi Pablowa Bernabewapas

Antiokiam. Chasna nishpa akllarkakuna Judasta, shuk shutinka karka Barsabás, chaymanta akllarkakuna Silastapas. Paykunaka kirikkunata alita yachachik karkakuna. ²³ Chasna akllashpankuna paykunawa kacharkakuna shuk killkarishkata kasna nishpa:

Ñukanchi apostolkuna, kirikkunata sinchikuchik wawkikunapas, tukuy kirikkunawa pakta kay kartata killkanchi. Tukuy kankuna Antiokia llaktapi, Siria, Silisia allpakunapipas kawsak mana israel runakunamanta kirikkunata saludanchi.

²⁴ Yachashkanchimi kay Jerusalenmanta shuk kirik israel masinchikuna kankunapi paktashpankuna kankuna tantarishkaykichipi killachishkankunata ishpanaykichi kara puntata pitinaykichi tiyan nishpa ñukanchi israel runakunashina tukunaykichipa. Chaymantapas Moisespa killkashkan chay shuk kamachishkakanatapas paktachinaykichi tiyan nishpa. Chasna rimahuk runakunataka ama yuyarinkichichu ñukanchi kachashkanchita. Ñukanchika manami kachashkanchichu.

²⁵ Chasna killachiy tukushkaykichita uyashpanchimi akllashkanchi ñukanchikunamanta shuk wawkikunata, munashkanchi wawkinchikuna Bernabewa Pablowa parihu kankunama kachananchipa, yuyarishkanchi shimikunata rimanankunapa. ²⁶ Paykunaka Jesukristupa shiminta yachachihushkankunarayku wañuy tiyashpanpas mana manchanahunchu. ²⁷ Judasta Silastapas kachahunchi paykuna kay killkashkanchi shimita ñawipurapas kankunawa kwintanankunapa.

²⁸ Yaya Diospa Espiritun ñukanchita yuyachirka, ñukanchipas chasnallata yuyarirkanchi mana ashwanta killachi-

nanchipa kankunata, kayllata kamachinchi: ²⁹Ama mikuychichu yanka dioskunata kushichinankunapa puntanpi churashka aychakunata. Chaymanta sipirishpa wañushka animalkunata wiwakunata ama mikuychichu, yawartapas ama upyaychichu nima mikuychichu. Chaymanta ama musayanakuychichu. Tukuy chaykunata paktachishpaykichika alitama kawsankichi. Chayllatami kankunarayku killkashkanchi. Yaya Dios yanapanka kankunata.

³⁰Chasna chay Jerusalemipi tantarishka kirikkunaka killkashkankunawasha chay rihuk runakunaka rishara nishpankuna Antiokiama rirkakuna. Paktashpankuna tukuy kirikkunata tantachishpankuna chay killkata kurkakuna. ³¹Chayta leyishpankuna kirikkunaka yapa kushikurkakuna, chay killkawa sinchikuchiy tukushkankunarayku. ³²Chaymanta Judas Silaspas Yaya Diospa yachayninwa yachachik kashpankuna kirikkunata yachachishpa sinchikuchirkakuna. Chaymantapas kunarkakuna mana sampayashpa Jesukristuta katinankunapa. ³³Chasna paykunata sinchikuchishpa unayta chay kirikkunawa kiparirkakuna. Chaymanta kutina kashpankuna kirikkunaka Yaya Dios kankunata wakaychachun kushilla kanaykichipa nishpa kacharkakuna Jerusalemallatata kutinankunapa. ³⁴Silaska kutiy yuyarishpan Antiokiapi kiparirka. Judaska sapallanna Jerusalemma kutirka. ³⁵Pablo Bernabewa pakta Antiokiapi kiparirkakuna. Chaypi shuk wawkkunawa parihiu chay suma ali shimita Jesukristumanta yachachirkakuna.

**Pablo ishkaynin
kuti Jesukristumanta
yachachishpa purirka**

³⁶Chaymanta shuk punchakunawasha Pabloka Bernabeta nirka:

Aku rikuk rishu kirik masinchikunata chay llaktakunapi, maypimi ñawpa runakunata yachachishkanchi Jesukristumanta, yachananchipa imashnashi kawsahunkuna.

³⁷Ari nishpan Bernabeka Juan Markus shutiyuta pushanayarka paykunawa parihiu rinanpa. ³⁸Puntiru paykunawa purihushpan Juan Markuska Panfilia allpapi paykunata sakirka wasinma kutinanpa. Manana yanaparkachu. Chayrayku Pabloka payta mana kutikashka pushanayarkachu. ³⁹Chaymanta mana shuk yuyayllawa kashpankuna rimanakurkakuna. Chasna chikanyanakushpankuna sakinakurkakuna. Bernabeka Juan Markusta pushashpan lanchapi uraykurkakuna Chipre islama rinankunapa. ⁴⁰Pabloka Silasta akllarka paywa pakta rinanpa. Kirik wawkkunaka Yaya Diosta mañashpankuna paykunata Yaya Dios wakaychachun nishpa kacharkakuna. ⁴¹Chaymanta Siria allpata, Silisia allpatapas pasarkakuna chaypi kawsak kirikkunata yachachishpa sinchikuchinankunapa.

**Pablo Timoteotapas pusharka
yanapak kananpa**

16 ¹Chaymanta Pabloka Silaswa Derbe llaktama rirkakuna. Chaymanta Listra llaktapi paktashpankuna Jesukristuta kirik Timoteo shutiyuta tarirkakuna. Paypa mamanka Jesukristuta kirik israel warmi karka. Yayanka *griego runa karka. ²Chay Listrapi, Ikoniopi kirikkuna Timoteomanta ali kawsak runami nishpa rimarkakuna. ³Chayrayku Pabloka munarka paykunawa tantaylla purinanpa. Chay llaktapi tukuy israel runakuna yacharkakuna, yayan griego runa kashpan Timoteo mana paykunashina ishpanan kara punta pitirishka

kashkanta. Timoteowa pakta purihushkanta rikushpankuna israel runakuna mana piñarinankunapa, Pabloka Moisespa killkashkan kamachishkata-shina Timoteopa ishpanan kara puntata pitirka. ⁴Chaymanta paywa pakta shuk llaktama shuk llaktama rishpankuna kirikkunata yachachirkakuna. Jerusalenpi kawsak *apostolkuna kirikkunata sinchikuchik wawkikunawa tantaylla yuyarishkankuna shimita rimarkakuna chayta paktachiychi nishpa. ⁵Chasna rimashpankuna tukuy kirikkunata sinchikuchirkakuna ashwan alita Jesukristuta katinankunapa. Chasna rurashpankuna karan puncha kirikkunaka achkayarkakuna.

**Pablo muskuypishina rikurka
Masedonia runaka kayahushkanta**

⁶Chaymanta Asia allpama rinayashpankuna Jesukristumanta yachachinankunapa, Yaya Diospa Espiritun mana munarkachu rinankunapa. Chasna mana munashpan Frigia allpama, Galasia allpamapas yachachik rirkakuna. ⁷Misia allpa mayanpi paktashpankuna Bitinia allpama yachachishpa purinayarkakuna. Jesuspa Espiritunka mana munashpan mana atiparkakunachu chayma rinata. ⁸Misia mayanta purishpankuna Troas llaktama uraykurkakuna. Chay llakta atun yaku mar mayanpi karka. ⁹Troas llaktapi kahushpankuna shuk tuta Pabloka muskuypishina rikurka Masedonia allpamanta runata. Chay runaka Pablopa kuchunpi shayarishpan yapa munashpan paykunama rinanta rimarka:

Kay Masedoniamama shamuy ñukanchita yachachinaykipa nishpa.

¹⁰Chasna Pablo muskuypishina rikushkanwasha utkalla alicharirkakuna Masedoniamama rinankunapa. Ñuka Lukaspas Pablokunawa pakta rirkani. Pabloka muskuypishina rikushkanwa

yacharkanchi Yaya Dios munahushkanta Masedoniapi chay suma ali shimita Jesukristu runakunata kishpichinanmanta yachachishpa purinanchipa.

**Pablokuna Filipos llaktapi
paktarkakuna**

¹¹Chasna Troas purtumanta lanchapi uraykushpanchi kuskata rishpanchi Samotrasia islapi paktarkanchi. Kayantima Neápolis llaktapi paktarkanchi. ¹²Chaypi llutarishpanchi chakillawa Filipos llaktama rirkanchi. Filiposka *romano runakunapa kamachishkan llakta karka. Tukuy Masedonia allpapi kahuk llaktakunamanta yapa valik llaktami karka. Chay llaktapi unayarkanchi achka punchakunata. ¹³Shuk *samana punchapi chay llaktamanta llukshishpanchi yaku mayanma rirkanchi, israel runakuna chaypi Yaya Diosta mañanankunata yuyarishpanchi. Chaypi tarirkanchi tantarishka warmikunata. Paykunata chay suma ali shimita Jesukristu runakunata kishpichinanmanta yachachirkanchi. ¹⁴Chay tantarishka warmikunamanta shuk karka Lidia, Tiatira llaktamanta. Payka rantichipayan yapa chaniyu suma puka llachapakunata. Chay warmika Yaya Diosta yuyak kashpan Pablopa yachachishkanta alita uyarka. Yaya Dioska payta yuyayta kurka alita asirtanapa. ¹⁵Chasna kashpan chay warmika bawtisarirka tukuy wasinpi kawsak runakunawa pakta. Chaywasha ñukanchita kayarka:

Kankuna shutipa Jesukristuta kirik kanaynita yuyarishpaykichika shamuychi wasinima chaypi kiparinaykichipa rinaykichi punchakama nishpa.

Chasna mana sakishpa ñukanchita kayashpan wasinma rirkanchi chaypi kiparinanchipa.

**Supay yaykushka warmi
Pablokunata kaparishpa katirka**

¹⁶Shuk puncha Yaya Diosta mañanan-chipa rihushpanchi shuk patronyu shipaswa tinkunakurkanchi. Chay shipaska supay yaykushka kashpan mana yachaypakunata yachapayan. Runakunata mana yachaypakunata riksichishpan patroyninkunaka chay yachananmanta achka kullkita apipayahun. ¹⁷Chay shipaska Pablota ñukanchitapas kaparishpa katirka:

¡Kay runakunaka atun Yaya Diosta kasukkunami kanahun! Paykunaka kankunata yachachinahun imashnami kastigarina kahushkaykichimanta kishpinkichi nishpa.

¹⁸Chasna chay shipaska tukuy punchakuna kaparishpa ñukanchita katipayan. Chaypina Pablota piñarishpan washama tikrarishpan chay shipaspi kahuk supayta rimarka:

Jesukristu munashkanrayku kanta kamachini llukshiy kay warmimanta.

Chasna nishkanllawa supayka llukshirka chay shipasmanta.

¹⁹Chay shipas manana chay yachaywa kashkanta yachashpankuna patronkunaka yapa piñarirkakuna. Manana atiparkakunachu kullkita apinata chay shipaspa yachayninmanta. Chayrayku Pablota Silastapas apirkakuna kastigachinankunapa. Chasna apishpankuna chay llaktapa plasanma aparkakuna chay llaktapa apunkunapa puntanpi churanankunapa. ²⁰Chasna Pablokunata apunkunapa puntanpi shayachishpankuna chay warmipa patroyninkunaka rimarkakuna:

Kay runakunaka israel runakuna kashpankuna yapa llaktanchita waklichinayashpa mana alita yachachishpa purihunkuna. ²¹Shuk yuyaykunata yachachihunkuna. Ñukanchi *romano runakuna kashpanchi mana atipanchichu katinata chay yachachinankunata.

²²Chasna nishpankuna tukuy chaypi tantarishka runakunaka chay Pablokunata sumakta piñarirkakuna. Chaypina chay apukunaka kamachirkakuna Pablokunata churarishkankunata utkalla llatanachishpankuna asutinankunapa. ²³Unayta asutishkankunawasha shuk suntalukunata kamachirkakuna karselpi churanankunapa. Chay karselpi kamachik runata rimarkakuna paykunata alita kuyranankunapa mana llukshinankunapa. ²⁴Chay karselpi kamachikka chasna kamachiy tukushpan Pablokunata mana llukshiyapa karselpa ashwan ukuma yaykuchirka. Chakinkuna mukunkunapi uchkurishka tablakunawa kanichishpankuna llawishpa sakirkakuna.

**Pablokuna karselpi kahushpankuna
Yaya Diosta kushichirkakuna**

²⁵Chasna karselpi churay tukushpankunapas Pablota Silaswa pakta chawpi tutapi Yaya Diosta mañashpa takishpa kushichirkakuna. Tukuy karselpi kahuk masinkuna rimashkankunata takishkankunata uyarkakuna. ²⁶Chaypi kunkaymanta allpaka sinchita kuyurka. Chasna kuyushpan tukuy karsel wasita sinchichik allpa ukupi rumikuna sinchita kuyurirkakuna, punkunkuna llampu paskarirkakuna. Chasnallatata tukuy kastigarishkankunapa watarishkankuna kadenakunaka paskarirkakuna. ²⁷Chay karselpi kamachikka likcharishpan tukuy punkukuna paskarishkata rikushpan yuyarirka chay kastigarishkankunaka llukshishpankuna kishpishkuna nishpa. Chasna yuyarishpan kuchillunta surkushpan pay kikinlla tuksirishpa wañuchirina-yarka. ²⁸Chaypina Pablota sinchita kaparishpa rimarka:

¡Ama wañuchiriychu! Tukuymi kaypi kahunchi nishpa.

²⁹Chasna kaparishkanta uyashpan chay kamachikka runankunata kayarka: Lamparinta apamuychi nishpa.

Apamushpankuna Pablokunama kallpashpa rirka, chukchurishpa paykunapa puntankunapi kunkurik rirka. ³⁰Chaymanta Pablokunata kanchama llukshichishpan tapurka:

Señorkuna ¿imata rurashpaynita uchaynimanta llakichiy tukuy nima? nishpa.

³¹Chasna tapushpan Pablokunaka aynirkakuna:

Yaya Jesusta kiriy. Paypi sinchikushpaykimi kastigarina kahushkaykimanta kishpichiy tukunki, chaymanta tukuy wasiki kawsakkunapas.

³²Chasna nishpan karselta kuyrakta tukuy wasinpi kahukkunatapas Jesukristupa shiminta yachachirkakuna.

³³Chay tutalla Pablokunata wasinpi yaykuchishpan asutiy tukushkankunamanta liki liki tukushkan aychankunata mayllarka. Mayllay tukushkanwasha Pabloka chay karselpi kamachikta, tukuy wasinpi kahukkunatapas bawtisarka. ³⁴Bawtisarishkanwasha chay kamachikta wasinpi yaykuchishpan kararka. Tukuy wasinpi kahukkunanti yapa kushikurkakuna Yaya Diosta kirik tukushkankunarayku.

³⁵Ña punchayashpan apukunaka suntalunkunata kacharkakuna karselpi kamachikta rimanankunapa chay kayna karselpi churachishkanchikunata kachariychi nishpa.

³⁶Chasna rimak rishpankuna karselpi kamachikka Pablota kwintak rirka:

Apukunaka kankunata ña kacharinankunapa kamachishkakuna. Kunanka llukshishpaykichi alilla riychi.

³⁷Chasna rimashkanta uyashpan Pabloka chay kachashka suntalukunata rimarka:

Ñukanchi kankunashina *romano runakuna kashpanchitata tukuy runakunapa rikushkankunapi chay apukunaka ñukanchita asutishpa kastigachishka-

kuna, mana atun apu kamachishpanpas. Chaymantapas ñukanchita karselpi churachirkakuna. ¿Kunanka pakallachu munanahun ñukanchita kacharinata? Nima imashna. Mana alitachu ruranahun. Apukuna kikin shamunahuchun ñukanchita runakuna rikushkankunapi kacharinankunapa.

³⁸Pablo chasna nishpan suntalukunaka apunkunama rirkakuna Pablota rimashkanta kwintanankunapa.

Pablokuna romano runakuna kanankunata uyashpankuna apukunaka yapa mancharirkakuna. ³⁹Chasna kashpan Pablokunama rishpankuna tapurkakuna: Llakichiychi ñukanchita nishpa.

Karselmanta llukshichishpankuna nirkakuna:

Kay llaktamanta llukshishpaykichi riychi nishpa.

⁴⁰Chasna karselmanta llukshishpankuna Pabloka Silaswa Lidiapa wasinwa rirkakuna. Chaypi tukuy kirikkunawa tinkunakurkakuna. Paykunata sinchikuchishpankuna rishara nishpa rirkakuna.

Tesalónika llaktapi runakuna Pablota parisichirkakuna

17 ¹Pablo Silaswa Filiposmanta llukshishpankuna Anfipolis, Apolonia llaktakunata pasarkakuna. Chasna rishpankuna paktarkakuna Tesalónika llaktapi. Chaypi tiyarka israel masinkunapa tantarinankuna wasi. ²Pabloka chay tantarina wasipi yaykurka, imashnami tukuy llaktakunapi rurapayan. Chaypi kimsa semanata karan *samana punchapi Yaya Diospa shiminta yachachirka. ³Yaya Diospa killkarishka shiminta alita asirtachishpa yachachirka kasna: Yaya Diospa Kachanan Kishpichikka parisishpa wañunan karka, chaymantapas wañushkanwasha kawsarinan karka nishpa. Chaymanta rimashpalla katirka: Chay

Kishpichikka kanmi Jesús. Paymantami kankunata yachachihunchi nishpa.

⁴Pablopa chasna yachachihushkanta uyashpankuna shuk israel runakuna kirishpankuna Pablokunawa tantarirkakuna. Chaymanta Yaya Diosta achka mañak *griego runakunapas, achka apukunapa warminkuna, achka warmi ayllunkunapas kirirkakuna. ⁵Chasna achka kirikkunata rikushpankuna mana kirik israel runakunaka Pablokunata piñarirkakuna. Chaypina mana ali rurak yanka purihuk runakunata tantachishpankuna kacharkakuna tukuy llaktapi runakunata piñachinankunapa. Chasna piñarishpankuna Jasonpa wasinma rirkakuna. Chaypi yaykushpankuna munarkakuna Pablota Silastapas apinata. Apishpa llukshichinayarkakuna runakunapa makinpi kunankunapa, paykunata munashkankunata ruranankunapa. ⁶Mana tarishpankuna Pablokunata Jasón shutiyu runata shuk kirik masinkunanti apirkakuna. Apunkunama pushashpankuna yanka llullashpa kaparirkakuna:

Kay runakunaka tukuy partipi waklichihunkuna runakunata. Kunan kayma shamushkakuna. ⁷Kay Jasonmi chay yanka nishpa waklichihuk runakunata wasinpi yaykuchishka. *Romano tukuymanta atun apunchipa rimashkanta mana paktachinahunchu. Paykunaka ninahunmi shuk atun apu tiyan Jesús shutiyu nishpa.

⁸Chasna rimashkankunata uyashpankuna chay llaktapi tiyak apukunaka runakunawa pakta piñarirkakuna. ⁹Chasna kashpan Jasonka paywa parihu apirishkakunapas apukunata kullkita pagarkakuna paykunata llukshichinankunapa. Chayrayku kacharirkakuna.

Pablo Silaswa Timoteowa Berea llaktapi yachachirkakuna

¹⁰Chaymanta ña tutayashpan kirikkunaka utkalla Pablota Silaswa Berea llaktama kacharkakuna. Berea llaktapi

paktashpankuna israel masinkunapa tantarinankuna wasipi yaykurkakuna yachachinankunapa. ¹¹Chay Berea llaktapi kawsak runakuna Tesalónika llaktapi kawsak runakunamanta ashwan ali yuyayyu runakunami karkakuna. Yaya Diospa shiminta ali yuyaywa uyarkakuna. Karan puncha Yaya Diospa shimin killkarishkata alita yachakurkakuna yachanankunapa Pablopa yachachishkanka shutipachu manachu nishpa. ¹²Chasna rurashpankuna achka israel runakuna Jesukristuta kirirkakuna. Chaymantapas achka yapa yuyayyu *griego runakuna, warmikuna, karikunapas kirirkakuna. ¹³Chasna Pablo Yaya Diospa shiminta Berea llaktapipas yachachihushkanta uyashpankuna Tesalonikamanta mana kirik israel runakuna chayma rirkakuna. Chaypipas tukuy llaktapi runakunata piñachirkakuna. ¹⁴Chasna kashpan Bereapi kirik wawkikunaka chay ratulla utkalla Pablota kacharkakuna atun yaku mar mayanma. Silaska Timoteowa chayllapi kiparirkakuna.

Pablo Atenas llaktapi yanka dioskunata rikushpan llakirirka

¹⁵Pablowa pakta shuk kirik masinkuna Atenas llaktama rirkakuna. Chaypi Pablota sakishpankuna llaktankunama kutirkakuna. Paykunawa Pablota Silasrayku Timoteorayku shimita kacharka utkalla ñukama shamuychi nishpa.

¹⁶Pablota Atenas llaktapi Silasta Timoteotapas chapahushpan tukuy llaktapi yapa achka yanka dioskunata kaspimanta rumimantapas rurarishkakunata rikurka. Chayrayku yapa llakirirka. ¹⁷Chasna llakirishpan israel masinkunapa tantarinankuna wasipi Pablota kwintarka israel masinkunawa, Yaya Diosta mañak *griego runakuna-

wapas. Chaymantapas karan puncha chay llaktapa plasampi tantarishka runakunawa kwintarka. ¹⁸Chaypi Pablowa kwintarkakuna kawsananchimanta yuyarishpa yachakukkuna *epiküreo nishkanchi, *estoiko nishkanchipas. Shukkunaka asichishpa rimarkakuna:

Kay runaka maytukuytata kwintahun kay kwintaysikika.

Pabloka chay suma ali shimita Jesukristu runakunata kishpichinamanta, wañushkanchimanta kawsarinanchitapas yachachihushpan rimarkakuna:

Payka chikan dioskunamanta ñukanchita yachachihun nishpa.

¹⁹Paykuna ashwanta yachanayashpankuna Pablota pusharkakuna maypimi tukuy uras tantaripayanahun plasa *Areópago shutiyuma. Chaypi Pablota rimarkakuna:

Kunan atipanki rimanata imatami yachanki. Mushu yachachishkaykita yachanayanchi imashnami kan. ²⁰Nima ima uras uyashkanchi shimikunata yachachihunki. Yachanayanchi sumakta yachachihushkayki shimika imashnata ninayan.

²¹Tukuy chay Atenas llaktapi kawsakuna, shuk llaktakunamanta chay llaktapi kawsanankunapa shamushkaku-napas mushu shimikunata yapa uyanayashpa kwintashpa chishiyakta tapushpa kawsapayanahun.

²²Chaypina Pabloka Areopagopi tukuy runakuna chawpini shayarishpan kallairirka yachachinata:

Atenaspi kawsak runakuna, ñami riksishkani yapa mañak runakuna kanaykichita. ²³Mañanaykichi wasikunata rikushpa purihushpayni shukta tarishkani MANA RIKSISHKANCHI DIOSPA WASIN nishpa killkarishkata. Chay mana riksishkaykichi mañahush-

kaykichi Diosta, ñuka alita yachachishpayni kankunata riksichishkaykichi.

²⁴Chay Yaya Dioska tukuy allpata, tukuy allpapi tiyakkunatapas rurashka. Silupa allpapa Amun kashkanrayku, runapa rurashkan mañana wasipika manami kawsanchu. ²⁵Payka tukuy kawsananchita samananchitapas, tukuy munashkanchikunatapas kukmi kan. Chasna nima ima payta pishishpan mana munanchu nima imapi runakuna payta yanapanankunapa.

²⁶Shuk runamantalla tukuy allpapi kawsak chikan runakunata mirachirka. Paymi churarka runakunata maypimi kawsankakuna, chaymantapas ima uraskamami kawsayninta kichunka.

²⁷Payka munarka tukuy runakuna payta maskanankunapa, chasna maskashpankuna tarinankunapa. Yaya Dioska karan ñukanchikunamanta mana karupichu kahun. ²⁸Paymanta kawsanchi, samanchi, kuyurinchi, imashnami suma uyaypata killkanata yachak runaykichikunamantapas shukkuna rimarkakuna: Dioska ñukanchita rurashka paypa wawankuna kananchipa nishpa.

²⁹Chasna ñukanchi Yaya Diosmanta kashpanchi akuychi ama pantachishpa yuyarishunchichu, Yaya Dios oromanta, kullkimanta, rumimanta rurashka kananta. Runakuna ruranahun dioskunata paykuna kikin yuyayninkunamanta. ³⁰Ñawpamanta pacha kunankama Yaya Dioska runakunata llakichirka, chay tukuy pantachishpa rurashkankunamanta, payta mana riksik kashkankunarayku. Kunanka tukuy runakunata riman: Uchata rurashkaykichitaka sakishpaykichi ñukatana kirishpa kasuychi nishpa. ³¹Yaya Dioska ñami akllashka shuk runata shuk puncha tukuy runakunata rurashkankunamanta tapuchinanpa. Chay akllashkan runa mana llullachiyapa kashpan

kuskata rimanka pimi kastigarinka, pimi kishpinka nishpa. Yaya Dioska chay akllashkan runata wañushkanmanta kawsachishpan tukuy runakunata riksichirka chasna atun apu kananta nishpa.

³²Chasna wañushkakuna kawsarinamanta rimashkanta uyashpankuna shukkunaka asirkakuna, shukkunaka nirkakuna:

Shuk puncha ashwanta rimashkaykita uyashu nishpa.

³³Chasna rimashkankunawasha Pabloka chay tantarinamanta llukshishpan rirka. ³⁴Shukkunaka Pabloka rimashkanta uyashpankuna paywa pakta rishpankuna Jesukristuta kirirkakuna. Shuk karka Areopagomanta kamachik Dionisio shutiyu. Shuk karka Dámaris shutiyu warmi. Chaymanta ashwan shukkunapas Jesukristuta kirirkakuna.

Pablo Korinto llaktapi yachachirka

18 ¹Chaymanta Atenas llaktamanta llukshishpan Pabloka Korinto llaktama rirka. ²Chay Korintopi paktashpan Pabloka tinkunakurka shuk israel masin Akila shutiyuwa. Warminka Prisila shutiyu karka. Chay Akilaka Ponto allpamanta runa karka. Chaymanta warmin Prisilawa Italia allpapa kapitalnin *Roma llaktamanta mushulla paktamushkakuna karka. Chay *romano tukuyamanta atun apu Klaudio kamachirka tukuy israel runakuna Romamanta llukshinankunapa. Chayrayku Akilaka warminti Korintoma kawsak rirka. Chasna tinkunakushpankuna Pabloka paykunapa wasinma pasyak rirka. ³Chaypi Pabloka yacharka Akilapas payshina tampukunarayku karpata rurak kananta. Chayrayku chayllapi paykunawa kiparirka parihi karpata

ruranankunapa. ⁴Chasna kashpan karan *samana puncha Pabloka israel masinkunapa tantarinankuna wasima rirka paykunata yachachinanpa, tukuy mana israel masinikunatapas. Paykunata suma asirtaypa shimikunawa yachachirka Jesukristu Kishpichik kananta.

⁵Chaymanta Silaska Timoteowa pakta Masedoniamanta paktashpankuna Pabloka manana karpakunata rurashpachu kawsarka. Karan puncha israel masinkunata Yaya Diospa shiminta yachachishpa kawsarka Jesusmi chay chapashkanchi Yaya Diospa Kachanan Kishpichik kan nishpa.

⁶Chasna yachachihushpan chay israel masinkunaka mana kirinayashpankuna Pablota piñarishpankuna mana ali shimikunawa aynirkakuna. Chasna rurashpankuna Pabloka kamisanta chawsishpa rikuchirka paykunata sakinanta, manana ashwanta yachachinanta. Chasna rurashpan paykunata rimarka:

Yachachishkaynita mana kirishkaykichirayku uchaykichimanta mana llakichiy tukunkichichu. Kankuna kikin munashpaykichi kastigarinkichi. Ñukaka chasna kashkaykichimanta mana uchayuchu kani. Kunanmanta pacha kankunata sakishpayni mana israel runakunatana yachachik risha.

⁷Chasna nishpan Pabloka chay tantarina wasimanta llukshishpan Yaya Diosta kasuk Tisio Justo shutiyupa wasinma rirka. Chay wasika tantarina wasi mayanpi karka. ⁸Chay israel runakunapa tantarinankuna wasipi kamachik Krispo shutiyu Jesukristuta kirirka tukuy wasinpi kawsakkunawa pakta. Chaymantapas achka Korintopi kawsakkuna Pabloka yachachishkanta uyashpankuna Jesukristuta kirishpankuna bawtisarirkakuna. ⁹Chaymanta

shuk tuta Yaya Jesuska muskuypishina rikurishpan Pablota rimarka:

Ama manchankichu. Katiylla ñukamanta yachachishpa. ¹⁰Ñukami kahuni kanwa. Nima pi kanta atipankachu nima imata ruranata. Kay llaktapika achka runakunami kiriwankakuna.

¹¹Chasna rimay tukushpan Pablota kipurirka shuk wata chawpita Korintopi chay llaktapi kawsak runakunata Yaya Diospa shiminta yachachinanpa.

¹²Chasna yachachihushpan chay Akaya allpapi shuk mushu apu yaykurka Galión shutiyu. Pay kamachik kashpan chaypi israel runakuna shuk yuyayllawa tantarirkakuna Pablota chay apupa puntanma pushanankunapa.

¹³Chasna pushashpankuna Pablota uchachishpa chay aputa rimarkakuna:

Kay runaka mana yachachinchu Moisespa killkashkan kamachishkata-shina. Runakunata riman chikanta Yaya Diosta kushichinankunapa.

¹⁴Chasna rimashpankuna Pablota ayinalla kahushpan apu Galionka chay israel runakunata rimarka:

Israel runakuna rikuychi, kay runaka shuk kamachishkata mana paktachima karka, atipaynima kastigachinata. Mana rikushkanichu nima imata rurashkanta atipanaynipa kastigachinata. Chayrayku mana munanichu ashwanta uyanata.

¹⁵Kankuna kay runata piñarinkichi kamachinaykichikunamanta yuyarishkaykichikunamantapas chikanta yachachihushkanrayku, chaymanta shuk runakunamanta rimanakunkichi. Chaykunapi ñukaka mana satirinayanichu, maykanmi ali, maykanmi mana alichu nishpa. Chasna kashpan kankunapuralla alichaychi.

¹⁶Chasna nishpan apu Galionka paykunata kamachinan wasimanta llukshichirka. ¹⁷Chaypina tukuy chay piñarik runakunaka chay tantarina wasipi kamachik Sostenesta apishpankuna apu

Galionpa rikushkanpi makarkakuna. Chasna makashkankunata rikushpanpas Galionka nima imatashina rikurka.

**Pablo kimsaynin kuti
Jesukristumanta yachachishpa
purirka**

¹⁸Chasna pasashpan Pablota ashwan punchakunata Korintopi kipurirka. Chaymanta kirik masinkunata rishara nishpan Prislawa Akilawa pakta llukshirka. Lanchapi uraykushpankuna Siria allpama rirkakuna. Manara llukshishpankuna Senkrea llaktapi Pablota Yaya Dioswa kwintashkanta paktachinanpa chukchanta rutuchirka. ¹⁹⁻²¹Efeso llaktapi paktashpankuna Pablota israel masinkunapa tantarinankuna wasima yaykuk rirka tantarishka israel masinkunawa kwintanapa. Paypa yachachishkanta uyashpankuna tapurkakuna paykunawa ashwan punchakunata kipurinanpa. Pablota mana munarkachu. Paykunata rishara nishpan rimarka:

Yaya Dios munashpanka kutikashka shamusha kankunata pasyanaynipa.

Chasna rimashkanwasha Pablota lanchapi uraykushpan Efesomanta llukshirka. Akilata Prislawa chay Efeso llaktapi sakirka. ²²Sesarea llaktapi paktashpan lanchamanta llukshishpan Jerusalemna rirka. Chay llaktapi kawsak kirikkunata saludak rirka. Paykunawa kwintashkanwasha Antiokia llaktama rirka. ²³Chaypi shuk punchakunalla kiparishkanwasha kutikashka llukshirka. Galasia Frigia allpakunata pasarka. Chayta pasahushpan shuk llaktapi shuk llaktapi purishpan chaypi kawsak kirikkunata Yaya Diospa shiminta yachachishpa sinchikuchirka.

**Apolos shutiyu runa Efeso llaktapi
yachachirka**

²⁴Chay uras shuk israel runa Alejandria llaktamanta Apolos shutiyu Efeso llaktapi

paktamurka. Alita rimak runa karka, chaymantapas Yaya Diospa shiminta alita yachak. ²⁵Payka alita yacharka imashnami Jesukristuta katishpa kawsananchi tiyan. Kushikushpa mana sampayashpa alita yachachirka runakunata Jesús Yaya Diospa Kachashkan Kishpichik kananta. Chasna alita Jesukristumanta yachashpanpas Juan yakuwa bawtisashkanllata riksirka. Mana yacharkarachu Yaya Diospa Espiritun ashwan ñukanchita aliyachinanmanta. ²⁶Apoloska mana manchashpachu israel masinkunapa tantarinankuna wasipi Yaya Diospa shiminta yachachinata kallariirka. Chasna yachachihushkanta uyashpankuna Prsilaka Akilawa payta wasinpi yaykuchishpankuna Jesusmanta ashwanta asirtachirkakuna manara uyashkantapas yachananpa. ²⁷Chaymanta Apoloska Akaya allpama chimpanayahushpan Jesukristuta kirikkuna payta sinchikuchishpa yanapar-kakuna. Akayapi kawsak kirikkunarayku shuk killkata rurashpankuna paywa kacharkakuna. Chay killkapi Akayapi kawsak kirikkunata tapurkakuna Apolosta alita yaykuchinankunapa. Apoloska Akaya allpapi paktashpan Yaya Dios payta ali yachachikta rurashkanrayku chaypi kawsak Jesukristuta kirikkunata achkata yanaparka. ²⁸Tukuy runakunapa rikushkanpi Apoloska Yaya Diospa shiminmanta rikuchishpan yachachirka Jesuska chapahushkaykichi Yaya Diospa Kachanan Kishpichikmi kan nishpa. Chasna tukuy chaypi kahuk yachachik israel masinkunata chunllayachirka. Manami nima imata atiparkakunachu payta ayninata.

**Pablo Efeso llaktapi Yaya Diospa
Espiritunmanta yachachirka**

19 ¹Apolos Korinto llaktapi kahushpan Pabloka urkukunata pasashpan Efeso llaktapi paktarka. Chay llaktapi Jesukristuta kirikkunata

tarirka. ²Chaypina chay kirikkunata tapurka:

¿Kirik tukushpaykichi Yaya Diospa Espiritunka kankunapi yaykushkachu?

Chasna tapushpan Pablota aynirka-kuna:

Mana. Yaya Diospa Espiritun tiyashkanta nima ima uras yachashkan-chichu.

³Chasna aynishpankuna Pabloka kuti tapurka:

¿Imashna yachachishpankunata kirishpa bawtisarirkankichi?

Paykunaka aynirkakuna:

Bawtisak Juanpa yachachishkanta kirishpanchi bawtisarirkanchi nishpa.

⁴Chaypina Pabloka paykunata rimarka:

Juanka bawtisarka runakunata uchankunata sakishkankunata rikuchi-nankunapa. Chaymantapas nirka: Ñuka yachachinata sakishkayniwasha ashwan ali yachachikta kiriychi, paymi Jesukristu kan nishpa.

⁵Pablo chasna yachachihushpan paykunaka Jesukristuta kirishpankuna mushumanta bawtisarirkakuna. ⁶Chasna bawtisarishkankunawasha Pabloka makinta umankunapi churashpan Yaya Diospa Espiritunka paykunapi yaykurka. Chasna yaykushpan paykunaka mana yachashkankuna shimikunata rimarka-kuna. Chaymantapas Yaya Dios yuyachishpan paypa munananta rimarkakuna. ⁷Chay bawtisarishka runakunaka chunka ishka karkakuna.

**Pablo ishka watata Efeso llaktapi
yachachirka**

⁸Chasna bawtisashkanwasha Pabloka kimsa killata israel masinkunapa tantarinankuna wasipi yachachirka. Mana nima pita manchashpa, alita asirtachishpa yachachirka imashnami Yaya Diospa ali kamachinanka kay

allpapi. ⁹Chasna Pablo yachachihushpan shukkunaka mana kasunata munashpankuna mana kirinayarkakunachu. Tukuy runakunapa puntanpi rimarkakuna Pablo Jesukristumanta yachachishkanka mana ali kananta. Chayrayku Pablo chay runakunamanta anchurishpan kirikkunata pushashpan Tirano shutiyupa yachachinan wasima yachachik rirka. ¹⁰Ishkay watata chayllapi yachachishpa kawsarka. Chasna yachachihushpan tukuy Asia allpapi kawsakkunaka Jesukristumanta yachachihushkanta uyarkakuna, israel runakuna, mana israel masinikunapas. ¹¹Yaya Dios Pablota yachayta kurka atun yachaywa manchariypa runakunata rurananpa. ¹²Chasna rurashpan shuk runakuna Pablopa churarinankunata apashpankuna unkushkakuna awapi churarkakuna. Chasna churashpankuna unkushkakunaka ampirirkakuna. Chaymanta supay yaykushka runakunamanta supaykunaka llukshirkakuna.

Jesusta kirishpalla supayta winsinchi

¹³Shuk israel runakuna llaktakunapi purishpa kawsakkuna tiyarka supaykunata llukshichik nishkankuna. Paykunamanta shukkuna Jesuspa shutinta rimashpa, supay yaykushka runakunamanta supaykunata kamachishpa llukshichinayarkakuna kasna: Chay Pablo yachachihushkan Jesuspa shutinpi kanta rimani llukshiy kay runamanta nishpa. ¹⁴Shuk chasna llukshichinayak runakunaka karkakuna israel *saserdotekunapa apu Esebapa kanchis wawankuna.

¹⁵Paykuna chasna rimahushkankunapi chay supayka aynirka:

Jesustaka riksinimi, Pablomantapas yachanimi pimi kan payka. Paykuna-

shina Yaya Diospa yachayninwa kankichimaka, kankunata kasuynimami. Kankunaka ¿pitaya kankichi ñukata kamachiwanaykichipaka?

¹⁶Chasna nishpan chay supay yaykushka runaka chay runakunapa awanpi saltashpan urmachirka. Tukuy paykunata makashpan winsirka. Chasna winsishpan chay runakunaka yanayarishka aychayu chay wasimanta llatan mititkurkakuna. ¹⁷Chaypi tukuy Efeso llaktapi kawsak israel runakuna, *griego runakunapas chayta uyashpankuna yapa mancharirkakuna. Chaymanta Jesukristu atun yachayyu kashkanta rimashpa payta kushichirkakuna.

¹⁸Chaypina Jesukristuta kirikkunaka tukuy runankunapa puntanpi ñawpa mana alita rurashkankunata rimarkakuna uchayu kani nishpa. ¹⁹Chasnallata achka puruhukunapas Jesukristuta kirishpankuna supaymanta yachachik killkankunata apamurkakuna tukuy runakuna rikushkankunapi rupachinankunapa. Chay rupachirishka killkakanapa chaninta yupashpankuna pichka chunka waranka kullkimanta rurarishka yapa chaniyu kullki tupu karka.

²⁰Chayta rikushpankuna ashwan ashwan runakunaka Yaya Dios yanapashpan paypa shiminwa shunkunkunapi sinchita waktay tukushpankuna kirirkakuna.

²¹Chaymanta Pabloka yuyarirka kutikashka Jerusalemna rinanpa. Manara Jerusalemna rihushpan munarka kuti Masedonia allpama, Akaya allpamapas pasyak rinata. Jerusalemna rishkanwasha yuyarirka *Roma llaktama rinanpa. Chay Roma llaktapipas yachachinayni tiyan nishpa yuyarirka Pabloka. ²²Chasna yuyarishpan Asia allpamanta manara llukshihushpan Pabloka Timoteota Erastowa kacharka, chay ishkay paywa

pakta purihukkunata puntapi Masedonia allpama rinankunapa. Pabloka masna punchakunata Asia allpapi kiparirka.

**Efeso llaktapi yanka dios warmi
Artemisata kushichikkuna
Pablokunata piñarirkakuna**

²³Chasna Pabloka payta yanapakkunawa Efeso llaktapi Jesukristumanta yachachihushpankuna shuk runakunaka yapa piñarirkakuna. ²⁴Shuk runa Demetrio shutiyu kallariirka piñarinata Pablokunata. Paymi chay yanka dios warmi *Artemisapa wasintashina uchilla wasistukunata kullkimanta rurapayan. Payshina tarawak masinkunawa pakta chay rurashkankunata rantichishpankuna achka kullkita apipayannahun. ²⁵Chay Demetrioka tukuy payshina kullkimanta chay wasistukunata rurak masinkunata tantachirka. Chaypi rimarka:

Wasistukunata rurak masinikuna, kankuna yachankichi chay Artemisa warmi diosninchipa wasintashina wasistukunata rurashpanchi chayta rantichishpa achka kullkita apinanchita. ²⁶Kunanka rikunkichi uyankichi Pablo yachachihushkanta kasna: Runa rurashka dioskuna, santokuna mana shutipa dioskunachu nishpa. Chasna yachachihun mana kay Efeso llaktallapichu, ashwan tukuy Asia allpapipas. Chayrayku achka runakunata kirichirka manana Artemisata atunyachinankunapa. ²⁷Pablo chasna yachachishpalla katishpanka tarawananchika tukurinkami. Chaymantapas runakuna manana munankakunachu chay warmi dios Artemisapa wasinta. Chay tukuy Asia allpapi, chaymanta tukuy mundupi kawsak runakuna chay atunyachirishka warmi diosninchi Artemisata manana valichinkakunachun.

²⁸Chasna Demetriopa rimashkanta uyashpankuna Pablokunata yapa piñarishpankuna sinchita kaparirkakuna:

¡Artemisaka ñukanchi Efeso runakunapa warmi diosninchimi! nishpa.

²⁹Tukuy chay llaktapi kahuk runakunapa yuyayninkunaka pantachirishka karka. Chaypina ishkay Masedoniamanta Pablowa pakta purihuk runakunata Gayota Aristarkotapas apirkakuna. Chasna apishpankuna aysashpa tantarinankuna wasima pusharkakuna uchachinankunapa.

³⁰Chasna pushashpankuna Pabloka chay wasipi yaykunayarka, chay piñarik runakunawa kwintanapa. Jesukristuta kirik masinkunaka mana munarkakunachu Pablo yaykunapa. ³¹Chaymantapas Asia allpapi shuk kamachik apukunapas Pablopa amigunkuna kashpankuna kamachinankunata payma kacharkakuna rimanankunapa chay runakuna tantarishkapi ama yaykuchun nishpa. ³²Chay tantarishka runakunaka musparishkashina shukta shukta yanka nishpa kaparirkakuna. Achka runakuna mana yacharkakunachu imaraykumi chasna tantarishkakuna.

³³Chaypina chay tantarishkapi kahuk israel runakunaka israel masinkuna Alejandrota akllashpankuna tankashpa tukuy runakunapa puntanpi churarkakuna runakunata rimanapa. Payta kwintashpankuna imaraykumi tantarishkakuna, Alejandroka puntama pasashpan makinwa rikuchirka chunlla tukunankunapa.

³⁴Runakunaka yachashpankuna Alejandropas israela kashkanta, mana payta kasunayarkakunachu. Chaypina ashwan sinchita ishkay urata parihu kaparirkakuna:

¡Artemisaka ñukanchi Efeso runakunapa warmi diosninchimi! nishpa.

³⁵Chasna kaparihukkunata uyashpan chay llaktapa apukunarayku killkak runaka chunllayachishpan rimarka:

Efesopi kawsak runa masinikuna, tukuy llaktakunamanta runakuna

yachanahun ñukanchi kay Efeso llaktapi kawsakkuna atun dios warmi Artemisapa wasinta kuyrakkuna kananchita. Chaymantapas yachanahun Artemisapa alman silumanta urmashkata kuyrakkuna kananchita. ³⁶Chayta yachashpaykichi amana kaparishpa kaychichu. Manara alita yuyarishpaykichika amara nima imata ruraychichu. ³⁷Kay pushamushkaykichi runakunaka mana shuwashkakunachu Artemisapa wasinmanta, nima Artemisamanta millaypata rimashkakunachu. ³⁸Demetriowa tarawakkunapas ima piñarina shimikuna tiyashpanka apukunama rinahuchun kwintashpa alichanankunapa. ³⁹Kankuna shuk imata ashwan tapunayashpaykichika chay atun tantarina tiyashkapi tapuychi alichanaykichipa. ⁴⁰Kunan musparishpa kaparishkaykichimanta apukunaka ñukanchita tapushpankunaka nima imata rimaypachu kanchi. Chasna kashpan ñukanchi kikin kastigarishunchi.

⁴¹Chasna rimashkanwasha chay aputa yanapak tukuy tantarishkakunata llukshichirka wasinkunama kutinankunapa.

Pablo kutikashka Masedonia Gresia allpakunama rirka

20 ¹Chasna chay kaparik runakuna wasinkunama kutishkankunawasha Pabloka kirikkunata kayarka yachachishpa sinchikuchinanpa. Chaymanta rishara nishpan sakimurka Masedonia allpama rinanpa. ²Masedoniapi paktashpan karan llaktakunapi pasyashpa rishpan chaypi kawsak kirikkunata Yaya Diospa shiminta yachachishpan sinchikuchirka. Chasna rishpan Pabloka Gresia allpama paktarka. ³Chay Gresia allpapi kimsa killata kiparirka. Chaymanta chimpanayarka Siria allpama. Chaypina lanchapi

rinan kahushkanpi yacharka shuk chiknik israel masinkuna chay lanchapi payta wañuchinata yuyarihushkankunata. Chayta yachashpan Pabloka mana lanchapi rirkachu. Chakillawana Masedonia allpamallatata pasyashpa kutirka. ⁴Chasna rishpan shuk kirik wawkikuna Pablowa pakta rirkakuna. Shuk karka Pirropa wawan Sópater, Berea llaktamanta. Shukkuna karkakuna Aristarko Segundowa Tesalónika llaktamanta. Shukkuna karkakuna Gayo Timoteowa Derbe llaktamanta. Chaymanta Asia allpamanta Tíkiko Trofimowa paywa pakta rirkakuna. ⁵Ñuka Lukaspas paywa pakta rirkani. Chay shuk wawkikunaka puntapi rishpankuna ñukanchita Troas llaktapi chaparkakuna. ⁶Pablo ñukapas chay mana punkirishka panta mikuna punchakunata Filipos llaktapi pasarkan-chi. Chay punchakunawasha lanchapi uraykushpanchi Filipos llaktamanta llukshirkanchi Troas llaktama chimpananchipa. Pichka punchamanta Troaspi paktarkan-chi. Chaypi kiparirkan-chi kanchis punchata.

Pablo Troas llaktapi shuk tuta pakarikta yachachirka

⁷Troaspi kashpanchi domingo puncha chishipi kirik masinchikunawa tantarirkan-chi Jesús ñukanchirayku wañushkanta yuyarishpa panta pakishpa mikunanchipa. Chasna tantarishkan-chipi Pabloka kirik masinchikunata yachachirka. Kayantina llukshinan kashpa chawpi tutakama yachachirka. ⁸Chay tantarishkan-chi awa kwartupi achka lamparinkunata sintichirkakuna. ⁹Chay wasipa ventananpi shuk musu Eutiko shutiyu tiyahurka. Pablo yapa unayta yachachihushpan chay musuta puñuyka apirka. Chasna puñushpan kimsaynin kawitu awamanta allpama

urmarka. Shukkunaka uraykushpankuna payta atarichinankunapa wañushkata tarirkakuna. ¹⁰Chaypi Pablopas uraykumurka. Kunkurishpan chay musuta apishpan ukllarirka. Chasna ukllarishpan chay kirikkunata rimarka:

Ama manchariychichu. Kay musuka kawsami kahu.

¹¹⁻¹²Chasna wañushka kawsarishkatana rikushpankuna chay runakunaka yapa kushikushpa sinchikurirkakuna. Kutikashka sikashpankuna Jesupa wañushkanta yuyarishpa panta pakishpa mikurkakuna. Mikushkankunawasha Pabloka tuta pakarikta rinan uraskama yachachirka. Yachachishkanwasha rishara nishpa llukshirkanchi. Chay musutaka kawsatana wasinma pusharkakuna.

**Pablo Troas llaktamanta
llukshishpan Mileto llaktama rirka**

¹³Manara Troas llaktamanta llukshishpanchi Pablowa kwintarkanchi Aso llaktapi tinkunakunanchipa. Pabloka chakiwa risha nishpan rirka. Ñukanchika lanchapi puntapi rirkanchi. Aso llaktapi paktashpanchi Pablota chaparkanchi paywa paktana lanchapi rinanchipa. ¹⁴Chaypi tinkunakushpanchi Pablota lanchapi uraykuchirkanchi. Chaymanta Mitilene llaktama chimpar-kanchi. ¹⁵Chaymanta kayantima lanchapillatata rishpanchi Kiyo isla mayanta pasarkanchi. Kayantima Samos islapi llutarirkanchi. Chaypi shuk tutata puñushkanchiwasha llukshishpanchi chay punchalla Mileto llaktapi paktarkanchi. ¹⁶Pablo utkalla Jerusalenpi paktanayashpan mana Efeso llaktama rinayarkachu. Asia allpata kuskata pasarkanchi mana chaypi unayananchipa. Pabloka yapa munarka *Pentekostés punchakunata Jerusalenpi pasanata.

**Pablo Efeso llaktamanta
kirikkunata sinchikuchik
wawkikunata yachachirka**

¹⁷Mileto llaktapi kashpanchi Pablo mana Efeso llaktama rinayarkachu. Chayrayku chay llaktamanta kirikkunata sinchikuchik wawkikunata kayachirka Mileto shamunankunapa. ¹⁸Chaypi paktamushpankuna Pabloka rimarka:

Wawkikuna, alita yachankichi imashnami kay Asia allpaykichipi shamushkayni punchamanta pacha kankunapi kawsashkani. ¹⁹Tukuy uras kankunawa kahushpayni Jesukristuta kasushpa kawsashkani. Nima ima uras chawpikichipi ñuka kikinta atunyachirishkanichu. Achka kuti runakuna mana alita rurahushkankunata rikushpayni llakirishpa wakarkani. Parisihushpayni-pas chikniwak israel masinikuna wañuchiwanayashpankunapas mana sakirkanchi Jesukristuta kasunata. ²⁰Tantarishkaykichipi, wasikichikunapi-pas tukuyta kankunata yachachirkani maykantami munankichi alita kawsanaykichipa. ²¹Chasna yachachishpayni israel masinikuna, mana israel masinikuna kashpaykichipas tukuy kankunata kunarkani karan shukta sapalla sapallata, millaypa rurashkaykichita sakishpaykichi Amunchi Jesukristuta kasunaykichipa nishpa. ²²Kunanka Yaya Diospa Espiritun kamachiwashkanrayku Jerusalenma rihuni. Mana yachanichu imashnami pasasha chaypi. ²³Kayllata chayani Yaya Diospa Espiritunka karan purihushkayni llaktapi rimawarka: Jerusalenpi kanta apinkakuna karselpi churanankunapa, chasnallatata achkata parisinayki tiyan nishpa. ²⁴Chasna kashpanpas mana manchachiwanahunchu. Wañuchiwashpankunapas mana imananchu. Amunchi

Jesuka kamachiwashka chay suma ali shimita Yaya Dios runakunata yapa yuyananta rimanaynipa runakunata. Chay kamachishkanta paktachinayni tiyan wañunayni punchakama.

²⁵Alita uyawaychi. Yachani tukuy kankuna, maykankunatami Yaya Diospa ali kamachinan kay allpapi ña kallarishtanmanta yachachishkani, kay allpapi mana kuti rikuwankichichu. ²⁶⁻²⁷Chasna kashpan ñuka kankunata tukuy Yaya Diospa munashkanta nima imata pakashpa alita yachachishkani. Kunanka shuk kankunamanta mana kasushpa wañushpanka ñukaka mana uchayuchu kani. ²⁸Chayrayku kankuna kikin alita kuyrarishpa kawsaychi. Chaymantapas Jesusta kirik masakichikunata alita kuyraychi. Yaya Diospa Espiritun kankunata churashka Jesukristuta kirik masakichikunata kuyranaykichipa. Yaya Dios paykunatapas llakichishpan paypa Wawan Jesusta sakirka wañunapa. Chasna Yaya Diosrayku yapa walik kashkankunata yuyarishpa, paykunata yachachishpa yanapashpa alita kuyraychi. ²⁹Yachani ñuka kankunata sakishkayniwashka mana alita yachachikkuna kankunapi paktamunankunata. Shuk puma obehata mikunapa shamuhukshina kankunapi paktankakuna kirikkunata llullachishpa Jesukristuta kirishkankunamanta anchuchinankunapa. ³⁰Kankuna kikin chawpikichimanta llullaysikikuna tiyanka, kankunata llullakunata yachachishpankuna munankakuna kirikkuna paykunatana kasankunapa. ³¹Chayrayku yuyaywa kawsaychi mana llullachirishka kanaykichipa. Ama kunkarinkichichu imashnami kimsa watata punchanti tutanti mana sakishpa karan kankunata wakashpa kunarkani.

³²Kunanka munashkayni wawkinkuna, Yaya Diospa makinpi sakishkayki-

chi, pay kankunata wakaychachun.

Yaya Dios paypa shiminta yuyachishpa kankunata yanapanka ashwanta ashwanta Jesukristuta kirishpa kawsanaykichipa, chaymantapas tukuy kankuna kishpichishkan runakunawa pakta Yaya Diospa suma kawsananpi paktanaykichipa. ³³Ñukaka kankunawa kahushpayni nima pipa kullkinta churarinantapas munarishkanichu.

³⁴Kankuna alita yachankichi ñuka kikinrayku makinawa tarawashkaynita, ñukawa purihukkunaraykupapas, imatapas munashkanchita rantinanchipa.

³⁵Chasna tarawashpa kawsashpayni kankunata alita rikuchishkani imashnami kankunapas sinchita tarawashpa kawsanaykichi tiyan mana tarawanata atipak runakunata yanapaykichipa. Jesukristupa kasna rimashkanta yuyarishpa kawsaychi: Ashwan kushilla kanchi shukkunata munashkankunata kushpanchi kuy tukunanchimanta.

³⁶Chasna rimashkanwasha Pablota tukuy chay kirikkunata sinchikuchik wawkikunawa pakta kunkurishpan Yaya Diosta mañarka. ³⁷Chasna mañashkanwasha tukuy wakashpankuna Pablota ukllarishpa muchashpa alilla rinki nishpa rimarkakuna. ³⁸Yapa llakirirkakuna, Pablo kay allpapi mana kuti rikuwankichichu nishpa rimashkanrayku. Chaymanta Pablakunawa pakta rirkakuna lanchakama.

Pablo Jerusalemna rirka

21 ¹Chasna Pablo ñuka Lukaspas chay wawkikunata sakishkanchiwasha lanchapi uraykushpanchi kuskata rirkanchi Kos shutiyu islama. Chaymanta kayantima rirkanchi Rodas shutiyu islama. Chaymanta llukshishpanchi Patara llaktapi paktarkanchi. ²Chaypi paktashpanchi tarirkanchi shuk

lancha Fenisia allpama rina kahukta. Chaypi uraykushpanchi rirkanchi.

³Chay lanchapi rihushpanchi Chipre shutiyu isлата lluki partita pasashpanchi Siria allpapi paktarkanchi. Chay lanchaka Tiro llaktapi imakunata sakinan kashpan chayma rirkanchi.

⁴Chaypi llutarishpanchi kanchis punchata kiparirkanchi imakunata sakihushpankuna. Chaypi kirik masinchikunata maskashpa tarishpanchi paykunawa pakta karkanchi. Chaypi kahushpanchi Yaya Diospa Espiritun chay kirikkunata Pablota parisinanta rikuchirka. Chayrayku paykunaka ama Jerusalemma riychu nishpa rimarkakuna. ⁵Chay kanchis puncha paktarishpan tukuy kirikkuna warminkunawa wawankunawa pakta llaktankunamanta llukshishpankuna ñukanchiwa rirkakuna atun yaku mar mayanpi tiyu kahushkapi. Chay tiyupi kunkurishpanchi Yaya Diosta mañarkanchi. ⁶Chasna mañashkanchiwasha rishara nishpa llakiywa sakinakushpanchi lanchapi uraykurkanchi rinanchipa. Chay wawkikunaka chaymantalla wasinkunama kutirkakuna.

⁷Tiro llaktamanta rishpanchi Tolemaida llaktapi paktarkanchi. Chay llaktapi Jesukristuta kirik wawkikunata shuk punchata pasyarkanchi. ⁸Chay kayantima llukshishpanchi Sesarea llaktapi paktarkanchi. Chaypi Yaya Diospa shiminta yachachik Felipepa wasinpi yaykurkanchi. Chay Felipeka ñawpa kanchis akllashkankunamanta *apostolkunata yanapak karka. ⁹Chay Felipeka chusku shipas wawayu karka. Paykunaka Yaya Diospa yachayninwa rimakkunami karkakuna. ¹⁰Chaypi achka punchakunata kahushkanchipi shuk Agabo shutiyu Judeamanta runa pasyanapa shamurka. Pay Yaya Diospa yachayninwa yachachik kashpan Yaya

Dioska payta kwintarka imashnami Pablota pasanka. ¹¹Chay Agaboka ñukanchima shamushpan Pablota sinturunata apishpan pay kikin makinkunata chakinkunatapas watarishpan rimarka:

Yaya Diospa Espiritunka kasnami nin: Jerusalemni kawsak israel masinkuna Pablota apishpankuna kasna watankakuna mana israel runakunata kunankunapana nishpa.

¹²Chasna rimashkanta uyashpanchi ñukanchi chay llaktapi Jesusta kirik wawkikunapas Pablota rimarkanchi:

Ama Jerusalemma rinkichu nishpa.

¹³Chasna rimashpanchipas Pablota aynirka:

¿Imaraykuta wakashpa llakiypi churawahunkichi? Mana watay tukunaynillapachu Jerusalemma risha, ashwan wañuchiy tukunaynipapas alicharishka kahuni, Jesukristuta katihushkaynirayku.

¹⁴Chasna rimashpanchipas mana kasunayashpan manana ashwanta rimarkanchinachu.

Yaya Diospa munashkanta rurachun nishpa sakirkanchi.

¹⁵Chay punchakunawasha alicharirkanchi Jerusalemma rinanchipa.

¹⁶Sesareamanta shuk kirik wawkikuna ñukanchiwa pakta rirkakuna Naasonpa wasinta riksichinankunapa, chaypi paktananchipa. Chay Naasonka Chipre islamanta runa karka, ñawpamanta pacha Jesukristuta kirik.

Pablo Jerusalemni kirikkunata kwintarka tukuy Yaya Dios yanapashpan rurashkanta

¹⁷Jerusalemni paktashpanchi chaypi Jesukristuta kirikkuna kushikushpa ñukanchita yaykuchirkakuna. ¹⁸Kayantima Pablota ñukanchiwa pakta *Santiagoma rirka. Chaypi tukuy

kirikkunata sinchikuchik wawkikunapas tantarirkakuna. ¹⁹Saludashkanwasha Pabloka tukuyta kwintarka chay ñukanchi mana israel runakunapa llaktanchikunapi Yaya Dios rurashkanta paypa yachachihushkanwa. ²⁰Pabloka chasna kwintahushkanta uyashpankuna Yaya Diosta kushikushpa agradesirkakuna. Chaymanta chaypi kahuk wawkikunaka Pablota rimarkakuna:

Rikuy wawkini, achka waranka israel runakuna kunanka Jesukristuta katihunchi. Chasna kashpanpas tukuy kirik israel masinchikuna Moisespa killkashkanta tukuy runakuna paktachinankuna tiyan nishpa yuyarinahun. ²¹Paykunaka rimashkaykita uyarkakuna, chay shuk allpakunapi chikan runakuna chawpipi kawsak israel masinchikunata rimashkaykita Moisespa killkashkan kamachishkata amana kasuychichu nishpa. Chasnallatata uyarkakuna kari wawankunapa ishpanan kara puntata manana pitinankunapa. Chaymanta uyarkakuna yaya rukunchi wañupa yachachishkankunata manana kasushpa kawsanankunapa. ²²Chasna kashpan ¿imatata rurankima? Shamushkaykitaka yachankakunami. ²³Nima imata kanta ruranankunapa kayta ruray: Ñukanchipi tiyan chusku runakuna, maykankunami Yaya Diosta shuk paktachina shimita rimashkakuna. ²⁴Chay chusku runakunawa tantarishpayki kamachirishka kashkata rurashpa alichariychi Yaya Diospa rikushkanpi alicharishka kanaykichipa. Paykunarayku obehata rantikriy wañuchishpankuna Yaya Diosrayku rupachinankunapa. Chaywasha chukchankunata rutuchiy rimashkankuna shimita paktachinankunapa. Chayta rurashpaykika tukuy israel masinchikuna yachankakuna kanmanta uyashkankuna shimika mana shutipa kananta. Chaymantapas yachankakuna

kanpas Moisés wañupa killkashkan kamachishkata paktachik kanaykita.

²⁵Mana israel runakuna Jesukristuta kirikkunarayku ñami killkashkanchi imashnami paykuna kawsanankuna tiyan kasna nishpa: Ama mikuychichu runakuna yanka dioskunata kushichinankunapa churashka aychakunata, nima sipirishpa wañushka animalkunata wiwakunata. Yawartapas ama upyaychichu, nima mikuychichu. Ama musayanakuychichu.

Pablota Yaya Diospa wasinpi apirkakuna wañuchinankunapa

²⁶Chay wawkikunapa rimashkankunata kasushpan Pabloka chay chusku runakunata pusharka maypimi kawsahurka. Chay kayantima kamachirishka kashkata rurashpa alicharirkakuna Yaya Diospa rikushkanpi alicharishka kanankunapa. Chaywasha Pabloka *Yaya Diospa wasinma yaykurka *saserdotekunata rimananpa kanchis punchamanta chay chusku runakunarayku karan shukrayku shuk obehata rupachishpa kunanta Yaya Diosta rimashkankunata paktachinankunapa. ²⁷Chay kanchis puncha ña tukurina kahushkapi Asiamanta israel runakuna Yaya Diospa wasin ukupi Pablo kahushkanta rikurkakuna. Chaypina mana alita Pablomanta rimashpa tukuy chaypi kahuk runakunata piñachirkakuna. Chasna Pablota piñarishpankuna apirkakuna. ²⁸Payta apishpankuna kaparirkakuna:

¡Israel runa masinikuna, ñukanchita yanapak shamuychi! Kay runaka tukuy partipi mana alitachu yachachishpa purihun. Ñukanchi israel runakunapa yuyayka manashi valinchu. Moisés wañupa killkashkanpas manashi valinchu. Kay Yaya Diospa wasinpas manashi valinchu payta mañanapa.

Chasna tukuy chaykunata mana valichishpan kunanka mana israel runakunata kay Yaya Diospa wasin ukuma pushamushpan mana alita rurashkanwa Yaya Diosta piñachihun nishpa.

²⁹Chasna rimarkakuna Pablota Efesomanta mana israel runa Trofimowa pakta llaktapi purihushkanta puntiru rikushkankunarayku. Chayrayku yanka yuyarirkakuna chay runata Yaya Diospa wasinpi yaykuchishkanta.

³⁰Chasna kaparishpankuna tukuy chay llaktapi kawsak runakuna kallpashpa Yaya Diospa wasinma shamurkakuna. Chaypina Pablota apishpankuna Yaya Diospa wasinmanta aysashpa llukshichirkakuna. Chaywasha punkunkunata tran taparkakuna.

Romano suntalukunapa komandanten Pablota kishpichirka

³¹Chay chiknik runakuna Pablota ña wañuchinayahushpankuna shuk *romano komandanteka uyarka, tukuy Jerusalenpi kawsak runakuna piñarishpankuna tantarishkankunata. ³²Chasna uyashpan chay komandanteka suntalukunata, kapitankunatapas tantachishpan kallpa rirka chay tantarishka runakunama. Chay komandante suntalukunawa pakta kallpamuhukta rikushpankuna runakunaka sakirkakuna Pablota makanata. ³³Chaymanta chay komandanteka paktashpan Pablota apichishpan kamachirka ishkay fierro kadenawa watanankunapa. Chaywasha piñarihuk runakunata Pablomanta tapurka:

¿Pitaya kay runaka? ¿Imatata rurashka? nishpa.

³⁴Chasna tapushpan chay tantarishka runakunaka shukta shukta kaparishpa rimarkakuna. Chasna kaparishpankuna chay komandanteka mana atiparkachu

alita asirtanata. Chayrayku suntalukunata kamachirka Pablota paykunapa wasinkunama apanankunapa. ³⁵⁻³⁶Chasna apahushpankuna suntalukunapa washanta achka runakuna kaparishpa katirkakuna:

¡Wañuchiychi! ¡Wañuchiychi! nishpa.

Chaymanta iskalunpi paktahushpankuna runakuna ña wañuchinayahushpankuna suntalukunaka Pablota markashpa aparkakuna.

Pabloka runakunapa puntanpi pay kikinmanta kwintarka

³⁷Suntalukunapa wasinkunama yaykuchinapa apahushpankuna Pablo *griego shimita rimak kashpan chay komandanteta rimarka:

Shuk shimita kanta rimanayani nishpa.

Pablo chasna rimashpan komandanteka payta tapurka:

¿Griego shimita rimanata yachankichu?

³⁸¿Manachu Egipto allpamanta runa kanki? ¿Manachu shuk uras ñukanchi *romano apukunata wañuchinayahushpa chusku waranka runakunata tantachishpayki pusharkanki chunlla chakishka allpama? ¿Manachu chay runa kanki?

³⁹Chaypina Pabloka aynirka:

Mana chay rimahushkayki runachu kani. Ñukaka israel runami kani. Silisia allpapi kahuk atun llakta Tarsomantami kani. Kanta tapuni shuk ratulla kachariway kay runakunata rimanaynipa.

⁴⁰Chasna tapushpan komandanteka rimarka:

Chasna kashpanka kwintay.

Chaypina Pabloka iskalunpi shayarishpan makinta rikuchirka runakuna chunllayanankunapa. Chunlla tukushpankuna Pabloka paykunapa kikin *hebreo shimipi rimarka:

22 ¹Yaya rukukuna, wawkikuna, rimay tukuhushkaynirayku aynishpa rimahushkaynita uyaychi.

²Chasna hebreo shiminkunapi rimahushkanta uyashpankuna ashwan chunllayarkakuna. Chaypina Pablola rimarka:

³Ñukaka israel masikichimi kani. Silisia allpapi kahuk Tarso llaktapi wawayarishkani. Kay Jerusalén llaktapi wiñashkani. Ali yachachik Gamaliel wañumanta alita yachakurkani tukuy yaya rukunchi wañukunapa kamachishkankunata paktachinata. Tukuy shunkuynimanta pacha Yaya Diosta kushichinayashpa chay kamachishka kashkata paktachikmi karkani, imashnami kankunaka kunankama kahunkichi. ⁴Ñawpa parisichipayarkani Jesukristuta kirikkunata wañuchichinaynikama. Mana imanapayarkachu kari kashpan warmi kashpanpas apishpayni watashpa aparkani karselpi churanankunapa. ^{5*}Saserdotekunapa atun apu, tukuy ñukanchita kamachik israel masinchi rukukunapas atipanahun chayta rimanata. Paykuna ñukata killkakunata kuwarkakuna kuk rinaynipa Damasko llaktapi kawsak israel masinchikunata. Chay killkakanapi killkarishka karka, ñuka Jesukristuta kirikkunata apishpayni Jerusalem pushamunaynipa apukuna kastigachinankunapa. Chay killkata apishpayni Damasko llaktama rirkani.

Pablo Jesusta kirishkanmanta kwintarka

⁶Pablola kwintashpalla katirka:

Chay Damasko llaktama rina ñampita rihushpayni ña chawpi puncha kahushkanpi, Damasko llaktata kuchuyahushkaynipi kunkaymanta silumanta ñukapi muyukta chuyahlla rikuriwarka.

⁷Chasna rikuchiwashpan allpama urmarkani. Chaypi shuk shimi rimawahukta uyarkani kasna nishkata: Saulo, Saulo, ¿imaraykuta chiknishpa

parisichiwahunki? ⁸Chasna rimashkanta uyashpayni tapurkani: ¿Pitaya kanki, Señor? Chasna tapushpayni ayniwarka: Nasaretmanta Jesusmi kani, maykantami chiknishpa parisichihunki nishpa. ⁹Ñukawa rihuk runakunaka chay chuyahlla rikurishkallata rikurkakuna. Chay rimawahuk shimitaka mana uyarkakunachu. ¹⁰Chasna Jesusmi kani nishpan ñukaka kuti tapurkani: ¿Imatata rurasha Yaya Jesús? Payka ayniwarka: Atariy. Damasko llaktama riy. Chaypimi yachanki imatami ruranki, shuk runami kanta rimanka nishpa. ¹¹Chay chuyahlla rikurishkaka ñawinita wiskuyachiwashpan ñukawa pakta rihuk runakunaka makinimanta apishpa Damasko llaktama pushawarkakuna.

¹²Chay llaktapi shuk runa Ananias shutiyu kawsapayarka. Payka Moisespa killkashkan Yaya Diospa kamachishkankunata alita paktachik karka. Tukuy chay llaktapi kawsak israel masinchikunaka paymanta alillata rimarkakuna.

¹³Chay Ananiaska paktashpan ñukata rimak shamuwarka: Wawkini Saulo, kunanka kutikashka atipanki rikunata nishpa. Chasna rimawashkanllawa kuti rikuk tukushpayni payta rikurkani.

¹⁴Chaypina payka rimawarka: Yayanchi Dios, maykantami yaya rukunchi wañukunapas kushichinahun, paymi kanta ñawpamanta pacha akllarka paypa munashkanta yachanaykipa. Chaymantapas kanta akllarka chay alillata rurak Wawanta rikunaykipa, pay kikin rimahushkanta uyanaykipa.

¹⁵Chay rikushkaykita uyashkaykita purihushpayki kwintanayki tiyan tukuy kay allpapi kawsak runakunata.

¹⁶Kunanka mana unayashpa atariy bawtisarik rinaykipa. Yaya Jesusta tapuy uchaykikunamanta llakichiy tukunaykipa nishpa.

**Pablo mana israel runakunata
yachachishkanmanta kwintarka**

¹⁷Pabloka kwintashpalla katirka:

Chaywasha Jerusalemta kutirkani.

Chaypi *Yaya Diospa wasinpi yaykushpayni Yaya Diosta mañarkani. Chasna mañahushpayni shuk muskuypishina Jesusta puntaynipi rikurkani. ¹⁸Payka rimawarka: Kay Jerusalemanta utkalla llukshiy. Kaypi kawsak runakunaka ñukamanta rimahushkaykita mana kirinkakunachu. ¹⁹Jesús chasna rimawashpan aynirkani: Yaya Jesús, paykunaka alita yachanahun, tantarinankuna wasikunapi yaykushpayni kanta kirikkunata apishpayni asutichishpa karselpi churachishkaynita.

²⁰Kanmanta yachachik Estebanta wañuchihushkankuna uras ñukapas chaypi kahurkani. Payta wañuchihushkankunata rikushpayni alimi nirkani. Chasnallatata chay wañuchihuk runakunapa awaniru churarinankunata llatanashkankunata wakaycharkani. ²¹Chaypina payka kutikashka rimawarka: Riylla. Ñukami kanta kachahuni karu llaktakunapi mana israel runakunama nishpa.

**Romano suntalukunapa
komandanten kuti Pablota
kishpichirka**

²²Chaykamalla tukuy israel runakuna Pablota kwintahushkanta alita uyarkakuna. Pay ñukanchi mana israel runakunamanta rimashpan tukuy runakuna kuti kaparirkakuna:

¡Wañuchiychi kay runata! ¡Mana alichu chasna runaka kawsananpa!

²³Kaparishpalla katishpankuna piñarishpa churarishkankunata chawsirkakuna, allpa pulbuta wicharkakuna.

²⁴Chasna rurahushkankunata rikushpan chay komandanteka suntalunkunata kamachirka Pablota wasinkuna ukuma yaykuchinankunapa. Chaywasha suntalun-

kunata kamachirka Pablota asutishpa rimachinankunapa imaraykumi chay runakunaka chasna kaparihunkuna nishpa. ²⁵Asutinankunapa ña watarishka kashpan Pablota chaypi kahuk suntalukunapa kapitanta tapurka:

¿Pita kankunata rimashka chasna asutiwanaykichipa kankunashina *romano runa kashpaynitata manara alita yachashpaykichi uchayuchu kani manachu nishpa?

²⁶Pablo chasna rimashpan chay suntalukunapa kapitanka chay ratu rimak rirka komandanteta:

¿Imaraykuta kay runata asutichinki? Payka romano kananta rikuchik killkayushi nishpa.

²⁷Chayta uyashpan chay komandanteka Pabloma rirka tapunanpa:

Rimaway, ¿shutipachu romano kanaykita rikuchik killkayu kanki?

Pabloka aynirka:

Ari, shutipami kani.

²⁸Chasna aynishpan chay komandanteka rimarka:

Ñuka romanoshina tukushkaynita rikuchik killkayu kanaynipa achka kullkita pagarkani.

Chasna komandanteka rimashpan Pablota kutikashka aynirka:

Ñukaka Tarso llaktapi wawayarishkaynimanta romano kanaynita rikuchik killkayu kani.

²⁹Chasna Pablo rimashpan asutinankunapa kamachishkan suntalukunaka chay ratulla anchurimurkakuna. Chay komandantepas Pablo romano kananta rikuchik killkayu kashkanta yachashpan sinchita mancharirka payta watashpa asutinankunapa kamachishkanrayku.

**Pablo tantaylla yuyarishpa kwintak
atun apukunapa puntanpi rimarka**

³⁰Chay *romano komandanteka alita yachanayarka imaraykumi israel

masinkuna Pablota wañuchinayahun-kuna nishpa. Chayrayku chay kayantima Pablota kadenawa watarishka kashkanmanta kacharichirka. Chaymanta israel runakunapa *saserdotenkunapa apunkunata kayachirka tukuy paykunawa pakta tantaylla yuyarishpa kwintak atun apukunawa tantarinankunapa. Chasna chay israel apukuna tantarishpankuna Pablota chay tantarishkama pushashpan puntankunapi shayachirka.

23 ¹Pablo chay tantaylla kwintak apukunata rikushpan rimarka:

Wawkikuna, ñukaka kunan punchakama Yaya Diospa rikushkanpi ali yuyaywa kahushkaynita musyani.

²Pablo chasna rimashpan Ananias shutiyu saserdotekunapa atun apu Pablota kuchunpi kahukkunata kamachirka:

Chay rimahukta shiminpi lapyaychi nishpa.

³Chayta uyashpan Pablota Ananiasta aynirka:

Kan kaypi kahunki rimanaykipa rurashkaynita alichu manachu nishpa Moisespa killkashkan kamachishkakunashina. Kunanka kanka chaykunata mana kasushpa kamachishkanki ñukata lapyawanankunapa. Yaya Diosmi kanta kastiganka millaypa yuyayyu llullachiy-siki.

⁴Pablota kuchunpi shayahukkunaka chasna rimashkanta uyashpankuna rimarkakuna:

¿Imashnataya chasna millaypata rimanki Yaya Diospa churashkan saserdotekunapa atun aputa?

⁵Chasna rimashpankuna Pablota aynirka:

Llakichiwaychi wawkikuna, mana yachashkanichu pay saserdotenchiku-

napa atun apu kananta. Yachaynima karka, mana chasna rimaynimachu karka. Yachani Yaya Diospa rimashkanka kasna nin: Ama millaypata rimankichichu apuykichita nishpa.

⁶Chay tantaylla kwintak atun apukunamanta shukkunaka *fariseokuna karkakuna, shukkunaka *saduseokuna. Fariseokunaka wañushkakuna kawsarinankunata kirik karkakuna. Saduseokunaka mana chaykunata kirikchu karkakuna. Pablo chay ish kay chikanta yuyarik kahushkakunata yachashpan tukuy uyanankunapa nishpa sinchita rimarka:

Wawkikuna, ñukaka fariseomi kani, yayaynipas fariseomi karka. Kunan wañushkakuna kawsarinankunata kirishkayniraykumi uchachiy tukuhuni.

⁷Pablo chasna rimashkanta uyashpankuna fariseokunaka saduseokunawa piñanakurkakuna. Manana shuk yuyayllawa kashpankuna ish kay muntun tukushpankuna rimanakurkakuna. ⁸Saduseokuna ninahun wañushkakunaka mana kawsarinankunata, chaymantapas *angelkunaka, almapas mana tiyananta. Fariseokunaka ninahun tukuy chaykuna tiyananta. ⁹Chasna mana shuk yuyayllawa kashpankuna ashwan sinchita rimanakurkakuna. Chasna rimanakushpankuna shuk fariseokuna Moisespa killkashkanta yachachikkuna atarishpankuna rimarkakuna:

Kay runapata mana tarinchichu nima shuk millaypa rurashkanta. Yaya Diospa Espiritunchari, mana kashpaka shuk angelchari payta rimashka, mana yachanchichu nishpa.

¹⁰Chasna paykunapura yapa piñanaku-hushpankuna chay komandanteka mancharka Pablota liki liki rurananku-

nata. Chayrayku suntalunkunata kamachirka chay runakunapa makinmanta kichushpankuna kuti wasinkuna ukuma pushanankunapa.

¹¹Chay kayanti tutapi Jesukristuka muskuypishina Pabloma shamushpan rimarka:

Pablo, ama manchariychu, ama llakiriychu, ashwan sinchikuy. Ñuka munani kay Jerusalemni ñukamanta rimashkaykishina kunan chay atun *Roma llaktapipas chasnallatata kwintanaykipa nishpa.

**Chiknik runakuna Pablota
wañuchinankunapa yuyarirkakuna**

¹²⁻¹³Kayantima chusku chunka ashwan israel runakuna tantarishpankuna yuyarirkakuna Pablota wañuchinankunapa. Yaya Dios ñukanchita kastigachun kay rimahushkanchita mana paktachishpanchi. Mana upyashunchichu, nima mikushunchichu Pablota wañuchinanchikama nishpa rimarkakuna. ¹⁴Chasna yuyarishpankuna chay runakunaka *saserdotekunapa apunkunama, kamachik israel masinkuna rukukunamapas rirkakuna. Chaypi paktashpankuna rimarkakuna:

Ñukanchika parihu yuyarishkanchi nima imata mikunanchipa, nima upyananchipa Pablota wañuchinanchikama nishpa. ¹⁵Kunanka kankuna tukuy tantaylla kwintak atun apukunanti komandanteta tapuychi kaya Pablota kankunama pushamunankunapa, ashwan alita yachanaykichipa paymanta nishpa. Ñukananchi pay ñampipi kahushpan manara kankunama paktamuhushpanra chawpillapi wañuchishunchi.

¹⁶Chasna rimashkankunata Pablota paninpa musu wawan uyashpan suntalukunapa wasinkunapi yaykushpan Pablota rimak rirka. ¹⁷Chasna rimash-

pan Pablota shuk kapitanta kayashpan rimarka:

Kay musupa shuk shimi tiyan. Komandantema pushay payta kwintanapa.

¹⁸Chasna chay kapitanka chay musuta komandantema pushashpan rimarka:

Chay apishkanchi Pablota kayawashpan rimawashka: Kay musuta pushay komandantema payta shuk shimita rimanapa nishpa.

¹⁹Chasna chay kapitan rimashpan komandanteka chay musuta makinmanta apishpan chay kwartu ukupi chaynikstuma pushashpan sapallanta tapurka:

¿Imatata kwintanayawanki? nishpa.

²⁰Chay musuka aynirka:

Shuk israel masinikuna kantashi tapunkakuna kaya Pablota atun apunchikunapa tantarinankuna wasima pushanaykipa, paymanta ashwan alita tapushpa yachanankunapa. ²¹Chay apunchikunapa tapunantaka ama kasunkichu. Chusku chunka ashwan runakunami payta wañuchinayashpa pakashpa chapankakuna ñampipi. Paykunaka parihu yuyarishkakuna mana mikunankunapa, nima upyanankunapa Pablota wañuchinankunakama nishpa. Kunanka chapahunkunami.

²²Chasna rimashpan komandanteka chay musuta rimarka:

Kunanka riylla. Nima pita kwintankichu ñukata tukuy chayta kwintawashkaykita nishpa.

Pablota apu Felixma pusharkakuna

²³Chaypina komandanteka ishkey kapitankunata kayashpan kamachirka:

Alichariychi Sesarea llaktama rinaykichipa. Ishkey pachak suntalukuna chakiwa, kanchis chunka suntalukuna kaballupi, chaymanta ishkey pachak suntalukuna lansakunawa rinankunapa alicharinahuchun iskun ura tutapi

Sesarea llaktama rinaykichipa. ²⁴Chaymantapas kaballukunata alichaychi Pablota chay awapi rinanpa, alita apu *Felixpa puntanpi paktananpa.

²⁵Chaymanta chay komandanteka shuk kartata killkarka kasna nishpa:

²⁶Munashkayni atun apu Felix, ñuka Klaudio Lisias kanta saludani. ²⁷Kay kachahushkayni runa Pablota israel masinkunaka chiknishpankuna yanka wañuchinayahunkuna. *Romano runa kananta yachashpayni suntaluynikunawa rirkani payta kishpichinaynipa. ²⁸Yachanaynipa imaraykuta chasna wañuchinayahunkuna nishpa payta israel runakunapa tantaylla kwintak atun apunkunama pusharkani. ²⁹Chaypi uyarkani Moisespa killkashkanta mana kasushkanrayku payta uchachishkankunata, maykanmantami paykuna kikin mana shuk yuyayllawachu kashkakuna. Mana yachashkanichu nima shuk mana alita rurashkanta pay wañuchiy tukunanpa, nima karselpi yaykunanpa. ³⁰Uyashpayni israel masinkuna tukuy parihu yuyarishkankunata Pablota wañuchinankunapa utkalla payta kanma kachahuni. Chay uchachik runakunata rimashkani kanpi alichak rinankunapa. Chayllami kashka killkashkaynika.

³¹Chay suntalukunaka komandantepa kamachishkanta kasushpa Pablota tutapi pusharkakuna. Rihushkankunapi puntiru Antípatris llaktapi paktarkakuna. ³²Kayantima chay chakiwa rihuk suntalukunaka wasinkunama kutirkakuna. Chay kaballupi rihuk suntalukunallana Pablota pusharkakuna.

³³Sesarea llaktapi paktashpankuna chay apu Felixta killkata kurkakuna. Chaymantapas Pablota paypa makinpi sakirkakuna. ³⁴Chay killkata leyishkanwasha chay apuka Pablota tapurka:

¿Maykan allpamantata kanki?

Pablota aynirka:

Silisia allpamantami kani nishpa.

Silisiamanta kashkanta yachashpan rimarka:

³⁵Kanta uchachihuk runakuna shamushpankuna kanmanta uyasha.

Chasna rimashpan suntalukunata kamachirka Pablota apu *Herodes wañupa atun wasinpi tapashpa kuyranankunapa.

Pablo apu Felixpa puntanpi rimarka

24 ¹Pichka punchawasha israel *saserdotekunapa atun apu Ananias shuk kamachik israel rukukunawa *romanokunapa kamachishkankunata alita riksik Tértulo shutiyuta pushashpa Jerusalemanta Sesareama rirkakuna, apu *Felixpa puntanpi Pablota alita uchachishunchi nishpa yuyarishpankuna. ²Chaypina Pablota taparishka kashkanmanta pushamushpankuna chay alita rimanata yachak Tértulo kallarirka rimanata chay aputa kasna nishpa:

Apu Felix, kanta agradesinchi alita kawsashkanchirayku. Kan yachaykiwa kamachishkaykirayku mana nima ima llakiyta pasashkanchichu, kushilla kawsashkanchi llaktanchikunapi. ³Tukuy parti chasna kushilla kawsanchi, achkata yanapashkaykirayku. Kunan kanta atunta agradesinchi. ⁴Kunanka mana yapa munanichu kanta unayachinata, shuk ratulla uyaway kay runamanta rimanayahushkaynita. ⁵Kay runata tarishkakuna tukuy partipi yanka llullashpa shuk mushu yuyaykunata yachachihushkanwa israel masinkunata piñachishpa purihushkanta. Shukkunaka payta kasushpa ñawpa yaya rukunkuna wañupa rimashkankunata manana munanahunchu. Chaymanta Nasaretmanta Jesús wañuta kirikkunapa

kamachik apumi kan. ⁶Kunan shuk mana israel runakunata *Yaya Diospa wasinpi yaykuchishpan uchata rurashka. Chayrayku payta apirkakuna kastigachinankunapa. ⁷Chasna kastiganayahushkankunapi chay Lisias shutiyu komandante shamushpan Pablota makinkunamanta tankashpa kichurka. ⁸Chaymanta rimarka romano apupi alichak rinaykichi tiyan nishpa. Kunanka kan kikin Pablota tapuy alita yachanaykipa tukuy rimashkanchika shutipa kananta.

⁹Tértulo chasna rimashkanwasha tukuy chaypi kahuk israel runakuna kayka shutipatami rimashka nishpa rimarkakuna.

¹⁰Chaymanta chay apuka Pablota makinwa rikuchirka rimanampa. Chaypina Pablota rimarka:

Apu Felix, kay allpanchipi kanka ña achka watakunata apu kashpayki mana manchashpachu puntaykipi rurashkaynikunamanta rimanayani. ¹¹Runakunata alita tapushpayki yachanki chunka ishkay punchami kahun Jerusalenpi Yaya Diosta mañanaynipa paktashkaynika. ¹²Manami nima pipas ñukata tariwashkachu nima shuk runawa piñanakuhushkaynita. Nima Yaya Diospa wasinpi, nima ñukanchi israel runakunapa tantarinanchi wasikunapi, nima kanchapipas nima piwa piñanakushpachu kwintarkani. Chasna rurashkaynita nima pi rikuwarkachu. ¹³Kay runakunata nima shuk millaypata rurashkaynita rikushpankuna yanka chasna rimahunkuna. ¹⁴Shuk parti ñukamanta kwintashkankuna shimika shutipami kan. Nasaretmanta Jesukristupa yachachishkanta kirik kani. Chayta kirinanchipa mana alichu ninahun. Chasna rimashpankunapas chay Jesukristupa yachachishkanta kirishpayni yaya rukunchi wañukunapa kirishkankuna Yaya Diosllatami kushichishpa kawsani. Tukuy Moisespa killkashkanta, ñawpa

Yaya Diospa yachayninwa shuk yachachikunapa killkashkantapas kirishpa kawsani. ¹⁵Kay puntaykipi ñukamanta rimak runakunashinallatata ñukapas kirini, alita rurak, mana alita rurak runakunaka wañushkankunawasha kuti kawsarinankunata. ¹⁶Chayrayku tukuy atipashkaynita rurani Yaya Diospa rikushkanpi, runa masinikunapa rikushkankunapipas ali yuyaywa, mana uchata rurashpa kawsanaynipa.

¹⁷Kunan achka watata karu llaktakunama purishkayniwasha Jerusalemna kutimurkani. Shuk llaktakunapi kawsakunapa kuwashkankuna kullkinkunata Jerusalenpi mana imayu kawsak runakunata kunaynipa shamurkani. Chaymanta shuk wiwakunata wañuchishpa Yaya Diosrayku rupachichinayashkani. ¹⁸⁻¹⁹Chayta ruranaynipa kamachirishka kashkata rurashpa alicharirkani Yaya Diospa rikushkanpi alicharishka kanaynipa. Chaymanta Yaya Diospa wasinpi yaykurkani. Chaypi kahushpayni nima maykan runakunata tantachishpa piñachishkanchu. Chaypi Asiamanta israel masinikuna tinkuwarkakuna. Chay tinkuwak runakunaka ñukamanta mana alita rimanayashpankunaka paykuna kikin puntaykipi rimak shamunankuna tiyan. ²⁰Mana kaypi kahushpankunaka kunan kaypi kahukkunaka rimawanahuchun ima millaypatachari rurahushkaynita tariwashkaku, tantaylla yuyarishpa kwintak atun apunchikunapa puntanpi kahushpayni. ²¹Chay apukunapa tantarishkankunapi kahushpayni sinchita rimarkani: Wañushkaku kawsarinankunata kirishkayniraykumi uchachiy tukuhuni nishpa. Chayllata rimarkani. Chasna rimashkaynimantalla atipawanahun uchachinata.

²²Chasna Pablo rimashpan apu Felixka mana ashwanta uyanayarkachu.

Jesukristupa yachachishkanta alita riksirka. Chayrayku chay uchachik israel runakunata nirka:

Komandante Lisias shamushpan alita alichashunchi nishpa.

²³Chasna nishpan chay apu Felixka shuk kapitanta kamachirka:

Pablota kuti karselpi churashpayki ama watankinachu. Chaymantapas amigunkuna shamushpankunaka Pablota maykan munashkanta kunahu-chun ama arkankichu nishpa.

Felix warminti Pabloa rimashkanta uyarkakuna

²⁴Shuk punchakuna pasashkanwasha *Felixka warmin Drusilawa rirka pasyanankunapa. Chay Drusilaka israel warmimi karka. Chay wasipi paktashpankuna Pablota kayachirkakuna Jesukristuta kirinamanta rimahukta uyanankunapa. Shamushpan yachachihuskanta uyarkakuna. ²⁵Pabloka yachachirka mana paykuna kikin munashkanta rurashpa kawsanankunapa, ashwan Yaya Diospa munashkantashina alita rurashpa kawsanankunapa. Chaymantapas yachachirka wañushkan-chiwasha Yaya Dios rurashkanchikunamanta tapushpan tukuy mana alita rurak runakunataka kastigananta.

Chasna uyashpan Felixka mancharishpa rimarka:

Chaylla kachun. Shuk puncha atipashpayni kuti kayachishkayki ashwanta yachachiwanaykipa nishpa.

²⁶Chayta rimarka, kullkita pagawashpan kacharisha nishpa yuyarishpan. Chasna kashpan achka kuti Pablota kayachirka paywa kwintanapa.

²⁷Chasna Pabloka Sesareapi ishkay watata taparishka kawsarka. Chay Felixka ishkay watawasha apu kashkanmanta llukshinan kashpan Pablota sakirka taparishkata israel runakunata

kushichinapa. Payranti Porsio *Festo shutiyu yaykurka apu kananpa.

Pablo apu Festopa puntanpi rimarka

25 ¹*Festoka *Roma llaktamanta Sesarea llaktapi paktashpan yaykurka mushu apu kananpa. Kimsa puncha apu tukushkanwasha Jerusalem rirka. ²⁻³Chasna Jerusalem kahuhsanpa *saserdotekunapa apunkuna shuk israel masinkuna kamachikkunanti Pablomanta yanka llullashpa uchachinankunapa payma rirkakuna. Chaypi paykunaka apu Festota tapurkakuna Pablota Sesareamanta chay Jerusalem kachananpa. Yuyarirkakuna chawpi ñampipi pakashpa chapashpanchi Pablota wañuchishunchi nishpa. ⁴Chasna tapushpankuna Festoka aynirka:

Pabloka Sesareapi taparishka kiparinka. Ñukapas ñallami chayma kutisha. ⁵Chay runa shutipa millaypata rurashka kashpanka aklashkaykichi apu masikichita kachaychi ñukawa pakta Sesareama rinankunapa. Chaypi pay mana alita rurashkanta rimanahuchun.

⁶Payka Jerusalem pusak puncha ashwanta unayarka. Chaymanta Sesarea llaktama kutirka. Kayantima Sesareapi paktashpan Pablota uchachik apukunawa tantarirka. Kamachinan tiyarinanpi tiyarishpan Pablota apak rinankunapa kacharka. ⁷Pablo chayra yaykuhushpan Jerusalemanta shamushka israel masinkunaka payta muyukta kayllayamurkakuna. Chasna muyukta shayarishpankuna llullashpa sinchita uchachirkakuna. Chasna kashpanpas mana atiparkakunachu rikuchinata rimashkankunaka shutipa kashkanta.

⁸Chasna rimashpankuna Pabloka rimarka:

Mana shutipachu. Ñukaka mana millaypata rurashkanichu. Nima imapi mana kasushkanichu ñukanchi israel

runakunapa killkanchikunapi kamachishkakunata. *Yaya Diospa wasinpi mana millaypata rurashkanichu Yaya Diosta piñachishpa. Chaymanta pas *romano tukuymanta atun apumanta mana piñarishpa millaypata rimashkanichu.

⁹Festoka israel runakuna alita rikuwanahuchun nishpa yuyarishpan Pablota tapurka:

¿Jerusalenma rinayankichu chaypi kanwa alichanaynipa imatami rimahun-kuna kanmanta?

¹⁰Festo chasna tapushpan Pablota aynirka:

Mana. Kan alita yachanki, israel masinikunata nima ima millaypata rurashkanichu. Kunanka kan romano tukuymanta atun apupa churashkanpa puntaykipi shayahuni, maypimi alichananchi tiyan, mana Jerusalenpichu. ¹¹Ñuka millaypata rurashkaynita tarishpaykichika wañuchiwaychi, wañunata mana manchanichu. Paykunapa rimashkankuna mana shutipa kashpanka nima pi atipawanchu makinkunapi sakinata. Chayrayku romano tukuymanta atun apu ñukawa alichachun.

¹²Chasna nishpan apu Festoka paywa pakta yuyarik runankunawa kwintashkankunawasha aynirka:

Romano tukuymanta atun apuma rinata munashpaykika payma kanta kachasha kanwa alichanampa nishpa.

Festoka atun apu Agripa Pablomanta kwintarka

¹³Mana achka puncha pasashkanwasha apu *Agripaka panin Bernisewa Sesareama shamurkakuna apu *Festota pasyanankunapa. ¹⁴Apu Agripa achka punchakunata chaypi kahushpan Festoka payta Pablomanta kwintarka:

Kaypi kahun shuk apirishka runa Pablo shutiyu. *Felixka mana alichanata atipashpan apu kananmanta llukshihush-

pan payta makinipi sakirka. ¹⁵Jerusalenma rishpayni israel runakunapa *saserdotenkunapa apunkuna, paykunata kamachik israel masin rukukunanti mana alita rurashkanta ñukama rimak shamurkakuna. Chay Pablota wañuchiy nishpankuna rimawarkakuna. ¹⁶Chasna nishpa shamushpankuna ñukaka rimarkani: Ñukanchi *romano apukuna mana nima pita kastigachinchichu, manara alita yachashpanchi shutipa mana alita rurashkanta. Uchachihushka runawa payta uchachihukkunawa ñawipura apupa puntanpi shamushpa alichanchi nishpa israel runakunata rimashkani. ¹⁷Chasna rimashpayni chay uchachihukkunaka ñukawa pakta Jerusalenmanta kayma shamushpanchi kayantimalla alichanaynipa tiyarinapi tiyarishpayni Pablota kayachirkani ñawinpi rimanankunapa. ¹⁸Ñuka yuyarishkani atun millaypatachari rurashka nishpa. Mana chasnachu kashka. Chay uchachikkunaka nima imata kastigaypatachu rimarkakuna. ¹⁹Ashwan mana karkakunachu shuk yuyayllawa paykunapa shuk kirinankunamanta. Chaymantapas Jesús shutiyu runamanta kwintarkakuna. Israel runakuna ninahun Jesuska wañushkami. Pablota nin Jesuska kawsahumi. Chayraykullami Pablota uchachishkakuna. ²⁰Chasna mana yachashpayni imatami rurasha nishpa Pablota tapurkani: ¿Jerusalenma rinayankichu paykuna kanwa alichanankunapa? nishpa. ²¹Chasna tapushpayni niwarka: Romano tukuymanta atun apu Augusto alichachun nishpa. Chasna nishpan ñukaka romano tukuymanta atun apu Augustoma kachanaynikama taparishkallata sakirkani.

²²Chasna kwintashkanta uyashpan Agripaka Festota nirka:

Ñukapas chay runapa rimashkanta uyanayani nishpa.

Festoka aynirka:

Kayami payta uyanki nishpa.

**Pabloka atun apu Agripapa
puntanpi kwintarka**

²³Kayantima *Agripaka panin Bernisewa suma churarishkakuna apu *Festopa kamachinan wasima rirkakuna, suntalupa apunkunanti, chay llaktapa apunkunawa pakta. Chaypi apu Festoka runankunata kacharka Pablota apak rinankunapa. ²⁴Pablota puntapi churashpankuna Festoka rimarka:

Atun apu Agripa, tukuy ñukanchiwa pakta kahukkunapas, rikuychi kay runata. Jerusalenpi kawsak israel masinkuna, kay llaktapi kawsak israel masinkunapas yapakta piñarishpankuna wañuchiychi kay runata nishpa kaparirkakuna. ²⁵Ñukaka mana tarishkanichu nima imata mana alita rurashkanta payta wañuchichinaynipa. Chasna kashpanpas pay munan *romano tukuymanta atun apunchi Augustoma alichak rinata. Chayraykumi payta chayma kachasha nirkani. ²⁶Kunanka mana yachanichu imatami kay runamanta killkasha *Roma llaktapi kawsak tukuymanta atun apunchirayku. Chayrayku apu Agripa, puntaykipi kay runata apamushkani. Kan alita tapushpayki ima millaypatata rurashka nishpa yachasha imatami killkanayni tiyan. ²⁷Mana alichu kan shuk apirishka runata kachanaynipa, mana rimashpa imamantami payta uchachinahun nishpa.

**Pabloka pay kikinmanta apu
Agripata rimarka**

26 ¹Chaypina apu *Agripaka rimarka Pablota:

Kunanka kan kikin rimay rurashkaykimanta nishpa.

Chaypina Pabloka makinta alsashpan rimarka:

²Atun apu Agripa, yapa kushillami kani puntaykipi rimashpa alichanaynipa israel masinikuna ñukata uchachiwash-

kankunamanta. ³Kan alita yachanki imashnami ñukanchi israel runakuna ñawpamanta pacha kawsapayanchi, chaymantapas maykanmantami mana shuk yuyayllawachu kanchi. Chayrayku kunan rimahushkaynita ali yuyaywa uyaway.

⁴Ñuka wawamanta pacha Tarso llaktapi, chasnallatata Jerusalenpipas musumanta pacha kawsashkaynita tukuy runa masinikuna alita yachanahun. ⁵Paykuna munashpankunaka tukuyta kwintanahuma ñuka *fariseo kashkaynita, tukuy ñukanchi israel runakunamanta Moisespa killkashkan kamachishkakunata ashwan alita paktachikkunamanta. ⁶Yaya Dios ñawpa yaya rukunchi wañukunata rimashkanta kirishkaynirayku kunan ñukaka tapuy tukuhuni. Yaya Dioska rimarka tukuy wañushkakuna kuti kawsarinankunata. ⁷Tukuy ñukanchi chunka ishka ayllukunamanta mirashka israel runakuna chasnallatata chapahunchi rikunata, Yaya Diospa rimashkantashina wañushkakuna kuti kawsarinankunata. Chayrayku Yaya Diosta kushichinchi punchanti tutanti. Apu Agripa, ñukapas chayta kirishpa kawsahushpayni kunanka chaymanta israel masinikunaka uchachiwannahun. ⁸¿Imaraykuta mana kirinkichichu Yaya Dios wañushkakunata kuti kawsachinanta?

**Pablo Jesukristuta kirik
tukushkanmanta kwintarka**

⁹Ñawpa ñukapas yuyaripayarkani ali kananta Nasaretmanta Jesusta kirikkunata parisichinaynipa. ¹⁰Chayrayku Jerusalenpi Jesusta kirikkunata parisichirkani. Chaymanta *saserdotenchikunapa apunkuna arí nishpa killkashkankunata rikuchishpayni achka Jesukristuta kirikkunata karselpi churachirkani. Chaymantapas kirikku-

nata wañuchihushpankuna alimi nirkani. ¹¹Tukuy ñukanchi israel runakunapa tantarinanchi wasikunapi yaykushpayni achka kuti chay kirikkunata asutichirkani Jesukristuta mana kirishanachu nishpa rimanankunapa. Paykunata yapa sinchita piñarishpayni karu llaktakunamapas rirkani asutichishpa parisichinaynipa.

¹²Shuk puncha Jesukristuta kirikkunata kastigachisha nishpayni rihurkani Damasko llaktama. Rirkani saserdotenchikunapa apunkunapa killkashkankunawa, ali kan Jesukristuta kirikkunata apishpan kastigachinanpa nishpa.

¹³Atun apu *Agripa, rihushkaynipi chawpi ñampipi chawpi puncha intimanta pasa punchahlla ilampashina silumanta ñukanchipi muyukta rikurirka. ¹⁴Chasna rikurishpan tukuy mancharishpa allpama urmarkanchi. Chaypi shuk shimita, kikin *hebreo shiminipi rimahukta uyarkani: Saulo, Saulo, ¿imaraykuta parisichiwahunki? Jesukristuta kirikkunata parisichisha nishpaykika kan kikinmi parisinki. Imashnami tarawak wakraka piñarishpan puntayachishka kaspita patyashpan pay kikinta nanachin, chasnallatata kanpas parisichiy tukunki nishpa rimawarka.

¹⁵Chasna nishkanta uyashpayni tapurkani: ¿Pitaya kanki, Señor? nishpa. Chaypina ayniwarka: Ñukami kani Jesús, maykantami parisichihunki nishpa. ¹⁶Kunanka atariy. Kanta rikurishkani ñukapa kamachinayni kanaykipa. Kunan ñukata rikuwashkaykimanta kwintashpa purikmi tukunki. ¹⁷⁻¹⁸Kanta tukuy partima kachashkayki ñukamanta yachachinaykipa. Chasna rurashpayni kanta israel masikikunapa makinkunamanta, mana israel runakunapa makinkunamantapas kishpichisha mana wañuchinankunapa. Runakunata

ñukamanta yachachinayki tiyan paykuna amsapishina kawsashkankunamanta llukshinankunapa, Yaya Diospa kamachishkankuna tukunankunapana. Paykunata yachachinayki tiyan paykunapas ñukata kirinankunapa. Chasna kirishpankuna uchata rurashkankunamanta llakichiy tukunkakuna, chaymantapas tukuy Yaya Diospa aliyachishkan runankunawa pakta wiñaypayku paywa pakta kawsankakuna nishpa.

¹⁹Chayrayku atun apu Agripa, chasna uyashpayni Yaya Jesús chay silumanta rimawashkanta mana killashpachu kasurkani. ²⁰Puntiru Damasko llaktapi, chaymanta Jerusalenpi, tukuy Judea allpapipas, israel masinikunata, mana israel runakunatapas kwintashpa yachachirkani: Uchata ruranata sakishpaykichi Yaya Diosta kasushpa, alitana rurashpa kawsaychi. Chasna rurashpaykichimi mushu yuyayyu tukushkaykichita rikuchinkichi nishpa yachachirkani. ²¹Chasna yachachihushkaynirayku israel masinikunaka ñukata *Yaya Diospa wasinpi tariwashpankuna apiwarkakuna wañuchishunchi nishpa. ²²Chasna kashpantata Yaya Dios yanapawashkanrayku kunankama katihuni tukuy runakunata kwintashpa. Apukunata, mana apukunatapas yachachihuni Moisespa killkashkanta, chaymanta Yaya Diospa yachayninwa shuk yachachikkunapa killkashkankunata, imatami Yaya Dios ruranka nishpa. ²³Paykuna ñawpa killkarkakuna Yaya Diospa Kachanan Kishpichik parisishpa wañunanta, chaymanta wañushkanwasha tukuy wañushkakunamanta pay puntiru kawsarinanta. Chaymanta payka ñukanchi israel runakunata, mana israel runakunatapas yachachinan tiyan imashnami amsapishina kawsashkanchimanta kishpichiy

tukushunchi nishpa. Chayllatamata
ñukapas yachachini.

**Pablo munarka Agripa Jesukristuta
kirik tukunanpa**

²⁴Pablo chasna rimashpan apu
*Festoka sinchita rimarka:
Pablo, musparihunkimi. Yapa killkata
yachakushpayki chasna muspa
tukuhunki.

²⁵Chaypi Pabloka ali yuyaywa
aynirka:
Atun kamachik Festo, mana muspachu
kani. Alita yuyarishpaynimi rimashkani
shutipa kashkata. ²⁶Atun apu *Agripaka
tukuy chaykunata alita yachan, chayray-
kumi paypa puntanpi mana manchashpa-
chu rimahuni. Tukuy Jesukristumanta
yachashkaynita payka ña uyarka. Mana
pakallachu Jesusta wañuchirkakuna. ²⁷Apu
Agripa, ¿Yaya Diospa yachayninwa ñawpa
yachachikkunapa killkashkankunata
kirinkichu? Yachani paykunata kirinaykita
nishpa rimarka Pabloka.

²⁸Chasna Pablo tapushpan atun apu
Agripaka aynirka:
Astalla pishin yachachiwashpayki
ñukapas Jesukristuta kirik tukunaynirka.
²⁹Agripa chasna nishpan Pabloka
aynirka:

Achkata mana achkata yachachish-
paynipas mana imananchu. Yaya Diosta
mañani, kan, tukuy kaypi uyawahukku-
napas Jesukristuta kirik tukunaykichipa
ñukashina. Chasna kashpanpas mana
munanichu kankuna ñukashina
kadenawa watarishka kanaykichipa.

³⁰Pablo chasna rimashkanwasha atun
apu Agripaka panin Bernisewa pakta, apu
Festopas, tukuy chaypi tiyahukunapas
atarishpankuna llukshirkakuna. ³¹Kanchapi
paykunapura kwintarkakuna:

Kay runaka nima imata rurashkachu
wañuchichinanchipa, nima watarishka
kananpa.

³²Chasna nishpankuna Agripaka
Festota rimarka:

Kay runata kacharinchima karka,
mana *romano tukuyamanta atun apuma
rinata tapumachu karka nishpa.

**Pablota Roma llaktama
kacharkakuna**

27 ¹Ña apu *Festo Pablota
lanchapi Italia allpapi kahuk
*Roma llaktama kachanata munashpan
chay shuk apirishkakunanti kapitan
Juliota kurka. Chay kapitanka *romano
tukuyamanta atun apupa shuk muntun
suntalukunata kamachikmi karka. Ñuka
Lukas pas paykunawa pakta rirkani
Pablota yanapanaynirka.

²Chaypi Tesalónika llaktamanta
Aristarko ñukanchiwa parihu rirka.
Tesalónika llaktaka Masedonia
allpapi kan. Chasna ñukanchi
Adramitio llaktamanta lanchapi
uraykurkanchi. Chay lanchaka Asia
allpapi llutarina karka. Chasna
uraykushpanchi Sesarea llaktamanta
llukshirkanchi.

³Kayantima Sidón llaktapi paktarkan-
chi. Chaypi kapitan Julioka Pablota
llakichishpan sakirka amigunkunama
pasyak rinanpa, munashkanta kunanku-
napa.

⁴Chay Sidón llaktamanta llukshish-
panchi sinchi wayra ñukanchita
arkarka. Chayrayku Chipre isla washata
rirkanchi. ⁵Chipremanta chimpashpa
Silisia allpa mayanta, Panfilia allpa
mayantapas pasaranchi. Chasna
pasashpanchi Lisia allpapi kahuk Mira
llaktapi paktarkanchi.

⁶Chaypi kapitan Julioka tarirka shuk
lanchata Alejandria llaktamanta Italia
allpama rihukta. Chay lanchapi
ñukanchita uraykuchirka rinanchipa.
⁷Chaypina achka punchakunata
alimanta rirkanchi. Chasna paktarkan-

chi Kinido llakta chimpapurapi. Chaypi-pas wayra mana pitikta pasaypata rurashpan Kreta isla washata rirkanchi. Chasna rishpanchi chay isla punta Salmón shutiyu mayanta pasarkanchi.⁸ Achkata parisishpa isla mayanta alimanta rirkanchi. Chasna rihushpanchi Lasea llakta mayanllata, Buenos Puertos llakta lancha llutarinapi paktarkanchi.

⁹Unayta lanchapi shamuhushkanchi-rayku lancha rina uras ña pasarka. Chay killakuna atun yaku marpi purinapa mana alichu karka. Sinchi wayra, atun ulas, sinchi tamyapas tiyashpan yapa manchaypa karka. Chasna kashpan Pabloka kunarka:

¹⁰Lanchata purichik runakuna, rihush-palla katishpanchika rikuni manchay-pata pasananchita. Lanchaka kargawa pakta chinkarinanta rikuni. Chaymanta ñukanchipas atipanchima chinkarinata.

¹¹Pablo chasna rimashpanpas chay kapitanka ashwanta kasurka lancha amupa rimashkanta, chaymanta lanchapa kapitanpa rimashkanta.

¹²Buenos Puertospi mana alichu karka tamy punchakunata pasananchipa, sinchi wayra kashkanrayku. Chasna kashpan ña tukuy yuyarirkakuna ali kama chay purtumanta llukshinanchipa, Fenise llaktama rinanchipa, tamy punchakuna pasanankama. Chay Feniseka Kreta isla puntapi kashpan lanchakunapa ali llutarina llaktami karka, mana sinchi wayra tiyashkan-rayku.

**Atun yaku marpi sinchi wayra
sinchi ulaspas tiyarka**

¹³Chasna kashpan shuk puncha ali wayra atun yaku mar kinkraymanta wayrashpan chay runakuna ali punchami tukunka Fenisea rinanchipa nishpa yuyarirkakuna. Chasna yuyarishpankuna lancha watashka-

shina shayarina fierrota yaku ukumanta surkushpankuna Kreta isla mayanllata rirkanchi.¹⁴ Astalla unaypi chasna rihushkanchipi kunkaymanta yapa sinchita wayrashpan wayraka kallarirka lanchata kuchan partima apanata.¹⁵ Chasna sinchita wayrashpan mana atiparkakunachu lanchata alita kuskanchanata. Wayraka maytapas apachun nishpa sakishpankuna wampurishpa rirkanchi.¹⁶ Chasna rishpanchi shuk uchilla isla Kauda shutiyu washata pasarkanchi. Chaypi mana yapa sinchita wayrashpan sinchita tarawashpa lanchapi watarishpa rihuk botita lancha awama atiparkanchi aysanata mana waklinanpa.¹⁷ Chay botita aysashkanchi-washa tukuy lancha muyukta waskawa watarkakuna mana pakirinanpa nishpa. Chay kuchupi tiyarka shuk awalla Sirte shutiyu. Lanchaka chaypi takarishpan pakirinata yapa manchashpanchi lanchata wayrawa purichina llachapata watarishka kahukta kaspinmanta surkurkakuna. Yanka chasnalla llachapa illa wayra apashkallawa rirkanchi.¹⁸ Kayantima chasnalla sinchi wayra ulaspas kahushpan lancha apahuk imakunata atun yaku marpi wichurkakuna lanchankunata pankallayachinankunapa.¹⁹ Ashwan kayantima lancharayku munahushkankunatapas apishpankuna atun yaku marpi wichurkakuna.²⁰ Achka punchakunata sinchita wayrashpan intika istrillakunapas mana rikurirkakunachu. Yapa sinchi wayra, tamy, ulaspas chasnalla katihushpan wañunanchi punchami paktarihun nishpa yuyarirkan-chi.

²¹Ña unay nima pi mikunayashpan Pabloka paykunapa chawpinkunapi shayarishpan rimarka:

Amigukuna, rimashkaynita kasunkichima karka, Kreta islamanta mana llukshinchimachu karka. Chasna rimashkayni shimita kasunkichima karka, mana kasnachu parisihunchima,

nima lancha apahuk imakunata wichunaka tiyamachu karka. ²²Chasna kashpanpas kunanka ama manchariy-chichu, ashwan sinchikuychi. Nima shuk kankunamanta wañunkichichu. Lanchallami chinkarinka. ²³Ñukaka Yaya Diospa runan kashpayni payta kasushpa kawsashpayni kunan tuta Yaya Diospa shuk *angelka ñukata rikurik shamushka. ²⁴Chay angelka rimawashka: Pablo, ama manchariychu. Kanka *romano tukuymanta atun apupa puntanpi paktanayki tiyan. Kanta kushichishpa Yaya Dios tukuy kay lanchapi kahukkunata kishpichinka, nima shuk runa kay atun yaku marpi chinkarinkachu. ²⁵Chayrayku amigukuna, karishina sinchikuychi. Yaya Diospa rimashkanka paktarinkami, imashnami paypa angelka rimawashka. ²⁶Chasna kashpanpas Yaya Dios ñukanchita kishpichishpan wayraka shuk islapa tankashpan wichunka. ²⁷Ishkay semanata rihushpanchi wayra tankashpan yanka wampurishpa Adria shutiyu atun yaku marpi paktarkanchi. Ña chawpi tuta lanchata purichikkunaka allpa mayanpi paktahushkanchita musyarkakuna. ²⁸Kuchachu nishpa tupushpankuna kimsa chunka sokta metro tupu kucha karka. Chaymanta chaynikpi kuti tupushpankuna ishkay chunka kanchis metro tupulla kucha karka. ²⁹Chayta rikushpankuna lanchanchimi samantapi takarishpan pakirinka nishpa mancharirkakuna. Chayrayku lancha watashkashina chusku shayarina fierrokunata lancha sikimanta yakuma kacharirkakuna lanchaka shayarinanpa. Mancharishka chaparkakuna pakarinanta. ³⁰Chasna chapahushkankunapi lanchata purichihukkunaka mitikushpa rishpanchi kishpishunchichari nishpa yuyarirkakuna. Ñukanchikunata llullachishpa

lancha shayarina fierrota punta partipas kacharishunchi nishpankuna botita lancha puntamanta pakalla paskarkakuna, yakupi uraykuchinayarkakuna rinankunapa. ³¹Chasna rurahushpankuna Pablota rikushpan suntalukunapa kapitanta, suntalukunatapas rimarka:

Chay runakuna mana lanchapi kiparishpankunaka kankunaka mana kishpinkichichu, yakupimi chinkarishpa wañunkichi.

³²Chasna nishpan chay suntalukunaka chay botipa watarishkan waskakunata pitishpankuna botita yakuma kacharirkakuna.

³³Ña pakarihushkapi Pablota chaypi kahukkunata mikunankunapa kunarka:

Mancharishka kahushkaykichirayku ña ishkay semanata mana mikushkanchichichu. ³⁴Kunanka alita mikunaykichi tiyan, sinchikushpaykichi kishpinaykichipa. Ama manchariychinachu. Nima pi atun yaku marpi chinkarinkachu, nima ima pasankichichu.

³⁵Chasna rimashkanwasha Pablota panta apishpan tukuy runakunapa rikuhushkankunapi Yaya Diosta agradesirka. Chaymanta panta pakishpan kallariirka mikunata.

³⁶Chasna Pablo mikuhushpan tukuy paykunapas sinchikushpankuna mikurkakuna. ³⁷Chay lanchapi tukuy ñukanchiwa pakta karkanchi ishkay pachak kanchis chunka sokta runakuna. ³⁸Chasna saksakta mikushkanchiwasha lanchaka ashwanta pankallayananza mikuna trigu muyukunata atun yaku marpi wichurkakuna.

Tukuy lanchapi rihukkuna wañuymanta kishpirkakuna

³⁹Ña pakarihushpan chay lanchata purichik runakuna karumanta allpata rikushpankuna mana riksirkakunachu chay allpata. Chaypi shuk tiyu

rikutuyuta rikurkakuna. Chasna rikushpankuna yuyarirkakuna, atipashpanchika lanchata chayma llutachishunchi nishpa. ⁴⁰Lanchata chayma llutachinayashpankuna lancha watashkashina shayarinan fierrokunapa waskankunata pitirkakuna chay rikutuma paktananchipa. Chaymanta lancha puntapi wayra tankana llachapata sikachishpa timplachirkakuna, chaymantapas timonkunata watana waskakanatapas paskarkakuna wayrawa tiyuma rinanchipa. ⁴¹Chasna rishpanchi lancha puntaka shuk awallapi sikakta rirka, mana kuyuchiypata. Siki partika kuchapi kiparirka. Ulas sinchita waktarishpan lancha siki parti tukuy pakirinata kallariirka. ⁴²Chasna lancha pakirishpan suntalukunaka tukuy apirishka kahukkunata wañuchinayarkakuna mana waytashpa mitikunankunapa. ⁴³Chasna wañuchinayashpankuna chay kapitanka Pablota kishpichinayashpan suntalunkunata arkarka nima pita wañuchinankunapa. Chasna arkashpan kamachirka waytanata atipakkunata puntiru yakuma saltanankunapa, waytashpa allpama paktak rinankunapa. ⁴⁴Chaymantapas kamachirka mana waytanata atipakkunata lancha pakirishka tablakunata, wampurik imakunatapas apishpankuna wampurishpa allpama rinankunapa. Chasna rurashpa rishpanchimi tukuy kawsa paktarkanchi.

**Imashnami Pablota
Malta islapi pasarka**

28 ¹Ña ñukanchi chay allpapi alita paktashkanchiwasha Malta shutiyu isla kashkanta yacharkanchi. ²Chay islapi kawsak runakunaka ñukanchita llakichishpankuna alita yanaparkakuna. Tamyá kashpan chaymanta yapa chiri kashpan ninata

apichishpankuna tukuy ñukanchita kayarkakuna kununanchipa. ³Chaypi Pablopas yantakunata maskashpan ninapi churahurka. Chasna churahushkanpi shuk machakuya rupata musyashpan llukshirka. Pablota makinpi kanishpan warkurirka. ⁴Chaypi chay islapi kawsak runakunaka Pablota makinpi machakuya kanishpa warkurishukata rikushpankuna paykunapura rimarkakuna:

Kay runaka runata wañuchikchari. Pay chasna atun yaku marpi wañunamanta kishpishpanpas kunanka rantipak diosninchi kastigahun.

⁵Pablota machakuyata ninama chawsirka. Paytaka nima imata rurarkachu. ⁶Chay rikuhuk runakunaka rikushpalla unayta chaparkakuna, makin punkishpan kunkaymanta wañushka urmanka nishpa yuyarirkakuna. Chasna yuyarishpankunapas Pablota nima imanachirkachu. Chasna kashpan chikanta yuyarishpankuna rimarkakuna:

Kay runaka shuk diosmi nishpa.

⁷Chay paktashkanchimanta mana karupichu chay islapi kawsak apupa allpanka karka. Chay apu Publio shutiyuka ñukanchita llakichishpan wasinma pushashpan kimsa punchata yanaparka. ⁸Chasnapi yacharkanchi Publiopa yayan yawar kichawa, kalinturawapas wañuhurka. Chasna kahushkanta yachashpan Pablota chayma rirka. Sirihushkan kwartupi yaykushpan Yaya Diosta mañarka payta ampinanpa. Makinta unkushkapa awanpi churashpan ampirirka. ⁹Pablo chasna ampishkanta rikushpankuna chay islapi kawsak unkushkakanapas shamurkakuna ampirinankunapa. Chasna shamushpankuna tukuy ampirirkakuna. ¹⁰Chay ampirishka runakunapas ñukanchita llakichishpankuna achkata kurkakuna.

Ña alicharishka kahushkanchipi shuk lanchapi uraykunanchipa Italia allpama rinanchipa, chay islapi kawsak runakunaka tukuy purihushkanchipi munashkanchita kurkakuna.

Pablo Roma llaktapi paktarka

¹¹Kimsa killata chay islapi kiparishkanchiwasha Alejandria llaktamanta lanchapi uraykurkanchi *Roma llaktama rinanchipa. Chay lanchaka chay islapi tama killakuna pasananta chapashpa karka. Chay lancha puntapika egipto runakunapa ishkay diosninkuna, Kastor, Polux shutiyukunapa almankuna kaspimanta rurarishka karkakuna. ¹²Chay Malta islamanta llukshishpanchi Sirakusa shutiyu llaktapi paktarkanchi. Chay Sirakusa llaktaka Sisilia shutiyu islapimi. Chaypi kimsa punchata kipariranchi. ¹³Chaymanta isla Sisilia allpa mayanta lanchapi wampurinlla rishpanchi Regio llaktama paktarkanchi. Chay Regio llaktaka Italia allpapimi. Kayantima ali wayraka uraymanta ñukanchita tankashpan Puteoli llaktapi paktarkanchi. ¹⁴Chay llaktapi tarirkanchi Jesukristuta kirik wawkikunata. Paykunaka ñukanchita kayarkakuna shuk semanata paykunawa kiparinanchipa. Chasna shuk semanata kiparishkanchiwasha Roma llaktama rirkanchi.

¹⁵Chasna rihushpanchi chay Roma llaktapi Jesukristuta kirik wawkikuna shamuhushkanchita yacharkakuna. Chayrayku Roma llaktamanta llukshishpankuna Tres Tabernas shutiyu llaktakama, Foro de Apio shutiyu llaktakamapas ñukanchita tinkunankunapa shamurkakuna. Pablota paykunata rikushpan Yaya Diosta agradesishpa yapa kushikurka. ¹⁶Chasna Roma atun llaktapi paktashpanchi kapitanka Pablota sakirka sapallan shuk wasipi

kawsananpa shuk suntalulla payta kuyrachun nishpa.

Pablo Roma llaktapi Jesukristumanta yachachirka

¹⁷Kimsa puncha paktashkanchiwasha Pablota *Romapi kawsak israel masinkunapa apunkunata kayachirka. Shamushpankuna tantarishkankunapi Pablota rimarka kasna nishpa:

Wawkinikuna, uyawaychi. Nima imata rurarkanichu Israel allpapi kawsak israel masinchikuna piñariwanankunapa. Yaya rukunchi wañukunapa yachachishkankunata mana pantachichirkanichu. Chasna kashpantata Jerusalenpi kawsak israel masinchikunaka apiwashpankuna runa wañuchikashina *romano runakunapa makinkunapi sakiwarkakuna. ¹⁸Chasna romano apukuna ñukata tapuwashpankuna nima tarirkakunachu mana ali rurashkaynita kastigashpa wañuchiwanankunapa. Chayrayku kacharinayawarkakuna. ¹⁹Chasna kashpanpas israel masinchikunaka ama kachariychichu nishpankuna arkarkakuna. Chasna arkashpankuna ñukaka rimarkani romano tukuymanta atun apullami alichanan tiyan ñukawa nishpa. Chasna nishpaynipas israel masinikunawa piñarishkaynika mana tiyawanchu. ²⁰Kankunata rikushpayni tukuy chayta rimanaynipa kayachirkani. Kaypi kadenawa watarishka kahuni Yaya Dios Kishpichikta kachashkanmanta runakunata yachachihushkaynirayku maykantami tukuy ñukanchi israel runakuna yapa chapashkanchi.

²¹Chasna Pablo rimashpan paykunaka rimarkakuna:

Ñukanchika kanmanta mana nima shuk killkata chay Jerusalenpi kawsak israel masinchikunamanta apirkanchichu. Nima pi chaymanta kayma

shamushpan millaypata rurashkaykita ñukanchita rimarkachu. ²²Kunanka yuyarishkaykita ñukanchita rimay. Yachanchi tukuy parti chay mushu yachachishkaykita kirikkunata piñarishpa rimanahun, chay mushu kirishkankuna mana ali kananta.

²³Chasna rimashpankuna churarkakuna shuk puncha kwintanankunapa. Chay puncha paktarishpan achka runakuna Pablopa kahushkan wasima shamurkakuna. Chaypi tantarishpankuna Pabloka tutamanta pacha tutayanankama yachachirka Yaya Diospa ali kamachinan kay allpapi ña kallarishkanmanta. Chaymantapas Moisés wañupa killkashkanta, ñawpa Yaya Diospa yachayninwa shuk yachachikkunapa killkashkankunatas leyishpan yachachirka Jesús Yaya Diospa Kachashkan Kishpichik kananta. Payka yapa munarka kirinankunapa.

²⁴Chasna nishpan shukkunaka paypa rimashkanta kirirkakuna, shukkunaka mana kirirkakunachu. ²⁵Chasnamanta mana shuk yuyayllawa kashkankunarayku rimanakushpankuna shukkuna llukshihushpankuna Pabloka ashwanta rimarka kasna nishpa:

Shutipami Yaya Diospa Espiritun chay ñawpa Yaya Diospa yachayninwa yachachik Isaiasta rimarka, yaya rukunchikunata Yaya Diospa rimashkanta rimananpa kasna:

²⁶Runa masikikunama riy. Paykunata yachachiy kasna nishkaynita: Kankuna yachachishkaynita alita uyahushpaykichipas mana asirtankichichu. Ali rurashkay-

nita rikuhushpaykichipas mana asirtankichichu imaraykumi chasna rurashkani.

²⁷Yuyaykichika taparishka kahun.

Ñawikichika taparishkashina kashpankuna ali rurashkaynita mana rikunkichichu. Rinkrikichika taparishkashina kashpankuna rimashkaynita mana uyankichichu. Chasna tukushpaykichi manana atipankichichu uchaykichikunamanta yuyarishpaykichi llakirinata, ñuka llakichishpayni kankunata aliyachinaynipa nishpa.

²⁸Kunan kayta yachaychi: Kunanmanta pacha yachachisha mana israel runakunata, Yaya Dios paykunatapas uchankunamanta llakichishpan kishpichinanta. Chasna yachachishpayni paykuna shutipa kasunkakuna.

²⁹Pablo chasna rimashpan israel masinkunaka paykunapura yapa rimanakushpa wasinkunama kutirkakuna.

³⁰Pabloka ish kay watata chay pagashkan wasipi Roma llaktapi kawsarka. Tukuy payta pasyanapa shamuk runakunata chay wasipi yaykuchipayan.

³¹Mana manchashpachu katirkalla yachachishpa Yaya Diospa ali kamachinan kay allpapi ña kallarishkanmanta. Chaymantapas katirkalla yachachishpa Jesukristu Yaya Diospa Kachashkan Kishpichik kananta. Nima pi paypa yachachihushkanta arkarkachu.

Chayllata ñuka Lukaska killkashkani.